

Onderzoeksrapport

“Ruimtelijke inpassing van nieuwe gebouwen op
bestaande landgoederen”

Auteurs:

Peter van der Velden

Thomas Bastiaans

Onderzoeksrapport

“Ruimtelijke inpassing van nieuwe gebouwen op bestaande landgoederen”

Plaats en Datum: Velp, 17-04-2009

Auteurs:

Peter van der Velden
Thomas Bastiaans

Begeleiding:

Johan Vlug
Willem Verhoeven

Ondersteuning:

Ben ter Mull

Bestemd:

Hogeschool Van Hall Larenstein
Afstudeeropdracht Tuinarchitectuur

Voor u ligt het resultaat van ons onderzoek naar de ruimtelijke inpassing van nieuwe gebouwen op bestaande landgoederen. Dit onderzoek is een onderdeel van de afstudeeropdracht en gedaan in het kader van de bachelor-opleiding Major Tuinarchitectuur van de studie Tuin- en Landschapsinrichting van de Hogeschool van Hall Larenstein te Velp.

Aanleiding voor dit ondersteunend onderzoek is de ontwerpopdracht van de afstudeerfase die wij hebben gemaakt voor het landgoed Wilhelminapark te Boxtel. Centraal binnen de ontwerpopgave staat dat er is gezocht naar economische actoren, aangezien het huidige gebruik onvoldoende renderend is om het landgoed in stand te houden. Een belangrijke ingreep in ons masterplan voor het Wilhelminapark is het inpassen van nieuwe economische actoren gesitueerd in gebouwen op het bestaande landgoed.

Het Wilhelminapark heeft een hoge ecologische, landschappelijke- en cultuurhistorische waarden. Gezien de kwetsbaarheid van deze waarden is het van belang dat deze nieuwe (semi-openbare) gebouwen op een (ruimtelijk) verantwoorde wijze in het landgoed worden ingepast. Hierbij is het van belang dat de invloed van de nieuwe functies op de aanwezige waarden beperkt blijven en daardoor behouden blijft.

Om voor een juiste ruimtelijke inpassing te zorgen met behoudt van de hier bovengenoemde waarden, is voor ons de aanleiding geweest tot een nader onderzoek naar de ruimtelijke effecten die zich voordoen bij de inpassing van gebouwen. De nadruk binnen dit onderzoek zal liggen op welke wijze de overgangen zijn vormgeven tussen de verschillende zones, en of hier algemeen geldende ruimtelijke ontwerpmiddelen te onderscheiden zijn voor een juiste ruimtelijke inpassing.

Het onderzoek is uitgevoerd onder begeleiding van Johan Vlug en Willem Verhoeven met als ondersteuning Ben ter Mull. Vanaf deze plaats willen we hen dan ook bedanken voor het meedenken en de prikkelende vragen tijdens de wekelijkse begeleiding. Deze vragen hebben ons dan ook steeds op scherp gezet en hebben zeker geholpen het onderzoek naar een hoger niveau te tillen.

Velp, april 2009

Peter van der Velden,
Thomas Bastiaans

Het voortbestaan van talloze landgoederen in Nederland wordt al jaren bedreigt door stijgende kosten en dalende opbrengsten van het huidige gebruik. Landgoedeigenaren zijn daardoor genoodzaakt nieuwe functies aan hun landgoederen toe te voegen. Door de verstedelijking is groene ruimte heden ten dage een schaars en kostbaar goed, en dat maakt het bezit en beheer van een landgoed tot een voorrecht.

De belevingswaarde van landgoederen is hoog. Er is landschappelijk veel te zien, men vindt er rust, flora en fauna en het verhaal van de geschiedenis is voelbaar.

Het blijkt dan ook, dat er grote vraag is naar de 'groene diensten' (het bieden van een mooie omgeving voor wonen, werken, zorgen, recreëren) en bijvoorbeeld instandhouding, aanleg en beheer van landschapselementen.

Onze afstudeeropdracht betreft het opstellen en uitwerken van een masterplan tot een in detail doorontworpen plan voor landgoed Wilhelminapark te Boxtel. In dit plan worden verschillende nieuwe functies aan het landgoed toegevoegd die in de bestaande context met hoge ecologische-, landschappelijke- en cultuurhistorische waarden ingepast moeten worden.

De nieuwe groene diensten die het landgoed met het plan gaat bieden staat of valt met het behoud van de aanwezige waarden. Het is van belang dat de nieuwe functies gerelateerd aan nieuwe gebouwen zo ingepast worden dat de aanwezige waarden niet aangetast worden. Maar welke ruimtelijke ontwerpmiddelen worden gebruikt om nieuwe gebouwen in een kwetsbare ecologische-, landschappelijke- en cultuurhistorische context in te passen?

Na een onderzoek naar de historische ontwikkeling van landgoederen en hun functies door de jaren heen hebben we een hypothese opgesteld die luidt: Wij veronderstellen dat de ecologische-, landschappelijke- en cultuurhistorische waarden die door de huidige maatschappij aan landgoederen worden toegekend samen met de functies van het nieuwe gebouw lijdend zijn voor de ruimtelijke effecten die zich voordoen bij de inpassing van gebouwen in de context.

Onderzoeksmethodiek

Het onderzoek bestaat uit een morfologisch onderzoek voorafgegaan door een vooronderzoek om een

duidelijke beeld te krijgen van de ontwikkeling van landgoederen in de context van het landschap en de functie van landgoederen. Op basis van de conclusies hebben we een hypothese geformuleerd.

Om tot een aantal algemeen toepasbare ruimtelijke ontwerpmiddelen te komen is een morfologisch onderzoek uitgevoerd op een vijftal referentielandgoederen, geselecteerd op een aantal vooraf opgestelde selectiecriteria, dit zijn:

- Landgoed de Reehorst te Driebergen
- Landgoed Schoonoord te Zeist
- Landgoed Laag-Soeren te Laag-Soeren
- Landgoed Twickel te Delden
- Landgoed Larenstein te Velp (Gld)

Na de veldbezoeken aan de referentielandgoederen is elk landgoed op de volgende onderdelen geanalyseerd:

- Zonering
- Bebouwing
- Overgangen

De ruimtelijke effecten zijn weergegeven met tekeningen bewerkte foto's, vergezeld met een korte tekst. Met een bewerkte luchtfoto illustreren we de ligging van het landgoed in zijn omgeving, hierbij verdelen wij het terrein in de volgende vier zones:

- Gebouw
- Tuin
- Domein
- Landgoed

Ieder landgoed is geanalyseerd op de wijze waarop (ruimtelijke) ontwerpmiddelen zijn toegepast om de overgangen tussen de hierboven genoemde ruimtelijke zones vorm te geven. Tijdens de veldbezoeken aan de referentielandgoederen is er een checklist bijgehouden waarop toegepaste ontwerpprincipes zijn aangegeven. Bij iedere analyseafbeelding wordt met een klein principemodel het toegepaste ruimtelijk ontwerpmiddel of gegeven van de context weergegeven. Aan de hand van de analyses zijn per referentielandgoed conclusies getrokken m.b.t. de wijze waarop het nieuwe gebouw in de ecologische-, landschappelijke- en cultuurhistorische kwetsbare context is ingepast.

De informatie uit de analysemethode is verzameld en verwerkt in tabelvorm, aan de hand hiervan zijn eveneens conclusies getrokken, gevolgd door eindconclusies.

Conclusies

Uit het vooronderzoek concluderen we dat de maatschappelijke rol die landgoederen en bijbehorende functies door de eeuwen heen vervullen, zich aanpassen aan de behoeften van de tijdsperiode waarin ze bestaan. Dit betekent dat landgoederen dynamisch en duurzaam zijn.

Op basis van de behoeften en ontwikkelingen van de huidige maatschappij kan geconcludeerd worden dat in situaties waar zich ecologische-, landschappelijke- en cultuurhistorische waarden in meer of mindere mate op een landgoed voordoen, deze van invloed zijn op de ruimtelijke inpassing van gebouwen op het betreffende landgoed.

De volgende conclusies en algemeen toepasbare ontwerpmiddelen zijn gedefinieerd n.a.v. het morfologisch onderzoek:

- De zonering landgoed - domein - tuin - gebouw is niet gebonden aan een vast principe zoals de afbeelding in paragraaf 3.2 misschien suggereert. Uit ons onderzoek blijkt dat in veel gevallen het gebouw in het domein staat. De ligging van de tuin in het domein is afhankelijk van de situering van het gebouw in het domein, hierbij is de tuin meer gekoppeld aan het gebouw dan aan het domein. Dit heeft te maken met de functie van de tuin ten opzichte van het gebouw. Aan de hand van onze bevindingen zijn er twee andere principes m.b.t. de zoneringen te definiëren.
- In het algemeen is het gebouw in of aan de rand van een (half)open ruimte gesitueerd, omsloten door groene massa van het landgoed. Doordat de tuin en het domein in dezelfde halfopen ruimte zijn gesitueerd vormen deze samen een ruimtelijke eenheid binnen het landgoed waarop de invloed van het gebouw zichtbaar aanwezig is.
- De tuinzone heeft meer (functionele) relaties met het gebouw dan met de ecologie van het landgoed. In de tuinzone bevinden zich veel gebouwgerelateerde functies, hierdoor is de tuinzone meer cultureel ingericht en is er weinig ruimte voor de ecologie van het landgoed. Hierdoor komt de invloed van de ecologie nooit verder dan de overgang domein-tuin. Dit betekent niet dat er helmaal geen ecologie aanwezig is in de tuinzone, maar het vormt geen leefomgeving voor de aanwezige ecologie van het landgoed.
- De infrastructuur wordt als ontwerpmiddel toegepast om nieuwe gebouwen in te passen in de bestaande context. Wanneer er sprake is van een hoofdgebouw, wordt de hoofdentree gericht op het gebouw gesitueerd. Wanneer er echter sprake is van nieuwe gebouwen die ondergeschikt zijn aan het landgoed, wordt de hoofdentree niet gericht op het gebouw gesitueerd. Waardoor de aandacht niet naar het gebouw getrokken wordt en de omgeving meer ervaren wordt.
- Er wordt een hiërarchie in de padenstructuur toegepast wanneer er verschillende verkeersstromen binnen het landgoed zijn. Door toepassing van hoofd- en subpaden worden de verschillende verkeersstromen (deels) van elkaar gescheiden. In de tuinzone is er nauwelijks sprake van hiërarchie in de padenstructuur omdat het uitsluitend gebruikt wordt door niet gemotoriseerd verkeer.
- De mate van concentratie van gebouwgerelateerde functies is een sturend middel bij de inpassing van gebouwen. Door de gebouwgerelateerde functies geconcentreerd te situeren is er meer ruimte om andere delen, (bijvoorbeeld het gebouw) geleidelijker in de context in te passen.
- Door gebouwgerelateerde functies op afstand van het gebouw te situeren, zijn er meer mogelijkheden om het gebouw met de aanwezige ruimtelijke ontwerpmiddelen in te passen. Waardoor het gebouw zich schikt in de aanwezige context. Hoe meer de verschillende gebouwgerelateerde functies afzonderlijk ingepast worden, hoe groter de ruimteclaim en invloed op de ecologische-, landschappelijke- en cultuurhistorische waarden van het landgoed. Bij de inpassing van nieuwe gebouwen en de daaraan gerelateerde functies zal de ontwerper voortdurend afwegingen moeten maken.
- Door het toepassen van de bestaande (ruimtelijke) ontwerpmiddelen wordt de samenhang van het ingepaste gebouw en gebouwgerelateerde functies met de ecologische-, landschappelijke- en cultuurhistorische context versterkt.

Overgangen

De begrenzingen van de verschillende overgangen is in iedere situatie anders en op andere wijze vormgegeven. Door de toegepaste ruimtelijke ontwerpmiddelen van de verschillende referentie-landgoederen met elkaar te vergelijken hebben we een aantal algemeen toepasbare ruimtelijke ontwerpmiddelen kunnen definiëren.

Landgoed-domein:

- Bij de overgang landgoed-domein bestaan de ruimtelijke ontwerpmiddelen vaak uit ruimtelijk begrenzende groene massa's. Voorbeelden hiervan zijn: bos/bomen, heesters en aarden wallen.
- De overgang tussen landgoed-domein, wordt voornamelijk gevormd door ruimtelijk begrenzende groene massa's. Aan de hand van ons onderzoek kunnen we de volgende overgangsprincipes definiëren:
 - Bos/heesters - gazon
 - Bos/grondlichaam (aarden wal) - gazon
- In sommige gevallen wordt de ruimtelijke overgang ondersteund door verschil in materialisatie. De in ons onderzoek voorkomende ondersteunende ontwerpmiddelen die de overgang vormgeven zijn: hekwerken en verschil in verhardingsmaterialen.

Landgoed-tuin:

- Deze overgang vormt een directe overgang van de privésfeer van de tuin naar de openbare ruimte van het landgoed. Hierbij wil men een zichtrelatie tussen de tuin en het landgoed behouden. De afscheiding tussen de tuin en het landgoed zal transparant moeten zijn. Een hekwerk is een geschikt ontwerpmiddel hiervoor, dat zo ontworpen kan worden dat het zich schikt naar de vormgeving van de context. Aan de hand hiervan kunnen we de volgende overgangsprincipe definiëren voor de overgang landgoed - tuin:
 - D.m.v. een hekwerk

Domein-tuin:

- De tuin en het domein is meestal in een halfopen ruimte gesitueerd. Hierdoor worden de ruimtelijke ontwerpmiddelen bij de overgang domein-tuin

veelal onder ooghoogte toegepast, waardoor er meer zichtrelaties tussen domein en tuin zijn. De ruimtelijke ontwerpmiddelen die het zicht op ooghoogte belemmeren zijn vaak transparanter. Hierdoor blijft de ruimte van het domein, tuin en de overgang hiertussen meer open. Naast de ruimtelijke ontwerpmiddelen speelt het toepassen van verschil in materialisatie een grotere rol bij de overgang domein tuin t.o.v. de overgang landgoed-domein. Aan de hand van ons onderzoek kunnen we de volgende overgangsprincipes definiëren:

- Gazon - verharding
- Gazon/verharding - muurtje/haag/grondlichaam (aarden wal) - gazon/verharding
- In sommige situaties (de Reehorst) valt het omliggende bos binnen het domein, hier vormt de infrastructuur een duidelijke begrenzing van het domein. Hierdoor kan het voorkomen dat de overgang domein-tuin door een groene massa wordt gevormd die zicht belemmerend is. Dit type overgang kan geassocieerd worden met de overgang landgoed-domein, dat als volgt gedefinieerd kan worden:
 - Bos/heesters - gazon

Aanbevelingen

Naar aanleiding van het onderzoek kunnen een aantal aanbevelingen gedaan worden. Enkele hebben betrekking op het gebruik van de methode en andere op vervolgonderzoek.

- De toegepaste methode leent zich goed om inzicht te krijgen in de opbouw van een bestaande ruimte. De methode resulteerde naar ons inziens in ca. 95% toepassen van een objectieve tekenmethodiek waaruit 'meetbare' conclusies getrokken kunnen worden, aangevuld door ca. 5% subjectieve interpretatie. Het is dan ook aan te bevelen deze methode bij andere onderzoeken toe te passen.
- Het gebruik van principemodellen bleek een goede methode te zijn om inzicht te krijgen in onderlinge verbanden tussen de verschillende referentielandgoederen en dus aan te bevelen.

- Er zijn slechts vijf referentielandgoederen geanalyseerd, waardoor de resultaten beperkt representatief zijn. Om de representativiteit te verhogen zou een groter aantal referentielandgoederen geanalyseerd moeten worden.
- Het zou interessant zijn een vervolgonderzoek te doen naar de door ons gedefinieerde ruimtelijke ontwerpmiddelen die zich bij de overgangszones landgoed-domein en domein-tuin voordoen. Dit onderzoek zou uit kunnen wijzen of deze ruimtelijke ontwerpmiddelen ook toegepast kunnen worden om de overgangen openbaar-semi openbaar (landgoed - domein) en semi openbaar-privé (domein - tuin) vorm te geven.
- Een vervolgonderzoek zou uit kunnen wijzen op welke wijze en in welke mate de aanwezige tuinstijl van het landgoed van invloed is op de vormgeving van de tuin en het domein van een in te passen gebouw in een bestaand landgoed.

	Blz.
1. Inleiding	11
1.1 Aanleiding voor dit onderzoek	11
1.2 Terminologie	11
1.2.1 Definities	11
1.2.2 Semantiek	13
1.3 Leeswijzer	14
2. Het onderzoek	15
2.1 Probleemstelling	15
2.2 Onderzoeksvraag	15
2.3 Vooronderzoek	15
2.3.1 Historische ontwikkelingen	16
2.3.2 Huidige ontwikkelingen	18
2.3.3 Conclusie	19
2.4 Hypothese	19
2.5 Selectiecriteria referentielandgoederen	19
2.6 Doelstelling en beoogd eindproduct	19
3. Gehanteerde methodiek morfologisch onderzoek	21
3.1 Selectiemethode referentielandgoederen voor het onderzoek	21
3.2 Analyse methodiek	21
3.3 Conclusie principemodellen	22
4. Analyse referentieprojecten	23
4.1 Referentieprojecten	23
4.2 Landgoed de Reehorst	24
4.2.1 Inleiding landgoed de Reehorst	24
4.2.2 Zonering	25
4.2.3 Bebouwing	29
4.2.4 Overgangen	33
4.2.5 Conclusie	37
4.3 Landgoed Schoonoord	38
4.3.1 Inleiding landgoed Schoonoord	38
4.3.2 Zonering	39
4.3.3 Bebouwing	43
4.3.4 Overgangen	47
4.3.5 Conclusie	53
4.4 Landgoed Laag-Soeren	54
4.4.1 Inleiding landgoed Laag-Soeren	54
4.4.2 Zonering	55
4.4.3 Bebouwing	59
4.4.4 Overgangen	63
4.4.5 Conclusie	71

	Blz.
4.5 Landgoed Twickel	72
4.5.1 Inleiding landgoed Twickel	72
4.5.2 Zonering	73
4.5.3 Bebouwing	77
4.5.4 Overgangen	81
4.5.5 Conclusie	87
4.6 Landgoed Larenstein	88
4.6.1 Inleiding landgoed Larenstein	88
4.6.2 Zonering	89
4.6.3 Bebouwing	93
4.6.4 Overgangen	97
4.6.5 Conclusie	105
5. Conclusie principemodellen	107
6. Eindconclusie en aanbevelingen	121
6.1 Eindconclusie	121
6.2 Aanbevelingen	125
Bronnen	127
Bijlage:	129
Bijlage 1, Overzicht principemodellen	129

1.1 Aanleiding voor dit onderzoek

Ondersteuning ontwerpogave:

Het Wilhelminapark te Boxtel is een landgoed waar jarenlang weinig tot geen beheersingrepen hebben plaatsgevonden. Ondanks dat heeft het terrein hoge ecologische, landschappelijke en cultuurhistorische waarden. Om het landgoed rendabel te maken en voor verdere teloorgang te bewaren heeft de Marggraff stichting ons als studenten van Hogeschool Van Hall Larenstein gevraagd een nieuwe ontwikkelingsvisie voor het Wilhelminapark op laten stellen. Op basis van deze ontwikkelingsvisie hebben we een concept ontwikkeld wat we d.m.v. een masterplan verder hebben geconcretiseerd.

Het huidige landgebruik van het landgoed is onvoldoende renderend om het landgoed in stand te houden. Er is dan ook gezocht naar nieuwe economische actoren. Onze visie en het daarop gebaseerde concept is gericht op de koppeling van landgoed, zorg en recreatie. Een belangrijke ingreep in ons masterplan voor het Wilhelminapark is het

inpassen van nieuwe economische actoren gesitueerd in gebouwen op het bestaande landgoed.

Het Wilhelminapark heeft een hoge ecologische-, landschappelijke- en cultuurhistorische waarden. Gezien de kwetsbaarheid van deze waarden is het van belang dat deze nieuwe (semi-openbare) gebouwen op een (ruimtelijk) verantwoorde wijze in het landgoed worden ingepast. Hierbij is het van belang dat de invloed van de nieuwe functies op de aanwezige waarden beperkt blijft, en daardoor behouden blijft.

Voor ons was bovenstaande aanleiding tot nader onderzoek naar de ruimtelijke effecten die zich voordoen bij de inpassing van gebouwen op een kwetsbaar landschappelijk (semi-openbaar) landgoed met hoge ecologische-, landschappelijke- en cultuurhistorische waarden.

1.2 Terminologie

1.2.1 Definities

Om duidelijkheid te scheppen over gehanteerde begrippen in dit onderzoeksrapport is gezocht naar bruikbare definities voor relevante terminologie:

	Definitie
Landgoed	Van dale: Landerijen en de daarop staande gebouwen. Dit begrip definiëren wij als volgt: Economische en ruimtelijke eenheid in het landschap met meestal een huis van allure, zelfvoorzienend door middel van landbouw en/of bosbouw, dan wel of niet deels openbaar toegankelijk.
Domein	Van Dale: Staatseigendom, vorstelijk eigendom, m.n. onroerende goederen, gebied of bevoegdheid. Zie paragraaf 1.2.2 semantiek voor verdere toelichting domein.
Tuin	Van Dale: Een omheind stuk grond, met bloemen, bomen en andere gewassen geplant. Zie paragraaf 1.2.2 semantiek voor verdere toelichting tuin.

Gebouw	Van Dale: Iets dat gebouwd is: huis, kantoor, fabriek. Dit begrip definiëren wij als volgt: Elk bouwwerk, dat een voor mensen toegankelijke overdekte, geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt.
Inpassen	Van Dale: Een passende plaats voor iets maken. Zie paragraaf 1.2.2 semantiek voor verdere toelichting inpassen.
Cultuurhistorie	Wolters: Geschiedenis der beschaving. Dit begrip definiëren wij als volgt: Geschiedenis van alles dat door mensen gemaakt is en niet op natuurlijke wijze, of als een 'deus ex machina' (Latijn: "god uit een machine") ontstaan is. Het is daarmee breder dan bijv. kunstgeschiedenis. Alle bouwwerken horen erbij maar ook landschappelijke patronen (wallen, hagen, akkers, polders; zowel boven als onder het maaiveld). (Oude) staatkundige patronen (landsgrenzen) en bijv. de invloed van religie eveneens. Landschappelijke patronen die niet door mensen zijn gemaakt of veroorzaakt (natuurlijke meanderende rivier, natuurlijk reliëf) worden er niet toe gerekend.
Waarde	Van Dale: Betekenis in morele, geestelijke, sociale enz. zin.
Cultuurhistorische waarde	Dit begrip definiëren wij als volgt: De aan een bouwwerk of een gebied toegekende waarde gekenmerkt door het beeld dat is ontstaan door het gebruik dat de mens in de loop van de geschiedenis heeft gemaakt van dat bouwwerk of dat gebied.
Landschap	Van Dale: De omgeving zoals de mens die waarneemt Dit begrip definiëren wij als volgt: Onze waarneming van de buitenomgeving (aardoppervlak), met inbegrip van de talrijke functies en hun samenhang, en ontstaan door de werking van gesteente, water, lucht, planten, dieren en de mens. Een landschap wordt wel omschreven als een complex van relatiesystemen, dat gemaakt is en in stand gehouden wordt door de wisselwerking van levende en niet-levende natuur, inclusief de mens.
Landschappelijk	Kramers: Betreffende het landschap
Landschappelijke waarde	Dit begrip definiëren wij als volgt: De aan een landschap toegekende waarde gekenmerkt door specifieke eigenschappen die zijn ontstaan door de werking van gesteente, water, lucht, planten, dieren en de mens.

Ecologie	Van Dale: Wetenschap die de betrekkingen tussen de organismen en hun omgeving bestudeert. Dit begrip definiëren wij als volgt: Ecologie is de studie van de samenhang in natuur. Organismen (meestal onderscheiden in soorten en populaties) leven samen in gemeenschappen, die samen weer ecosystemen vormen. De manieren van samenleven kunnen vriendelijk zijn (symbiose), maar ook vijandig (parasitisme, predatie). Ecosystemen blijven niet steeds hetzelfde maar vertonen dynamiek.
Ecologische waarde	Dit begrip definiëren wij als volgt: De aan een ecosysteem of gedeelte daarvan toegekende waarde afhankelijk van de hoeveelheid voorkomende gemeenschappen die samen leven of het voorkomen van unieke organismen, die samen weer een of meerdere ecosystemen vormen.

1.2.2 Semantiek

Domein:

De definitie van Van Dale duid sterk op het bezitten ofwel toebehoren aan. Wanneer wij bij dit onderzoek het woord domein gebruiken dan bedoelen we daar dat deel van een landgoed mee, dat 'toebehoort' aan het gebouw dat zich daarin bevindt. Er is een ruimtelijke en/of functionele relatie tussen het gebouw en dit deel van het landgoed dat er met de rest van het landgoed niet, of in minder mate is.

Tuin:

De tuin is dat deel van de aansluitende ruimte rondom een gebouw dat sterk wordt beïnvloed door de functionele eisen van het gebouw. De tuin is afhankelijk van de functie van het gebouw privé of openbaar.

Een stuk grond beplant met bloemen, bomen en andere gewassen ofwel een tuin, kan op verschillende wijzen omheind worden. Dit kan letterlijk d.m.v. een bepaalde bouwkundige constructie of afscheidende massa, maar ook met ruimtelijke middelen waarbij grenzen minder duidelijk aanwezig zijn en de tuin en het landschap geleidelijk in elkaar overgaan. De grens tussen het domein en/ of het landschap naar de tuin kan soms alleen ervaren worden door de overgang naar een privé-sfeer. De grenzen of omheiningen van een tuin kunnen dus heel gevoelsmatig zijn.

Inpassen:

Met dit onderzoek wordt er gezocht naar de ruimtelijke effecten die een rol spelen bij de inpassing van gebouwen in een bestaande kwetsbare situatie. De definitie van Van Dale suggereert dat de omgeving van de nieuwe gebouwen op het gebouw aangepast moeten worden en dat de vormgeving van het gebouw lijdend is voor de inrichting van de omgeving, de omgeving is ongeschikt aan het gebouw. Bij dit onderzoek is dit juist niet het geval.

Dit onderzoek richt zich op de inpassing van gebouwen in een bestaande landschappelijke situatie van een (semi-)openbaar park/ landgoed met hoge ecologische-, landschappelijke en cultuurhistorische waarden. Gezien de kwetsbaarheid mogen deze waarden in dergelijke situaties zo min mogelijk worden aangetast. Hierbij is de bestaande omgeving lijdend bij de inpassing van een nieuwe gebouw. En wordt er een passende plaats gemaakt binnen een bepaalde ruimtelijke context.

In dit onderzoek gaat het om deze passende plaats, de ruimtelijke effecten die zich voordoen in de ruimte tussen het nieuwe gebouw en de bestaande context.

1.3 Leeswijzer

In het volgende deel van het rapport volgt een uiteenzetting van het onderzoek, probleemstelling, onderzoeksvraag en hypothese, onderzoekscriteria, doelstellingen en het beoogde eindproduct worden hier beschreven.

Het eerste deel van het onderzoek is een vooronderzoek om een duidelijke beeld te krijgen van de ontwikkeling van landgoederen in de context van het landschap en de functie van landgoederen. Op basis van de conclusies hebben we een hypothese opgesteld.

Het tweede deel van het onderzoek bevat een morfologisch onderzoek van een aantal referentie-landgoederen. Na een toelichting op de gehanteerde

methodiek voor selectie van projecten, analyse en verwerking van de resultaten van de analyses in dit onderzoek, volgen een aantal uitwerkingen van bestaande voorbeelden/landgoederen.

Naar aanleiding van de referentielandgoederen wordt in het derde deel van het onderzoek gezocht naar samenhangen, structuren en ruimtelijke effecten die de referentielandgoederen met elkaar gemeen hebben. Wij proberen algemeen geldende (ruimtelijke) ontwerpprincipes te ontdekken die bruikbaar zijn voor het inpassen van gebouwen op landgoederen met kwetsbare ecologische-, landschappelijke- en cultuurhistorische waarden. Tot slot vatten wij de gevonden conclusies samen.

2.1 Probleemstelling

Het Wilhelminapark te Boxtel is een landgoed met hoge ecologische-, landschappelijke- en cultuurhistorische waarden. Om het landgoed renderend te maken is er een nieuw masterplan opgesteld. Het masterplan richt zich naast het landgebruik op het bieden van groene diensten (het bieden van een mooie omgeving voor zorg en recreatie). Deze nieuwe functies zullen zich in nieuw te bouwen gebouwen bevinden die in meer of mindere mate aan de omgeving gerelateerd zijn.

De belevingswaarde van het landgoed wordt voor een groot deel bepaald door de aanwezige ecologische-, landschappelijke- en cultuurhistorische waarden. Gezien de kwetsbaarheid van deze waarden is het van belang dat de nieuwe (semi-openbare) gebouwen op een (ruimtelijk) verantwoorde wijze in het landgoed worden ingepast. Hierbij is het van belang dat de invloed van de nieuwe functies op de aanwezige waarden beperkt blijft, en deze daardoor behouden blijven.

De wijze waarop nieuwe gebouwen in een kwetsbare context worden ingepast is van cruciaal belang voor het behoud van de aanwezige waarden. Temeer daar deze waarden de basis vormen voor de nieuwe functie van het landgoed, het bieden van groene diensten.

Bij de verder uitwerking van het masterplan voor het Wilhelminapark zullen de nieuwe gebouwen ruimtelijk in de huidige situatie ingepast moeten worden. Bij deze uitwerking zal tot in detail aan de inpassing van de gebouwen en de daarbij horende functies in de buitenruimte ontworpen worden. Hierbij ontstaat de vraag welke ruimtelijke effecten zich voordoen bij de inpassing van gebouwen op een kwetsbaar landschappelijk (semi- openbaar) landgoed met hoge ecologische-, landschappelijke- en cultuurhistorische waarden.

2.2 Onderzoeksvraag

Hoofdvraag:

Welke ruimtelijke effecten doen zich voor bij de inpassing van meer of minder gebiedsgerelateerde gebouwen op een kwetsbaar landschappelijk (semi-)openbaar landgoed met hoge ecologische-, landschappelijke- en cultuurhistorische waarden?

Deelvragen:

- Hoe komen ecologische, landschappelijke en cultuurhistorische waarden van landgoederen tot uitdrukking in de verschillende overgangszones landgoed - domein - tuin?

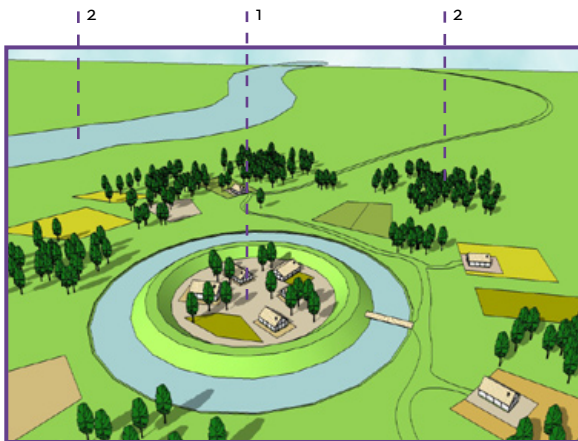
- Welke ruimtelijke effecten worden gebruikt om een relatie tussen het landschap en gebouwen te bewerkstelligen?
- Zijn er algemeen geldende ruimtelijke ontwerp-middelen te onderscheiden bij de overgang tussen de verschillende overgangszones landgoed - domein - tuin?

2.3 Vooronderzoek

De bedoeling van deze paragraaf is om d.m.v. vooronderzoek een duidelijke beeld te krijgen van de ontwikkeling van landgoederen in de context van

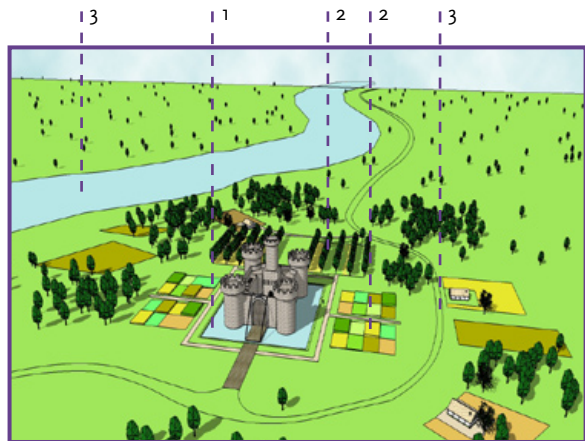
het landschap en de functie van landgoederen. Op basis van de conclusies hopen we een hypothese op te kunnen stellen.

2.3.1 Historische ontwikkelingen

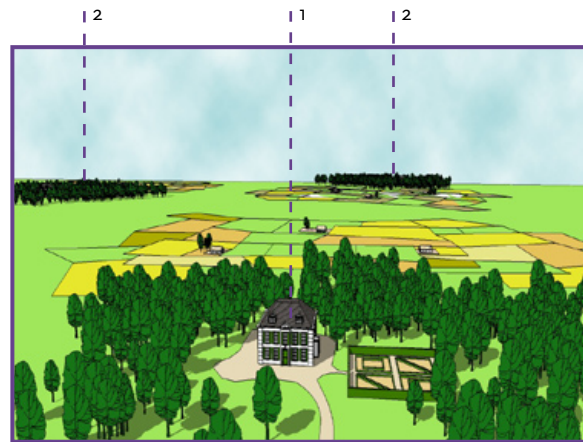
1000 - 1300

1. De eerste kastelen bestonden uit versterkte woningen. Men groef een gracht om de woning of enkele woningen en van de vrijgekomen grond maakte men een aarden wal. Daarnaast werden omheiningen gemaakt van puntige palissaden. Deze versterking had vooral de functie van bescherming van buitenaf, buiten de versterkte woningen, in het onontgonnen landschap waren er vele gevaren van zowel dieren als plunderende Noormannen.
- Rijke en machtige heersers begonnen al snel houten en later stenen woontorens te bouwen deze woontorens noemt men donjons. Het was makkelijker om vijanden te bestrijden vanaf een hoogte.
- Men probeerde zich te beschermen d.m.v. aardenwallen, grachten en omheiningen van puntige palissaden.
- De eerste kastelen in Nederland waren van hout. Later werden kastelen van baksteen gemaakt.
2. Kastelen werden langs belangrijke handelsroutes (wegen of rivieren) gesitueerd, zodat de kasteelheer tol kon heffen.

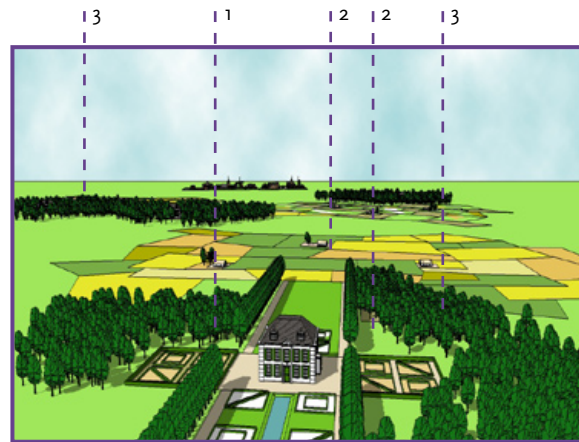
1300 - 1500

- Kasteelcomplexen worden gesticht door adellijke families
 - Kastelen hadden nog een beschermde functie voor de gevaren van buitenaf
 - Er was geen bewuste tuin- of parkaanleg
1. Kastelen waren omringd door een grachtenstelsel
 2. Om het kasteel lag een complex van nutstuinen bestaand uit boomgaarden en moestuinen.
 - Kasteelcomplex niet gerelateerd aan het landschap, er is alleen een economische relatie met hun omgeving.
 3. Kastelen werden langs belangrijke handelsroutes (wegen of rivieren) gesitueerd, zodat de kasteelheer tol kon heffen.

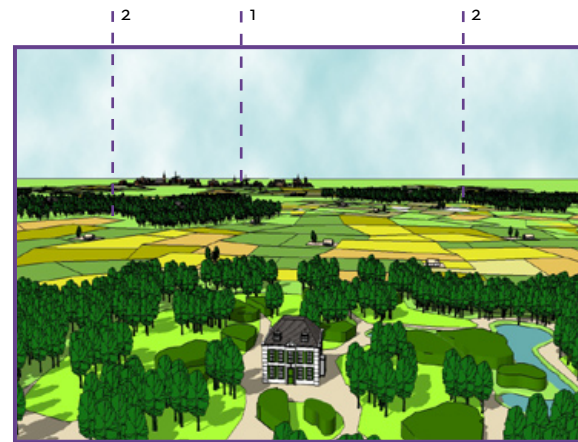
1500 - 1600

- Adellijke families en kooplieden stichten landgoederen
- Trek van stad naar platteland (naar hun bezittingen)
- 1. Ze bouwde statige huizen in renaissancestijl evenal de tuin
- Landgoederen voegen zich in de Gouden Eeuw volledig naar het landschap, ze zochten hogere en drogere plekken op
- 2. Landgoederen vormde groene massa's in het open landschap
- Naast landgoederen werden er ook buitenplaatsen gesticht, het verschil tussen deze twee:
 - Voor landgoederen diende de opbrengst van landgebruik om de kosten van het huis en park te dekken
 - Buitenplaatsen bestonden alleen uit een statig huis met een (klein) park

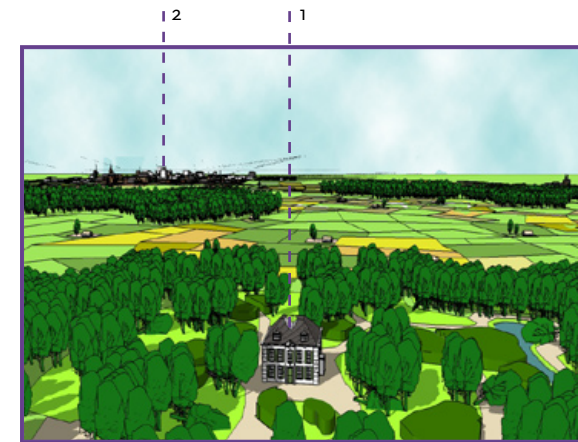
1600 - 1700

- Met de opkomst van de barok werden de combinatie van huis en tuin steeds meer naar elkaar getrokken
- Tuinen werden evenwichtiger doordat de verschillende onderdelen deel uit maakte van een compositorisch plan
- Ontwerpmiddelen hierbij waren:
 - Symmetrie
 - Grachten
 - Singels
 - Orijlaan
 - Lanen
 - Hagen
- Losstaand van de symmetrische opzet werden bosquets en compartimenten toegepast (kleine natuurlijke elementen)

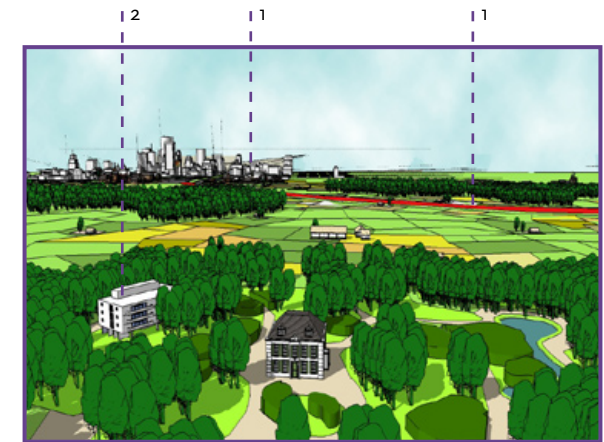
1700-1900

- Omvorming naar de Engelse landschapsstijl (romantiek), hierin speelde mede de hoge onderhoudskosten een rol
- 1. Door de industriële revolutie na de tweede helft van de 19e eeuw groeiden steden en nam de industrie toe. Veel landarbeiders trokken naar de stad om daar te gaan wonen en werken
- De grote landgoederen handhaafde zich en werden zelfs nog uitgebreid, deels doordat ze grond van kleine landgoederen opkochten
- 2. Door de toenemende vraag naar hout werden veel landbouwgronden op de landgoederen omgevormd naar bos.

1900-1928

1. Achteruitgang landgoederen mede door de sterke stijging van de grondprijzen waardoor het voor de erfgenaam moeilijker werd het landgoed over te nemen.
 - Ernstiger was hoogstwaarschijnlijk de toenemende belastingdruk en loonkosten.
 - Een fors aantal landgoederen openbaar in percelen verkocht.
 - Publieke verkoop was aantrekkelijk door de hoge grondprijzen en noodzakelijk door het vermindende rendement van grondgebruik.
2. Industrie en steden breiden verder uit.

1928-2009

- Door toegenomen welvaart is behoefte aan recreatie (in het buitengebied) sterk toegenomen.
- 1. Stedelijke druk op buitengebied neemt toe door stedelijke en infrastructurele uitbreidingen met versnippering van landschap en ecologie als gevolg.
- D.m.v. de EHS moet er weer een aaneengesloten ecologisch netwerk ontstaan.
- 2. Invoering Natuurschoonwet in 1928 op aandringen van Vereniging natuurmonumenten en ANWB. Hierdoor worden landgoedeigenaren fiscaal tegemoet gekomen. De meeste landgoederen werden voor publiek opengesteld en hebben steeds meer (maatschappelijke) functies gekregen:
 - Recreatie
 - Cultuurhistorie
 - Ecologie
 - Landschappelijk
 - Maatschappelijk
 - Wonen
- Door toenemende ruimteclaims is meervoudig ruimtegebruik noodzakelijk geworden.
- De waardering van cultuurhistorie neemt toe, de Nota Belvédère wordt opgesteld en beoogt om de cultuurhistorie meer richtinggevend te laten zijn in de ruimtelijke inrichting van Nederland.
- Het stichten van nieuwe landgoederen wordt door de overheid gestimuleerd.

2.3.2 Huidige ontwikkelingen

Landgoederen zijn multifunctionele grondgebonden 'bedrijven', waarin geschoven wordt met functies en minder of niet-rendabel functies worden betaald met de opbrengst van meer rendabele. Door de stijgende fiscale lasten en loonkosten werden landgoederen aan het einde van de 19de en begin 20ste eeuw steeds minder rendabel. De opbrengsten van land- en bosbouw waren niet toereikend om de landgoederen in stand te houden, laat staan verder te ontwikkelen.

Natuurschoonwet

Na de invoering van de Natuurschoonwet (hierna afgekort als NSW) in 1928 hebben veel landgoederen zich onder deze wet laten rangschikken, wat zowel privileges als beperkingen met zich mee bracht. Beperkingen in de vorm van beleid en regelgeving, privileges in de vorm van fiscale voordelen. Door landgoederen open te stellen waren er nog meer fiscale voordelen te verkrijgen. Hierdoor werden na 1928 veel landgoederen opgesteld voor publiek. Met deze nieuwe functie voorzagen landgoederen in de toenemende behoefte aan recreatie als gevolg van de economische welvaart.

Landschap, ecologie en cultuurhistorie

Door toenemende verstedelijking neemt de druk op het buitengebied, de natuur en ecologie toe. Met als gevolg dat het Nederlandse landschap versnipperd en haar landschappelijke, ecologische en cultuurhistorische kwaliteiten verliest. Door de vele ruimteclaims in het landschap heeft de overheid op verschillende niveaus beleid ontwikkeld, dat telkens bijgesteld kan worden. Voorbeelden van beleid dat gericht is op natuur en cultuurhistorie zijn:

Ecologische hoofdstructuur

- Waarmee men een landelijk ecologisch netwerk wil ontwikkelen.

Nota Ruimte

- Bevat de visie van het kabinet op de ruimtelijke ontwikkelingen van Nederland.
- Op basis van de Nota Ruimte stellen provincies en gemeenten hun beleid m.b.t. de ruimtelijke ontwikkelingen op.
- Door ruimtegebrek stimuleert de overheid meer-
voudig ruimtegebruik in het landschap.

Nota Belvédère

- Is rijksbeleid van de ministeries OCW, VROM, LNV en V&W lopend van 1999 t/m eind 2009 dat beoogt om de cultuurhistorie meer richtinggevend te laten zijn in de ruimtelijke inrichting van Nederland.

Door de cultuurhistorische, ecologische en landschappelijke waarde van landgoederen hebben landgoederen een belangrijke rol in het beleid van de overheid. Vele landgoederen maken deel uit van de Ecologische hoofdstructuur.

Het landgoedbedrijf

De NSW is evenals de bedrijfsvoering van NSW-landgoederen niet gericht op winst, maar op de instandhouding van de landgoederen. Rendabel beheer van een landgoed vraagt om tijdige bijsturing of functieverandering. Door de verstedelijking is groene ruimte heden ten dage een schaars en kostbaar goed, en dat maakt het bezit en beheer van een landgoed tot een voorrecht. Het rendement van een landgoed is meestal (te) laag, maar de belevingswaarde is hoog. Er is landschappelijk veel te zien, men vindt er rust, flora en fauna en het verhaal van de geschiedenis is voelbaar.

Het blijkt dan ook, dat er grote vraag is naar de 'groene diensten' (het bieden van een mooie omgeving voor wonen, werken, zorgen, recreëren) en bijvoorbeeld instandhouding, aanleg en beheer van landschapselementen, die het landgoedbedrijf veelal als vanzelfsprekend biedt, maar waar door-
gaans voor het landgoed geen inkomsten tegenover
staan.

2.3.3 Conclusie

Landgoederen komen voor vanaf de middeleeuwen, toen hadden ze echter een heel andere functie dan die ze nu vervullen. De relatie die landgoederen met hun omgeving vertonen is afhankelijk van de maatschappelijk/economische betekenis die ze vervullen. Men kan dus concluderen dat de maatschappelijke rol die landgoederen vervullen, en dus ook de bijbehorende functies, zich aanpast aan de behoeften van de tijdsperiode waarin ze bestaan. Dit betekent dat landgoederen dynamisch en duurzaam zijn.

Aansluitend op de behoeften en ontwikkelingen van de huidige maatschappij is het beleid van de overheid gericht op het behoudt en versterking van

ecologische-, landschappelijke- en cultuurhistorische waarden in het Nederlandse landschap. Tevens zien landgoedeigenaren deze schaarse kwaliteiten als basis voor mogelijke groene diensten (het bieden van een mooie omgeving voor wonen, werken, zorgen, recreëren).

Geconcludeerd kan worden dat wanneer ecologische-, landschappelijke- en cultuurhistorische waarden zich in meer of mindere mate op een landgoed voordoen, deze van invloed zijn op de ruimtelijke inpassing van gebouwen op het betreffende landgoed.

2.4 Hypothese

Op basis van de conclusies van het vooronderzoek veronderstellen wij dat de ecologische-, landschappelijke- en cultuurhistorische waarden die door de huidige maatschappij aan landgoederen worden toegekend samen met de functies van het nieuwe gebouw lijdend zijn voor de ruimtelijke effecten die zich voordoen bij de inpassing van gebouwen in de context.

Deze hypothese willen wij toetsen aan een aantal referentielandgoederen. De selectiecriteria die toegepast zijn op de referentielandgoederen zijn tevens de randvoorwaarden van het onderzoek.

2.5 Selectiecriteria referentielandgoederen

- Uitsluitend landgoederen in Nederland vallen binnen dit onderzoek.
- Op het landgoed moeten minimaal twee van de volgende waarden aanwezig zijn:
 - Ecologie
 - Landschappelijke elementen
 - Cultuurhistorie
- Op het landgoed is de laatste 30 jaar een nieuw gebouw ingepast.
- De context waarin het nieuwe gebouw is ingepast moet minimaal 50 jaar eerder zijn gerealiseerd.
- De functie van het nieuwe gebouw is openbaar of semi-openbaar.

2.6 Doelstellingen en beoogd eindproduct

Het onderzoek zoals uitgevoerd en met de gestelde randvoorwaarden is bedoeld in eerste instantie bedoelt voor onze ontwerpogave voor het Wilhelminapark te Boxtel. Daarnaast voor deskundigen, landgoedeigenaren, ontwikkelaars, tuin- en landschapsarchitecten en ontwerpers, overheden en andere belangstellenden.

Op basis van resultaten van de analyses van de

referentielandgoederen naar de ruimtelijke effecten die zich voordoen bij de inpassing van nieuwe gebouwen in een context met kwetsbare ecologische-, landschappelijke- en cultuurhistorische waarden, willen we algemeen toepasbare ruimtelijke ontwerpmethoden vaststellen en op beschrijvende en beeldende wijze bundelen als handvat voor ontwerpers die een (nieuw) gebouw in de hierboven genoemde context moeten inpassen.

3. Gehanteerde methodiek morfologische onderzoek

3.1 Selectiemethode referentielandgoederen voor het onderzoek

De inventarisatie van referentielandgoederen hebben we uitgevoerd door middel van literatuur en internet. Aan de hand van de selectiecriteria (paragraaf 2.5) hebben we een hanteerbare keuze gemaakt uit vijf landgoederen die als referentielandgoederen dienen. Met deze selectie trachten we diverse ontwerpmiddelen op beschrijvende en beeldende wijze vast te stellen.

3.2 Analysemethodiek

De geselecteerde projecten worden geïnventariseerd en geanalyseerd op morfologische kenmerken door middel van literatuuronderzoek naar de context waarin de nieuwe gebouwen zijn ingepast, kaartanalyse en veldbezoek.

Systematiek

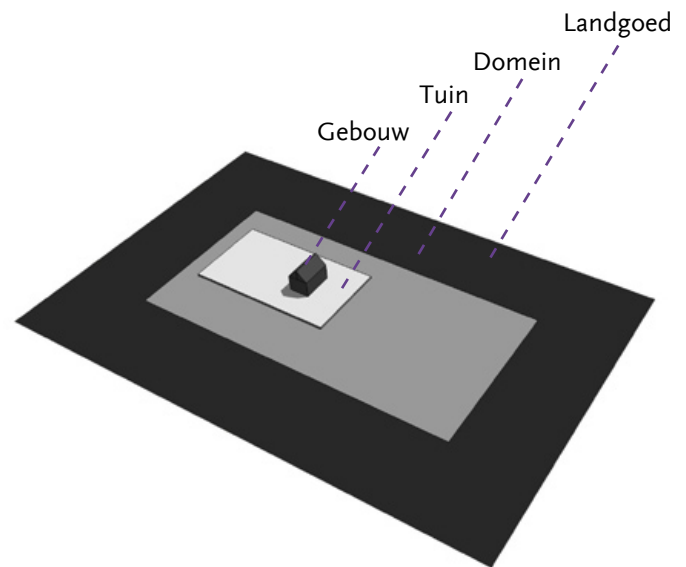
Om de referentielandgoederen goed met elkaar te kunnen vergelijken en zo tot relevante conclusies te kunnen komen hebben wij eenzelfde systematiek gevolgd voor het analyseren van elk project. Na een inleiding over het landgoed en de context waarin het nieuwe gebouw is ingepast volgt een analyse van de ruimtelijke ontwerpmiddelen.

De methodiek die wij hanteren bij de analyse van de referentielandgoederen is een opeenvolging van tekeningen en bewerkte foto's die de ruimtelijke effecten uitbeelden, vergezeld met een korte tekst. In tegenstelling tot de methode van 'Stadslandgoederen' hebben wij de reductiekaartjes niet met perspectiefffecten weergegeven, dit omdat wij de 2D reductiekaartjes beter leesbaar vinden. De methode van de fotobewerking hebben we deels overgenomen uit 'Stadslandgoederen' voor ons onderzoek hebben wij d.m.v. lijnen meer accenten in de afbeeldingen aangebracht waardoor de essentie beter tot uitdrukking komt.

Met een bewerkte luchtfoto illustreren we de ligging van het landgoed in zijn omgeving, volgens voorbeeld uit 'Stadslandgoederen'. Hierbij verdelen wij het terrein op, in de volgende vier zones:

- Gebouw
- Tuin
- Domein
- Landgoed

De analyse die wij hanteren hebben we overgenomen uit 'Stadslandgoederen', een onderzoeksrapport naar de algemeen geldende ontwerpprincipes voor stadslandgoederen. Het onderzoek naar stadslandgoederen heeft veel raakvlakken met ons onderzoek. Daar waar er geen raakvlakken zijn, hebben wij de analysemethode voor ons onderzoek op een aantal punten aangepast.

Afb. Abstracte weergave verdeling vier zones

Bij sommige referentielandgoederen bevinden er zich ook meerdere ruimtelijke eenheden binnen het domein waarin zich de tuin bevindt, deze ruimtelijke eenheden hebben een functionele relatie met het gebouw en worden ook weergegeven.

Vervolgens worden de referentielandgoederen op de volgende onderdelen geanalyseerd:

- Zonering
- Bebouwing
- Overgangen

Zonering:

In dit onderdeel geven we met woord en beeld de verschillende zoneringen van tuin, domein en landgoed aan en eventueel aanwezige gebouw gerelateerde eenheden. Verder worden de functies van het gebouw evenals de functies in de buitenruimte geanalyseerd en weergegeven door middel van een reductietekening en verschillende bewerkte foto's volgens voorbeeld uit 'Stadslandgoederen'.

Bebouwing:

In dit onderdeel wordt er gekeken hoe het gebouw is gesitueerd t.o.v. de groenmassa en infrastructuur. Hierbij wordt gebruik gemaakt van reductietekeningen en verschillende bewerkte foto's volgens voorbeeld uit 'Stadslandgoederen'.

Overgangen:

Door de drie zoneringen (landgoed-domein-tuin) zijn er twee typen overgangen te definiëren. Namelijk de overgang landgoed-domein en domein-tuin.

Door middel van verschillende bewerkte foto's volgens voorbeeld uit 'Stadslandgoederen' worden de toegepaste ruimtelijke ontwerpmiddelen weergegeven.

Bij iedere analyseafbeelding wordt met een klein principemodel het toegepaste ruimtelijk ontwerp-middel of gegeven van de context weergegeven. Voor de toepassing van deze methode hebben we ons eveneens laten inspireren door 'Stadslandgoederen' alleen geven wij de principemodellen ook bij de analyseafbeeldingen weer zodat er een duidelijke relatie ontstaat tussen de analyse-methode en de verwerking van de gegevens. Onderaan de pagina worden alle principemodellen van het betreffende onderdeel weergegeven.

Per referentielandgoed worden er conclusies getrokken m.b.t. de ruimtelijke ontwerpmiddelen die zijn toegepast.

3.3 Conclusies principemodellen

De informatie die uit de analysemethode komt is verzameld en verwerkt in tabelvorm, waarbij de resultaten van alle 5 referentielandgoederen overzichtelijk naast elkaar staan en met elkaar te vergelijken zijn

(zie bijlage 1, overzicht principemodellen). Aan de hand hiervan trekken we conclusies m.b.t. de overgangen en zoneringen, en of er bepaalde toepassingen per type zone of overgang te onderscheiden zijn.

4.1 Referentieprojecten

Referentieprojecten voor morfologisch onderzoek:

1. Landgoed de Reehorst, Driebergen
2. Landgoed Schoonoord, Zeist
3. Landgoed Laag-Soeren, Rheden
4. Landgoed Twickel, Delden
5. Landgoed Larenstein, Velp (Gld.)

4.2 Landgoed de Reehorst - Driebergen -

4.2.1 Inleiding Landgoed Reehorst

Functie gebouw: Cultuur- en congrescentrum waar diverse conferenties en concerten plaats vinden.

Realisatie inpassing gebouw: 1977

Locatie: Naast station Driebergen-Zeist, gemeente Driebergen.

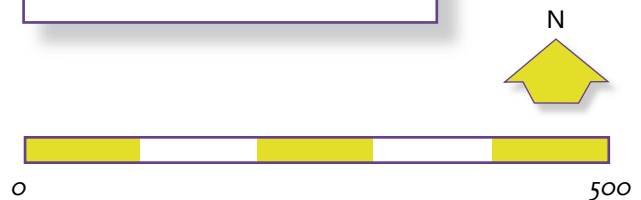
Ecologische waarden: Landgoed de Reehorst maakt deel uit van de ecologische hoofdstructuur. Op het landgoed bevinden zich kleine stukjes bos met diverse oude bomen.

Landschappelijke waarden: Landgoed de Reehorst maakt deel uit van de Stichtse Lustwarande, een reeks landgoederen tussen de Utrechtse Heuvelrug en de Kromme Rijn nabij Utrecht.

Cultuurhistorische waarden: Op het landgoed staat een monumentale villa en verschillende andere gebouwen zoals een koetshuis, orangerie en een chauffeurswoning. De oude moestuin is in ere hersteld. Het landgoed is in de Engelse landschapsstijl aangelegd.

4.2.2 Zonering

Binnen het landgoed zijn verschillende zoneringen te definiëren. Verdeling van de verschillende zones op landgoed de Reehorst.

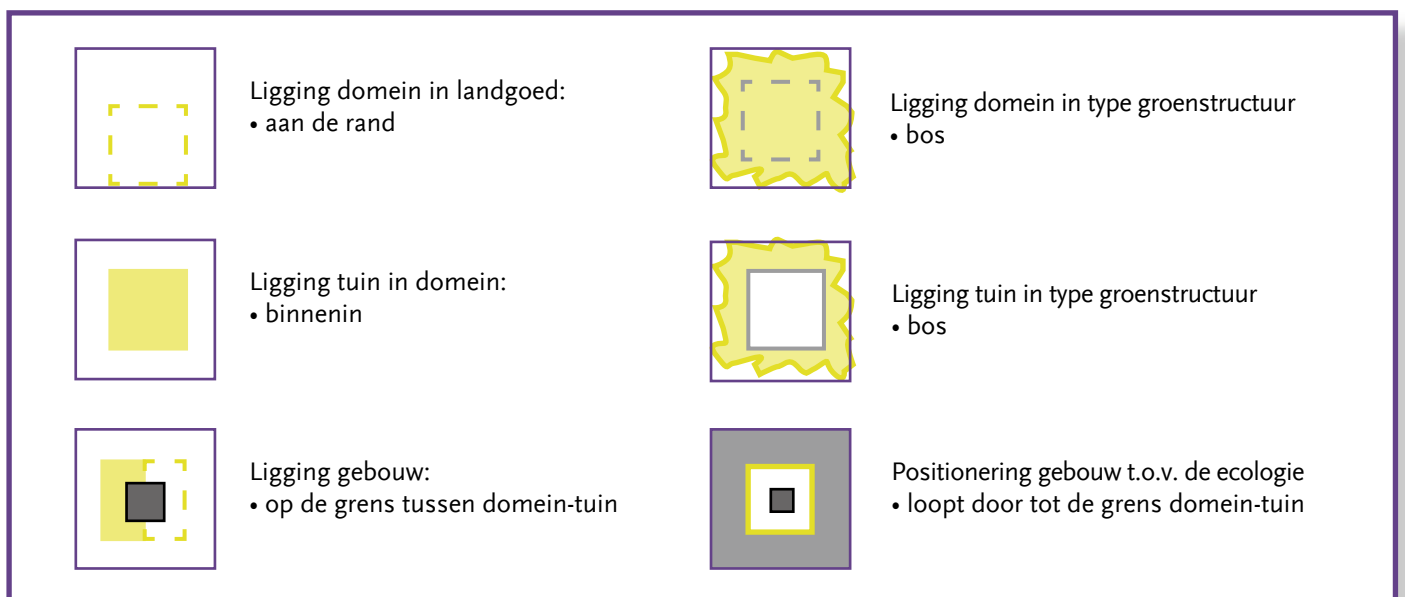

Afb. zoneringen

Zones

Het gebouw staat op de grens tuin–domein. Het gebouw staat als het ware in het domein, daaraan vast ligt de tuin. De parkeerplaats ligt als een gebouwgerelateerde eenheid buiten het domein.

Principemodellen “context”

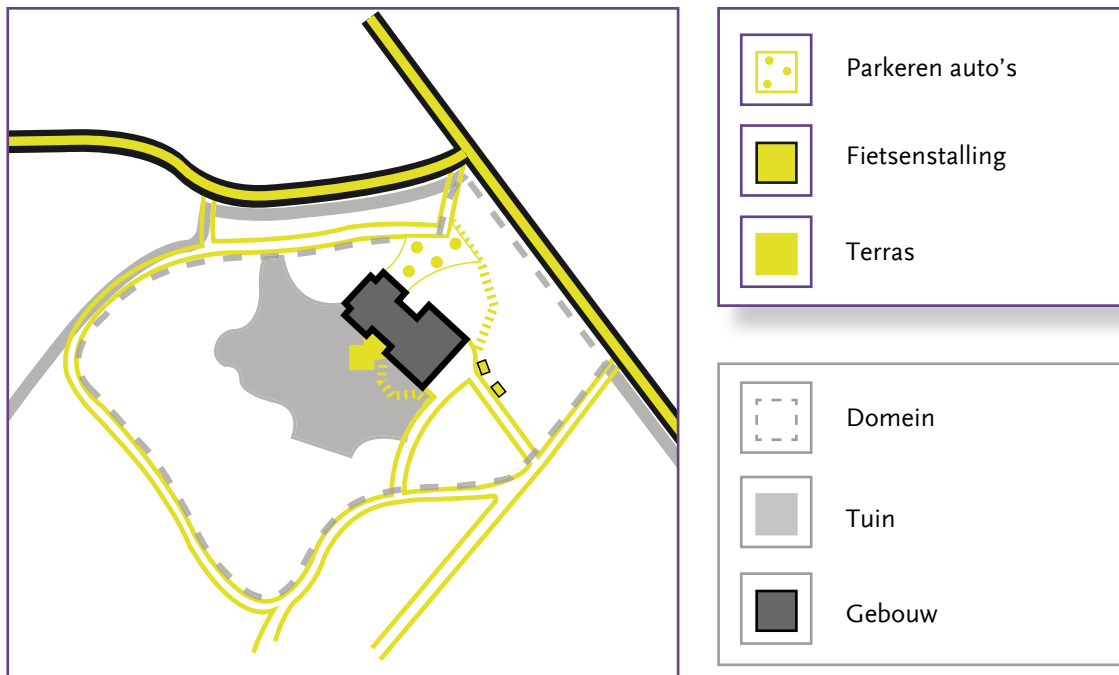

Afb. functie fietsenstalling

Afb. functie parkeren

Binnen de zone domein, zijn er verschillende functies van elkaar te onderscheiden.

Afb. verschillende functies binnen de zone domein

Functies

In de aan het gebouw gesitueerde tuin bevindt zich een terras van het restaurant dat ook in het gebouw gevestigd is. D.m.v. een klinkerpad dat door het gazon loopt en de richtingen van het gebouw volgt, is het mogelijk om van het terras naar de hoofd-entree van het gebouw te wandelen. In de tuin bevinden zich ook een vijver en enkele borders met voornamelijk vaste planten. Bij de entree staan enkele fietsenrekken langs de rand van het verhardingsvlak waar fietsen gestald kunnen worden. Aan de Noordzijde van het gebouw staan verschillende

afvalcontainers en andere materialen van de catering, een plek die aangeduid zou kunnen worden met 'afgifte goederen'.

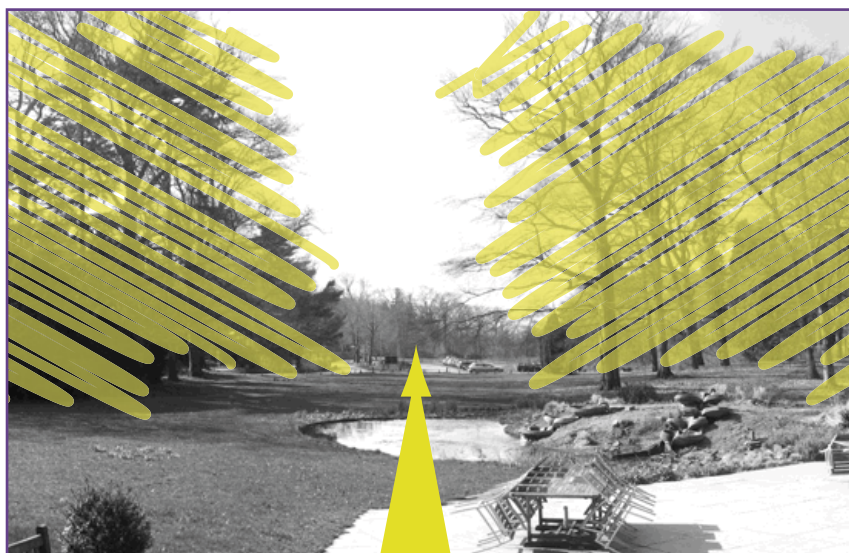
De parkeerplaats is bestemd voor auto's van personeel, bezoekers moeten verder bij het gebouw vandaan parkeren. Bij de inpassing van het nieuwe gebouw met een nieuwe functie zijn er gebouwgerelateerde functies in de buitenruimte toegevoegd. Voorbeelden hiervan zijn de tuinaanleg in de tuinzone en de parkeerplaats aan de Noordoost zijde.

Principemodellen "functies landgoed"

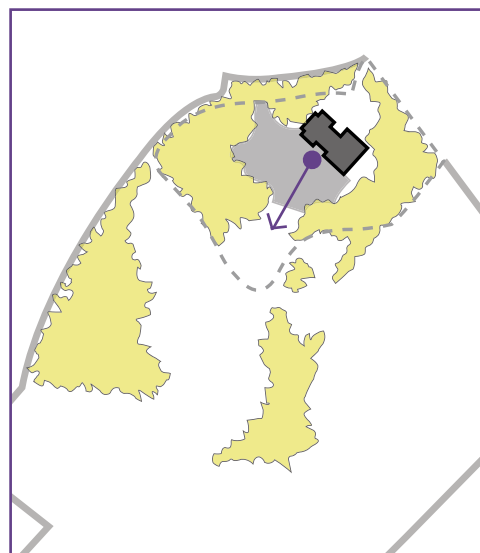

Afb. bebouwing 'omarmd' door groen

Afb. zichtlijn door 'omarming' groenstructuur

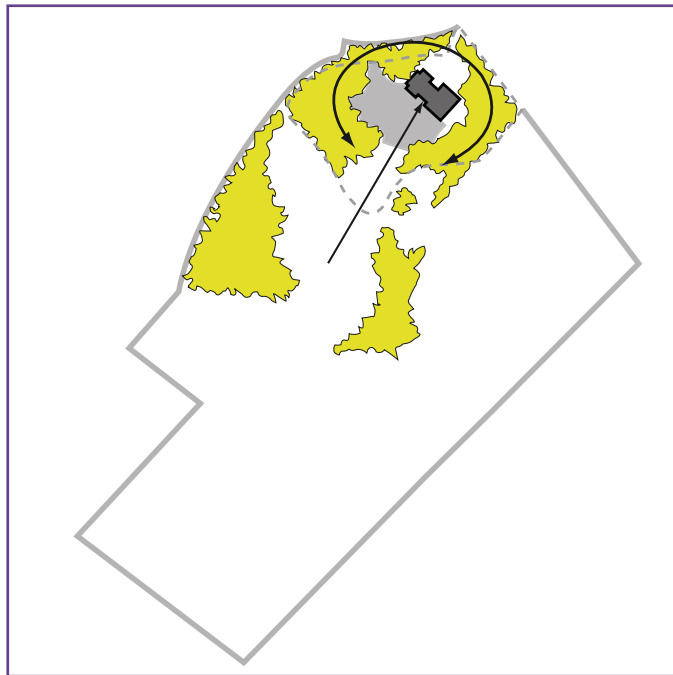

Afb. kijkrichting zichtlijn

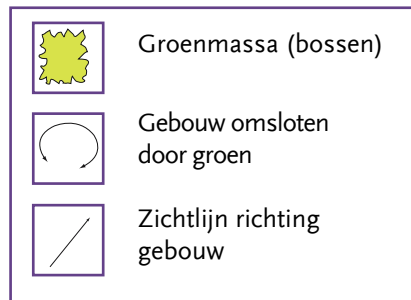
4.2.3 Bebouwing

In deze paragraaf wordt er gekeken hoe het gebouw is gesitueerd t.o.v. de groenmassa en infrastructuur.

Ligging groenmassa t.o.v. bebouwing

Afb. ligging groenmassa t.o.v. bebouwing

Bebouwing

Het gebouw is gebouwd in een organische bouwstijl en zou hiermee rekening houden met de omgeving en de plek waar het geplaatst is. Het gebouw is gesitueerd op de oude bebouwingsplek van een voormalig landhuis. Omdat het gebouw op een oude bebouwingsplek is gesitueerd is het gebouw hierdoor gelijk in de aanwezige groenmassa van de oude parkaanleg ingepast. De oude bomen van de oude parkaanleg omsluiten zowel het gebouw als de openruimte waarin het zich bevindt. Hierdoor is ook de zichtlijn van de oude parkaanleg in de Engelse landschapstijl behouden.

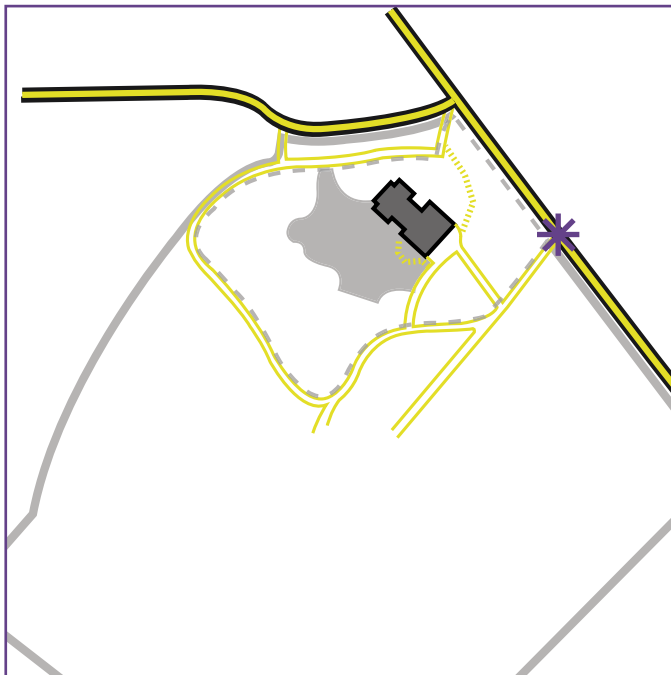

Afb. infrastructuur subpaden landgoed

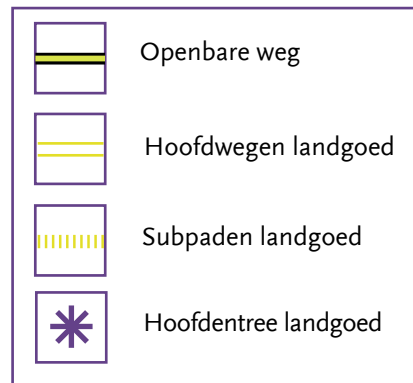

Afb. infrastructuur hoofdwegen landgoed

Ligging infrastructuur t.o.v. bebouwing

Afb. Ligging infrastructuur t.o.v. bebouwing

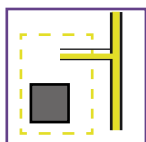
Infrastructuur

Ook de huidige infrastructuur in de tuin en het domein is met het gebouw in de bestaande situatie ingepast. De toegepaste verhardingsmaterialen komen elders op het landgoed niet voor, waardoor het domein van het gebouw een eigen identiteit heeft gekregen, en er nauwelijks nog zichtbare relaties met de historie van de context binnen het domein zijn.

Landgoed de Reehorst is gelegen langs een doorgaande weg tussen Driebergen en Zeist, naast het

landgoed bevindt zich het NS-station Driebergen-Zeist. De openbare wegen zijn met asfalt verhard. De hoofdpaden op het landgoed zijn eveneens met asfalt verhard. De paden binnen het domein zijn met klinkerverharding verhard, door verschil in formaat en breedte van de paden is er binnen het domein een hiërarchie in de padenstructuur. De hoofdpaden zijn door zowel auto's, fietsers en voetgangers begaanbaar. De subpaden alleen voor voetgangers en fietsers.

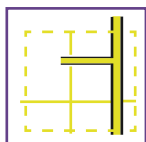
Principemodellen "routing"

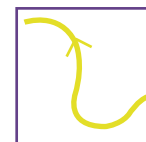
Positie hoofdentree t.o.v. één gebouw:
• langs het gebouw

Enscenering route domein
• geënceneerd pad

Hierarchie in route domein en tuin
• hiërarchisch netwerk met hoofd- en zijpaden

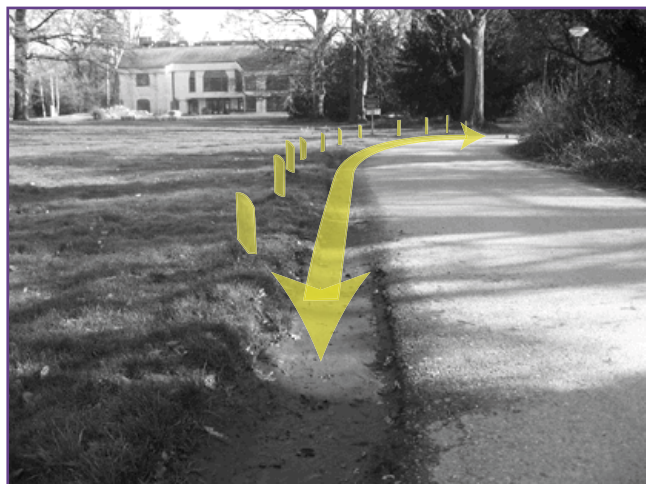

Enscenering route tuin
• geënceneerd pad

4.2.4 Overgangen

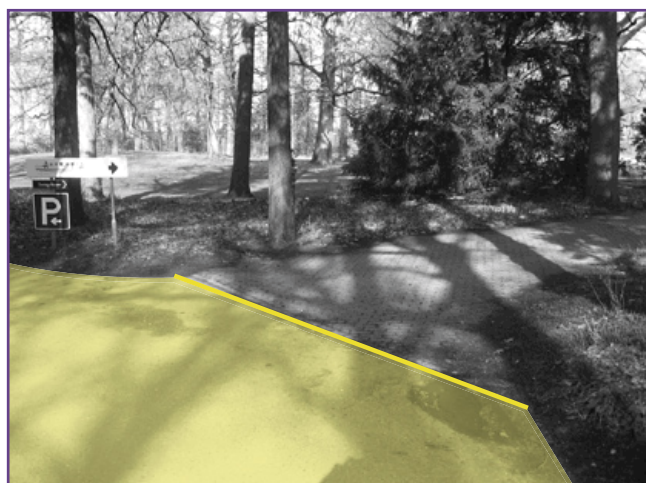
Overgang landgoed-domein:

Afb. Overgang landgoed-domein d.m.v. paaltjes

(Houten) paaltjes

Afb. Overgang landgoed-domein verschillend verhardingsmateriaal

Verskillend verhardingsmateriaal

Landgoed-domein

Voor deze overgang is het gebruik van verschil in materialisatie toegepast. De paden vormen daarbij de grenzen, op sommige plaatsen wordt de grens versterkt door de verkeersbegeleidende rij palen.

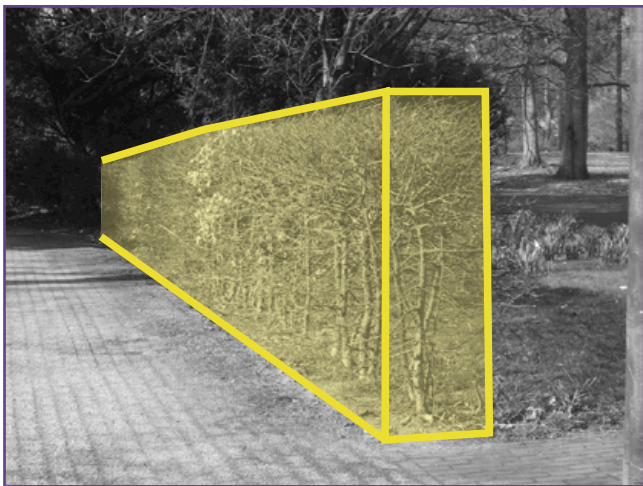
Principemodellen overgang "landgoed-domein"

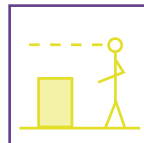
(Houten) paaltjes

Verskillend verhardingsmateriaal

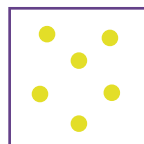
Afb. Overgang domein-tuin d.m.v. een haag

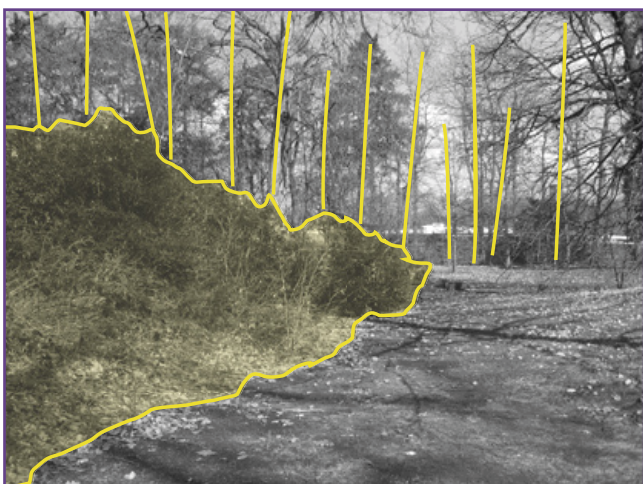
Hagen

Afb. Overgang domein-tuin d.m.v. gazon

Gazon

Afb. Overgang domein-tuin d.m.v. bos/bomen en heesters

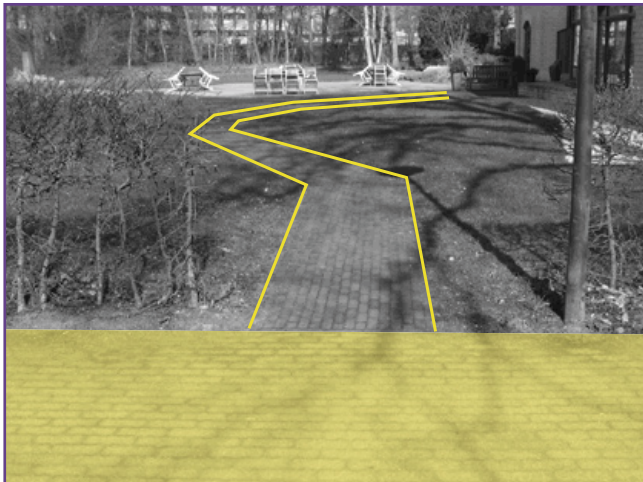

Bos/Bomen

Heesters

Overgang domein-tuin:

Verschil in breedte paden

Verschillend verhardingsmateriaal

Afb. Overgang domein-tuin verschillend verhardingsmateriaal + verschil breedte paden

Domein-tuin

De overgang wordt voornamelijk gevormd door verschillend materiaalgebruik en het toepassen van verschillende groenstructuren. De groenstructuren in de tuin zijn vooral meer cultuurlijk zoals hagen en borders. De tuin heeft door de ruimtelijke ontwerpmiddelen die de ruimte omsluiten een privé-sfeer.

Principemodellen overgang "domein-tuin"

Verschil in breedte paden

Verschillend verhardingsmateriaal

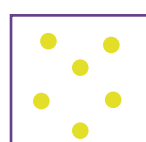
Hagen

Bos/Bomen

Heesters

Gazon

4.2.5 Conclusie

Het nieuwe gebouw met de functie als cultuur- en congrescentrum is op het landgoed ingepast om met deze nieuwe functie het voortbestaan van het landgoed te waarborgen. Het landgoed levert hier duidelijk een 'groene dienst' door het aanbieden van een mooie omgeving voor werken en recreëren.

Hoewel het nieuwe gebouw op een bestaande bouwlocatie is gesitueerd, kan er wel gesproken worden van inpassing in de bestaande context. Met het gebouw zijn er namelijk verschillende gebouwgerelateerde functies binnen het domein ingepast.

Het omliggende bos dat deel uitmaakt van de oude parkaanleg is behouden gebleven waardoor de ecologische waarden van het bos nauwelijks zijn aangetast, evenals de landschappelijke waarden. De oude bomen, de open plek met zichtlijn naar het achterliggende landschap zijn behouden gebleven.

Met de keuze van een organische bouwstijl heeft men getracht om rekening te houden met de omgeving.

Wat betreft de vormen van het gebouw zijn er vormrelaties met de omgeving. Maar op tuin-niveau heeft men nauwelijks rekening gehouden met de waarde van de historische parkaanleg in de Engelse landschapsstijl. Er zijn verschillende losliggende ruimtelijke elementen zoals een vijver en borders in de tuin toegevoegd, deze hebben veel meer (vorm)relaties met het gebouw dan met de omgeving.

Doordat het nieuwe gebouw op een oude bouwlocatie is gesitueerd, is het gebouw in de ruimtelijke context van de bestaande groene massa en ruimtelijke verhoudingen geplaatst. Daarbij heeft men ervoor gekozen het nieuwe gebouw en de daarop aansluitende tuinaanleg en andere gebouwgerelateerde functies met een duidelijk hedendaagse architectuur vorm te geven en m.b.t de aanwezige stijl van de cultuurhistorische parkaanleg geen relaties te leggen. Hiermee heeft men een duidelijk domein binnen het landgoed gecreëerd.

4.3 Landgoed Schoonoord - Zeist -

4.3.1 Inleiding landgoed Schoonoord

Functie gebouw: Hoofdkantoor Wereld Natuur Fonds

Realisatie inpassing gebouw: In 2005 wordt een voormalige gebouw dat in 1957 is ingepast gestript en als casco gebruikt voor het nieuwe gebouw.

Locatie: Gemeente Zeist

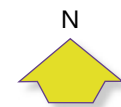
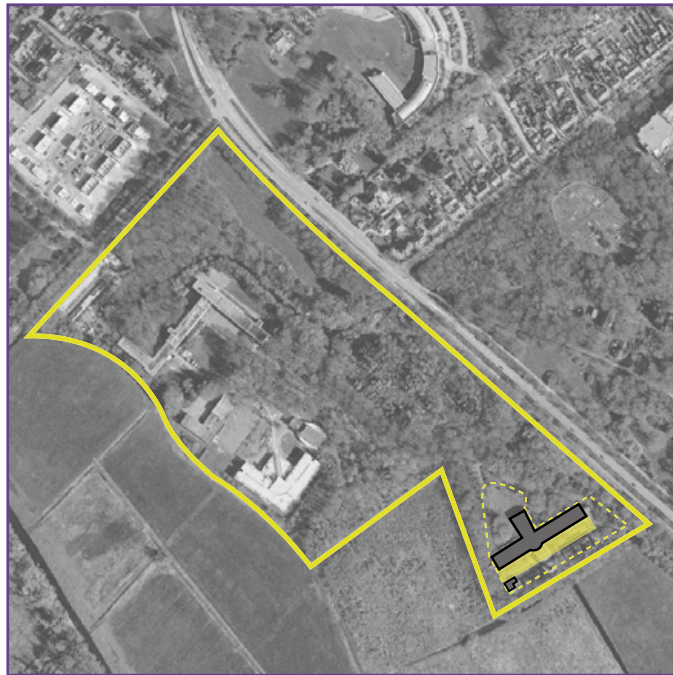
Ecologische waarden: Op landgoed Schoonoord bevinden zich enkele stukken bos die deel uitmaken van de ecologische hoofdstructuur. Het gebouw licht tussen enkele van deze bosstroken.

Landschappelijke waarden: Landgoed Schoonoord maakt deel uit van de Stichtse Lustwarande, een reeks landgoederen tussen de Utrechtse Heuvelrug en de Kromme Rijn nabij Utrecht. Het landgoed ligt op de overgang van het bos naar het open landschap.

Cultuurhistorische waarden: Op het landgoed zijn nog enkele onderdelen zoals vijvers van oude parkaanleg te vinden. Verder zijn er weinig cultuurhistorische waarden aanwezig.

4.3.2 Zonering

Binnen het landgoed zijn verschillende zoneringen te definiëren. Verdeling van de verschillende zones op landgoed Schoonoord.

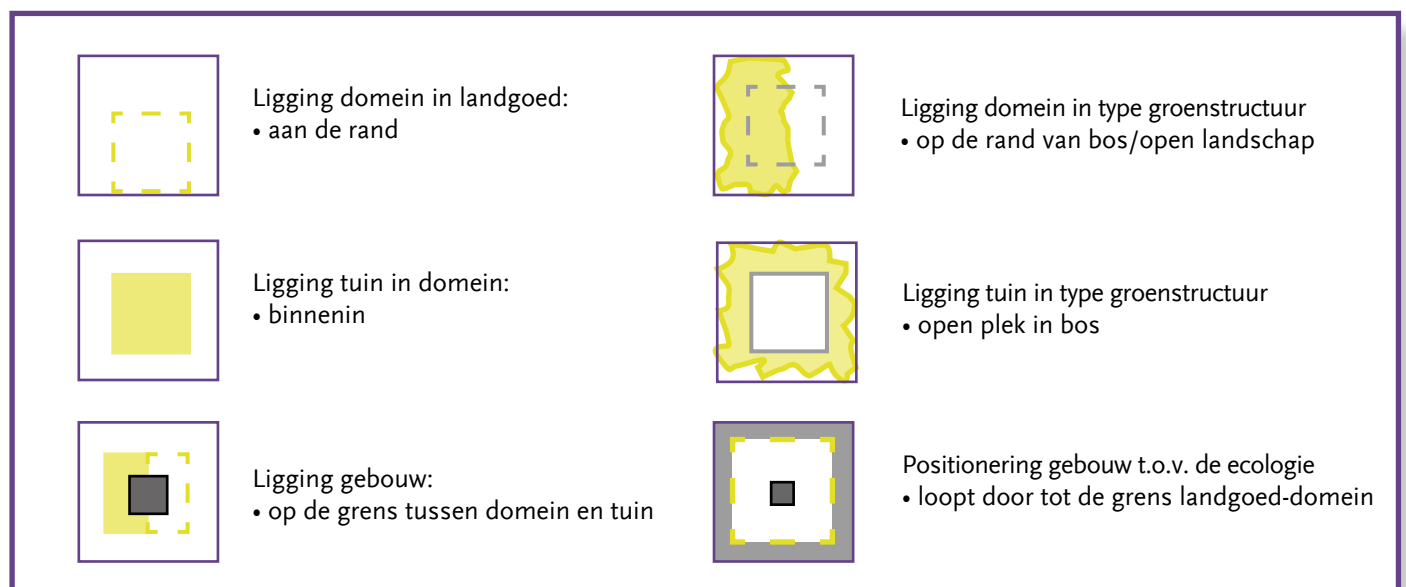

Afb. zoneringen

Zones

De zonering van het domein wordt gevormd door de open plek in de groene massa. Het gebouw staat in het domein, daaraan vast ligt de tuin in de vorm van een strook die een groene buffer vormt tussen het gebouw en de parkeerplaats in het domein. In het domein bevindt zich ook een klein houten gebouw dat dient als fietsenstalling.

Principemodellen “context”

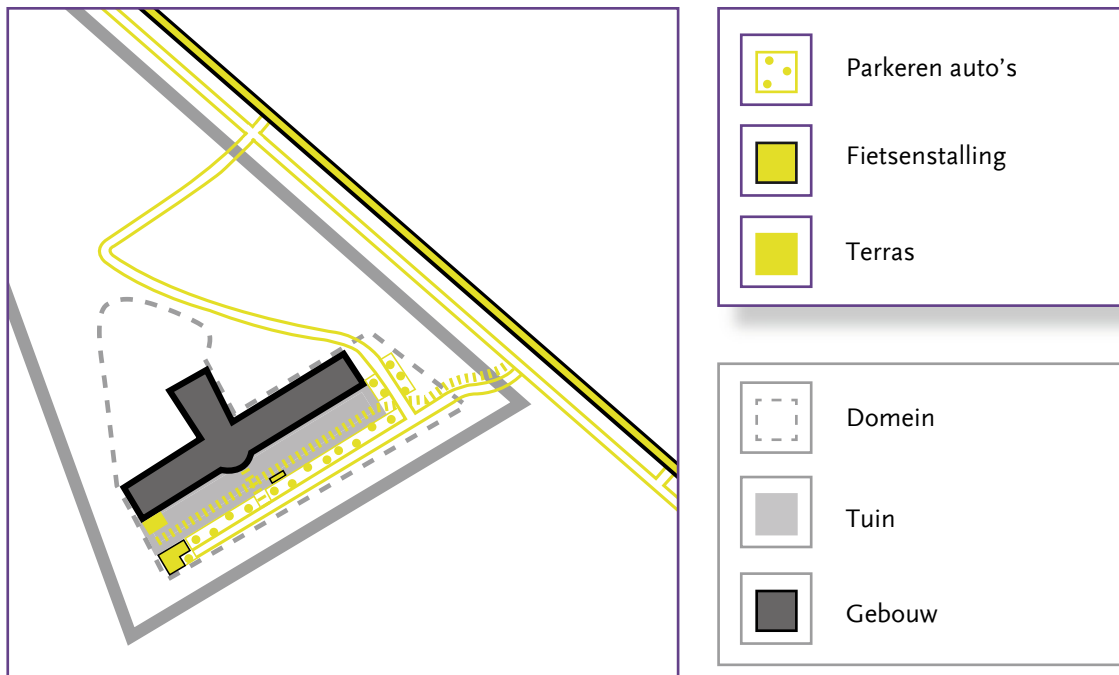

Afb. functie fietsenstalling

Afb. functie parkeren

Binnen de zone domein, zijn er verschillende functies van elkaar te onderscheiden.

Afb. verschillende functies binnen de zone domein

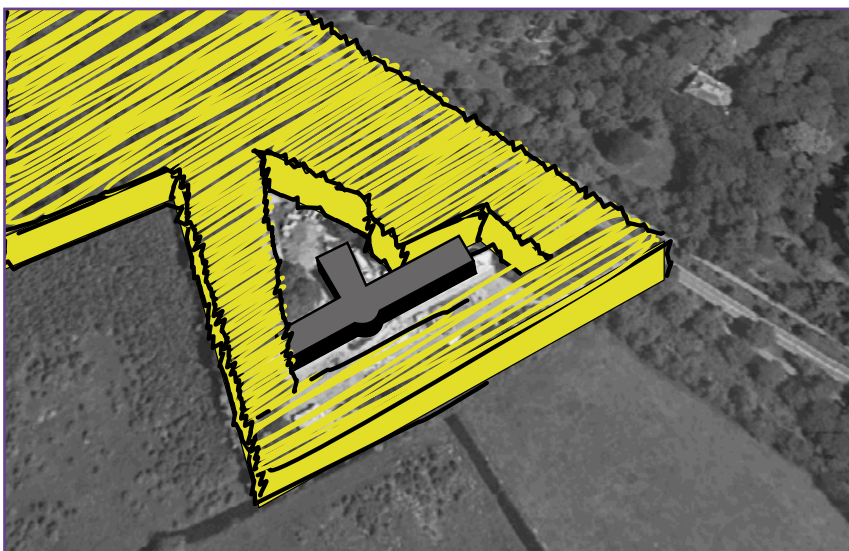
Functies

Het gebouw heeft de functie als kantoor, in de tuin is er een terras gesitueerd waar personeel kan pauzeren. Voor de entree is er een vijver aangelegd waardoor de bezoeker van de parkeerplaats naar het gebouw een variatie aan planten en dieren ervaart. Dicht bij de entree is er een fietsenstalling voor bezoekers. Evenals de tuin ligt er in de lengterichting van het gebouw een parkeerplaats

voor het gebouw. Aan het einde van de parkeerplaats is er een houten gebouw dat dient als fietsenstalling voor medewerkers. Aan de achterzijde ligt het gebouw op de grens van landgoed-domein, aan de achterzijde zijn geen gebouwgerelateerde functies gesitueerd, hierdoor heeft het gebouw een duidelijke voor- en achterzijde.

Principemodellen "functies landgoed"

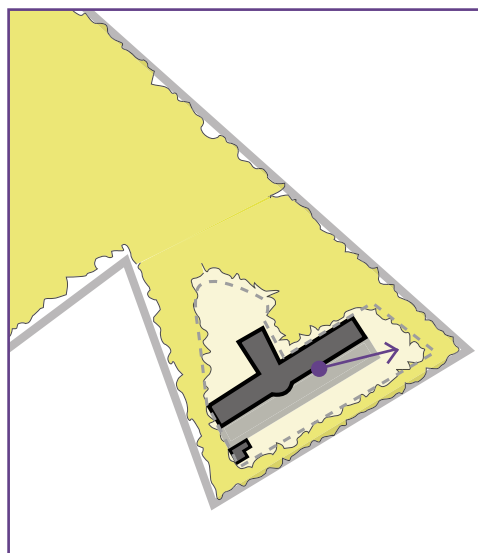

Afb. bebouwing staat in een open plek in het bos

Afb. open ruimte rondom gebouw met wanden van bos

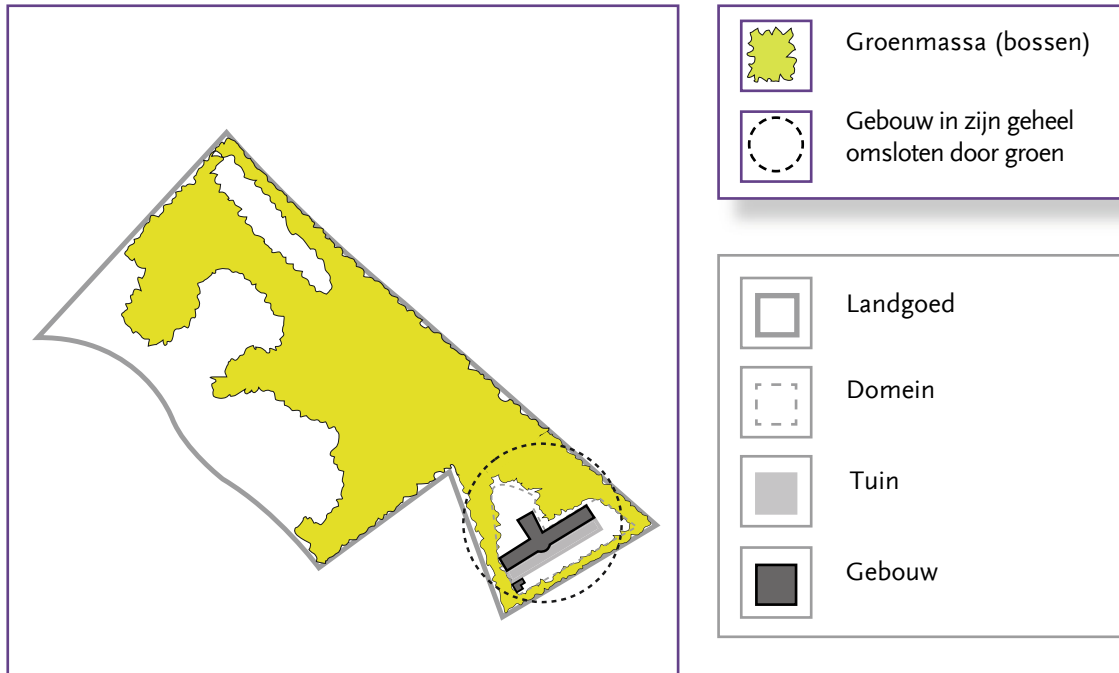

Afb. kijkrichting bewerkte foto

4.3.3 Bebouwing

In deze paragraaf wordt er gekeken hoe het gebouw is gesitueerd t.o.v. de groenmassa en infrastructuur.

Ligging groenmassa t.o.v. bebouwing

Afb. ligging groenmassa t.o.v. bebouwing

Bebouwing

Het gebouw is een oud gebouw dat in 1957 al is ingepast, maar is in 2005 gestript en als casco gebruikt voor het nieuwe gebouw. Het gebouw ligt in een openruimte tussen de groenmassa van bestaand bos. De openruimte bestaat aan de achterzijde (Noordzijde) van het gebouw uit een natuurlijke grasvegetatie en vormt daardoor een natuurlijke open plek in de natuurlijke omgeving. De voorzijde van het gebouw is veel cultuurlijker. Het contrast met de natuurlijke omgeving is veel sterker.

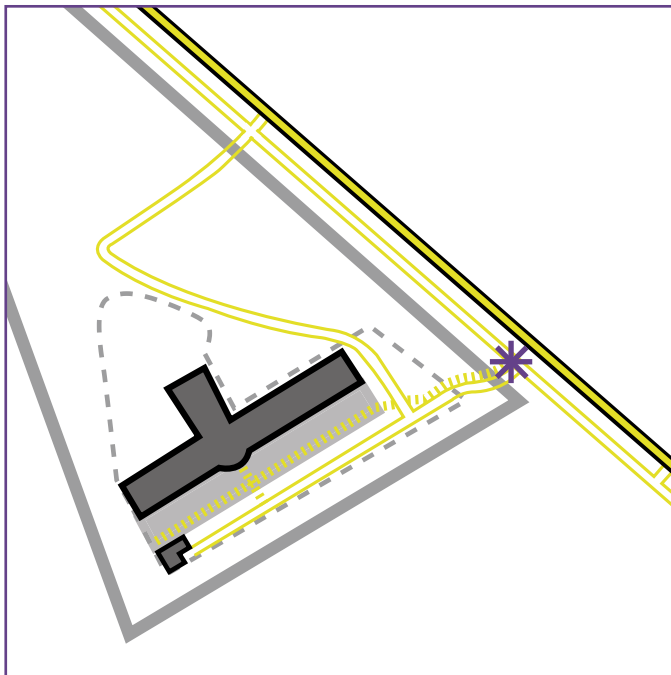

Afb. infrastructuur subpaden landgoed

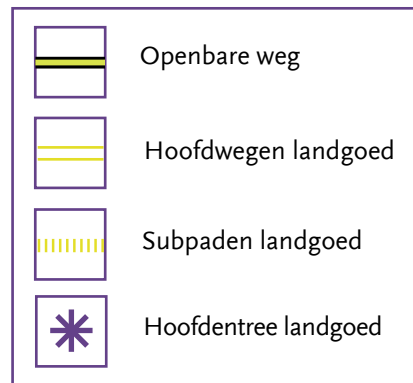

Afb. infrastructuur hoofdwegen landgoed

Ligging infrastructuur t.o.v. bebouwing

Afb. Ligging infrastructuur t.o.v. bebouwing

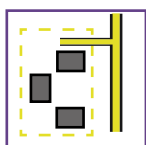
Infrastructuur

De hoofdweg op het landgoed is alleen geschikt voor éénrichtingsverkeer. Daarom heeft men bij de inpassing van het nieuwe gebouw een nieuwe entree door de groene wand naar de openbare weg aangelegd. Deze nieuwe entree en de padenstructuur binnen het domein hebben een eenduidige uitstraling waardoor het domein in het landgoed wordt gevormd.

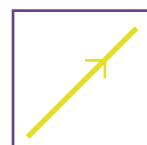
Landgoed Schoonoord is gelegen langs een doorgaande weg tussen Driebergen en Zeist.

De openbare wegen zijn met asfalt verhard. De hoofdpaden op het landgoed zijn eveneens met asfalt verhard. De paden binnen het domein zijn met klinkerverharding verhard, door verschil in kleur, formaat en breedte van de paden is er binnen het domein een hiërarchie in de padenstructuur. De hoofdpaden zijn alleen voor auto's bestemd, voor fietsers en voetgangers is er een subpad.

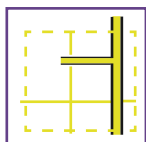
Principemodellen "routing"

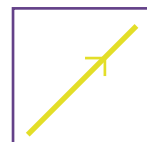
Positie hoofdentree t.o.v. meerdere gebouwen:
• langs het gebouw

Enscenering route domein
• doelgericht

Hierarchie in route domein en tuin
• hiërarchisch netwerk met hoofd- en zijpaden

Enscenering route tuin
• doelgericht

4.3.4 Overgangen

Overgang landgoed-domein:

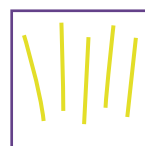
Afb. Overgang landgoed-domein verschillend verhardingsmateriaal

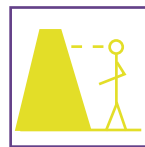
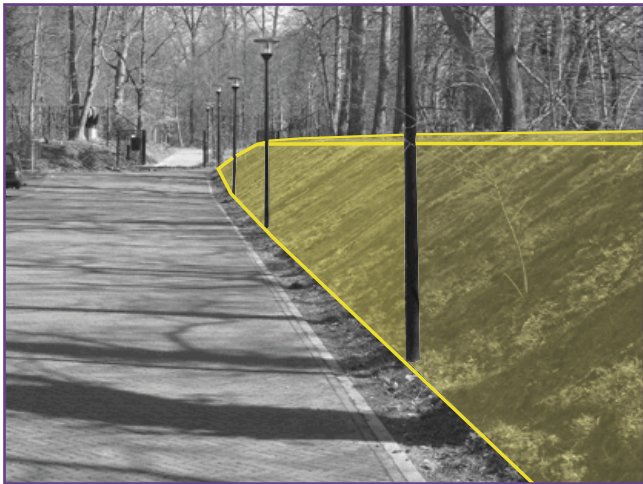
Verskillend verhardingsmateriaal

Afb. Overgang landgoed-domein d.m.v. bos/bomen

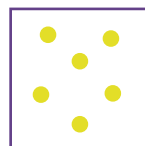

Bos/Bomen

Hoogteverschil d.m.v. een grondlichaam
dat zicht belemmerd

Afb. Overgang landgoed-domein d.m.v. een grondlichaam

Gazon

Afb. Overgang landgoed-domein d.m.v. gazon

Hekwerk

Afb. Overgang landgoed-domein d.m.v. hekwerk

Landgoed-domein

Het domein is aan de Zuidzijde van het gebouw dieper in het landschap gelegen. Het hoogteverschil wordt opgevangen door aarden wallen die een harde overgang vormen. Op sommige plaatsen wordt het zicht tot op ooghoogte belemmerd. Daarboven is de overgang transparanter ('s winters) door het bos dat zich op de wal bevindt. De overgang wordt op enkele

plaatsen door een hekwerk heel duidelijk zichtbaar. Bij de infrastructuur wordt de overgang door het verschil in materialisatie gevormd. Aan de Noordzijde wordt de overgang gevormd door de overgang van natuurlijk gras (extensief maaibeheer) en bos. De overgang is hier veel geleidelijker.

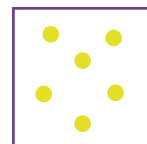
Principemodellen overgang "landgoed-domein"

Verschillend verhardingsmateriaal

Bos/Bomen

Gazon

Hoogteverschil d.m.v. een grondlichaam dat zicht belemmerd

Hekwerk

Afb. Overgang domein-tuin d.m.v. een grondlichaam

Hoogteverschil d.m.v. een grondlichaam met behoudt van zicht

Afb. Overgang domein-tuin d.m.v. een muur

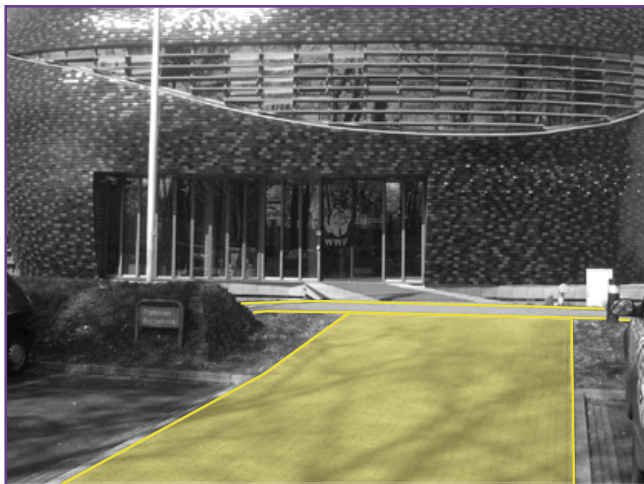
Hoogteverschil d.m.v. een muur met behoudt van zicht

Domein-tuin

De overgang wordt gevormd door verschillend materiaalgebruik bij hoofdpaden en subpaden en verschil in het type verlichting. Het ruimtelijk ontwerpmiddel van een hoogteverschil met behoud van zicht is op twee manieren toegepast; d.m.v. een aarden wal en een lage muur.

Overgang domein-tuin:

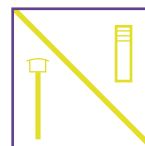

Verschil in breedte paden

Verschillend verhardingsmateriaal

Afb. Overgang domein-tuin verschillend verhardingsmateriaal + verschil breedte paden

Verschillende verlichtingselementen

Afb. Overgang domein-tuin d.m.v. verschillende verlichtingselementen

Principemodellen overgang “domein-tuin”

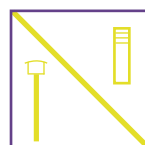
Verschil in breedte paden

Verschillend verhardingsmateriaal

Hoogteverschil d.m.v. een grondlichaam met behoudt van zicht

Verschillende verlichtingselementen tussen twee zones

Hoogteverschil d.m.v. een muur met behoudt van zicht

4.3.5 Conclusie

Hoewel het nieuwe gebouw op een bestaande bouwlocatie is gesitueerd, kan er wel gesproken worden van inpassing in de bestaande context. Met het gebouw zijn er namelijk verschillende gebouwgerelateerde functies binnen het domein ingepast.

Doordat aan de Zuidzijde van het gebouw dezelfde ruimtelijke ontwerpmiddelen worden toegepast voor de overgangen landgoed-domein en domein-tuin (aarden wal) ontstaat er meer eenheid in de ruimte, wat het contrast met de omgeving versterkt.

Al de gebouwgerelateerde functies zijn geconcentreerd gesitueerd aan de Zuidzijde van het gebouw, hierdoor is het contrast met de omgeving aan één zijde van het gebouw sterk. Aan de andere zijde van het gebouw heeft het domein een meer natuurlijke uitstraling en is er geen hoogteverschil, waardoor de overgang veel geleidelijker is. We kunnen concluderen dat de

mate van concentratie van gebouwgerelateerde functies een sturend middel kan zijn bij de inpassing van gebouwen. Door de gebouwgerelateerde functies geconcentreerd te situeren is er meer ruimte om andere delen geleidelijker in te passen.

Door de grote hoeveelheid verharding aan de zuidzijde van het gebouw zijn er weinig ecologische en landschappelijke relaties met de omgeving. Wel wordt er in de tuin geprobeerd op kleine schaal nieuwe ecologie of natuur te creëren door een strook natuurlijk gras en een natuurlijk ingerichte vijver.

In de context van dit referentielandgoed zijn nauwelijks cultuurhistorische waarden aanwezig. Er zijn hier dan ook geen relaties mee gelegd.

4.4 Landgoed Laag-Soeren - Rheden -

4.4.1 Inleiding landgoed Laag Soeren

Functie gebouw: Senioren appartementen

Realisatie inpassing gebouw: 2008

Locatie: Bij het dorp Laag-Soeren, gemeente Rheden

Ecologische waarden: Landgoed Laag-Soeren maakt deel uit van de ecologische hoofdstructuur.

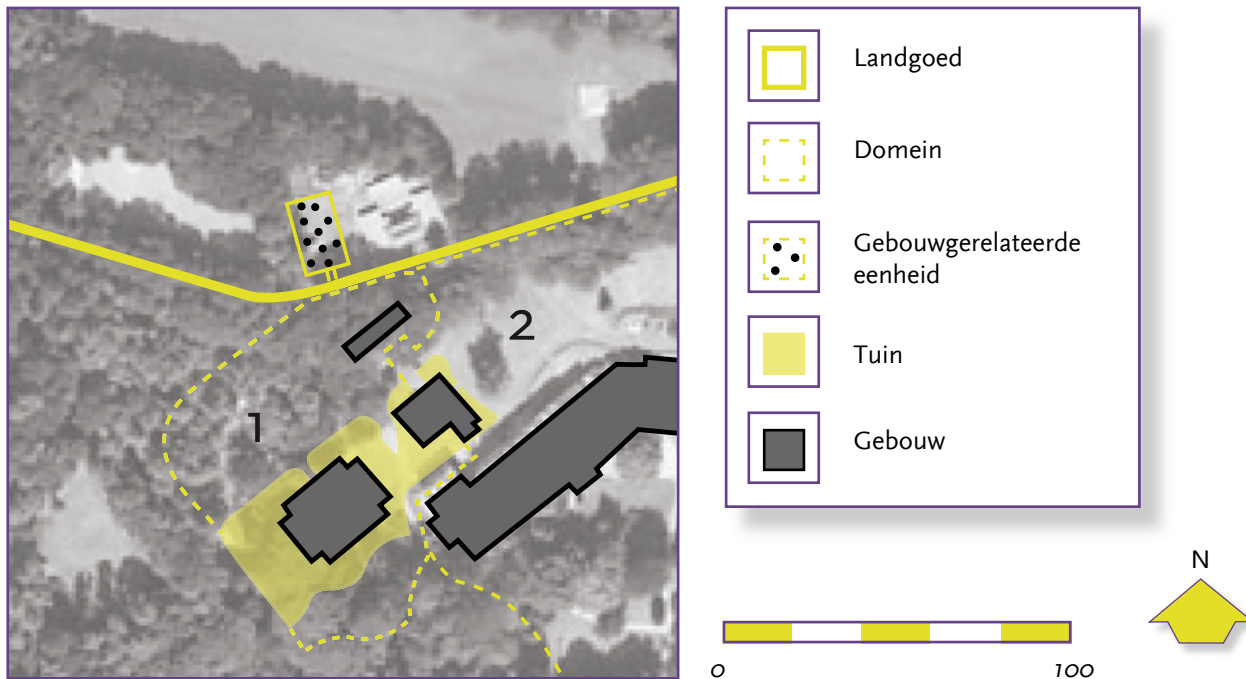
Landschappelijke waarden: Landgoed Laag-Soeren heeft hele hoge landschappelijke

waarden zoals bos, beken, lanen kleinschalige houtwallen en bosjes daarnaast bijzondere bebouwingstypen.

Cultuurhistorische waarden: Landgoed Laag-Soeren heeft heel hoge cultuurhistorische waarden Het naastgelegen (hoofd) gebouw is een voormalig, monumentaal kuuroord (nu appartementen) met grote cultuurhistorische waarden evenals de omliggende parkaanleg.

4.4.2 Zonering

Binnen het landgoed zijn verschillende zoneringen te definiëren. Verdeling van de verschillende zones op landgoed Laag-Soeren.

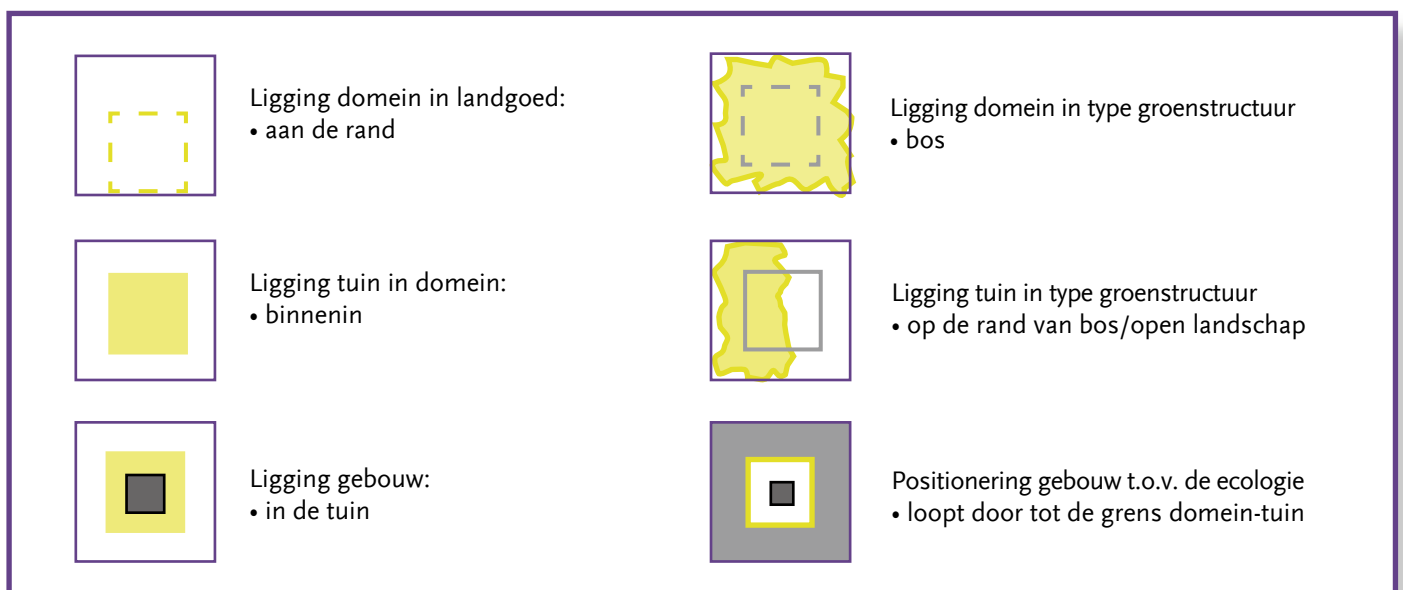
Afb. zoneringen

Zones

Landgoed Laag-Soeren ligt op de rand van de Veluwe. De zonering van het domein wordt aan één zijde begrensd door het bos van het landgoed, aan de andere zijde ligt het domein van het hoofdgebouw van het landgoed. Hoewel het nieuwe gebouw dicht bij de bestaande gebouwen staat hebben we het nieuwe

gebouw een eigen domein gegeven, omdat het nieuwe gebouw op een aantal punten verschilt met het domein van het bestaande gebouw en omdat het nieuwe gebouw meer relaties met het toegekende domein heeft dan het bestaande gebouw.

Principemodellen “context”

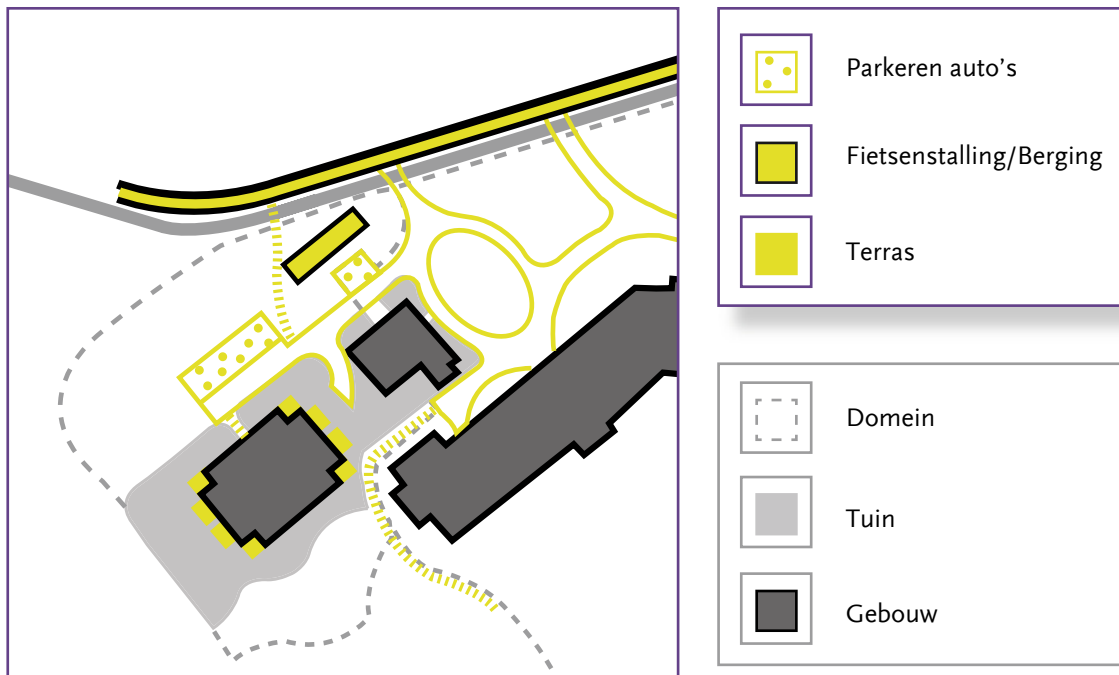

Afb. functie terras

Afb. functie parkeren

Binnen de zone domein, zijn er verschillende functies van elkaar te onderscheiden.

Afb. verschillende functies binnen de zone domein

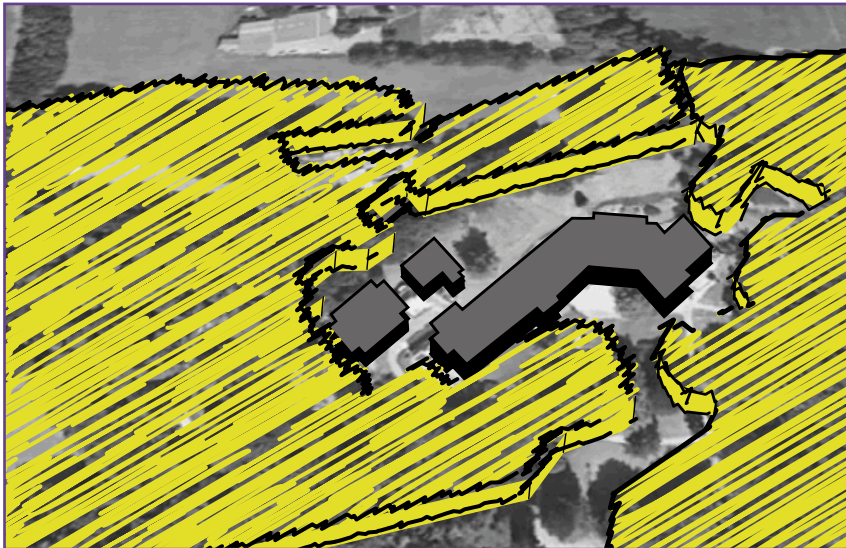
Functies

In het gebouw zijn seniorenappartementen gevestigd. Direct aan het gebouw zijn privé terrassen gesitueerd. Door bewoners wordt er onder het gebouw geparkeerd, voor bezoekers is er zowel buiten het domein als in het domein bij het gebouw een parkeerplaats. Aan de Zuidwest zijde van het

gebouw is er een gezamenlijke tuin aangelegd die op de huidige parkaanleg aansluit. Binnen het domein bevinden zich twee gebouwgerelateerde functies, een gezamenlijk bergingsgebouw waarin iedere bewoner een eigen berging voor bijvoorbeeld fietsen heeft, en de parkeerplaats voor bezoekers.

Principemodellen “functies landgoed”

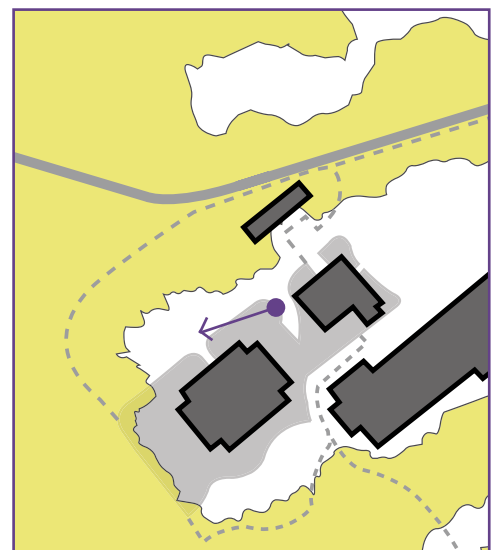

Afb. gebouwen worden omarmd door bossen

Afb. groene wanden d.m.v. bos t.o.v. het gebouw

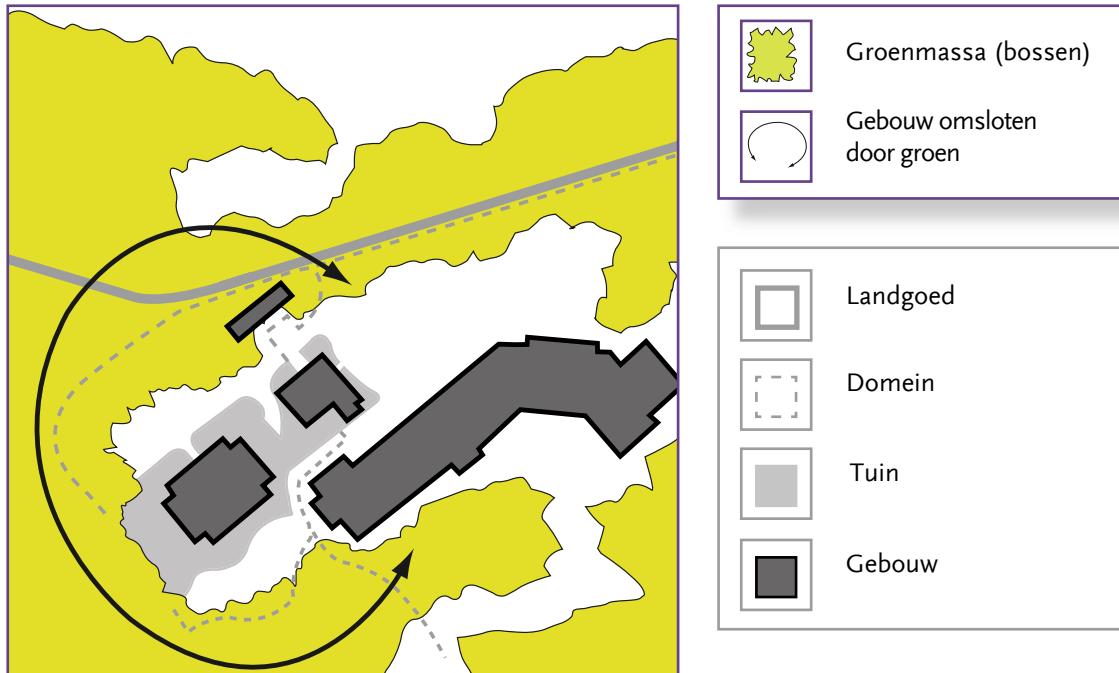

Afb. kijkrichting bewerkte foto

4.4.3 Bebouwing

In deze paragraaf wordt er gekeken hoe het gebouw is gesitueerd t.o.v. de groenmassa en infrastructuur.

Ligging groenmassa t.o.v. bebouwing

Afb. ligging groenmassa t.o.v. bebouwing

Bebouwing

Het nieuwe gebouw is in een hedendaagse bouwstijl gebouwd waarbij veel hout oftewel natuurlijke materialen zijn verwerkt. Hiermee legt het gebouw relaties met de bosrijke omgeving. Het staat samen met de bestaande gebouwen op een open plek in het bos. Het wordt grotendeels omsloten door bos en aan één zijde door de bestaande gebouwen. Bij de inpassing van het gebouw heeft men geprobeerd op beide typologieën aan te sluiten.

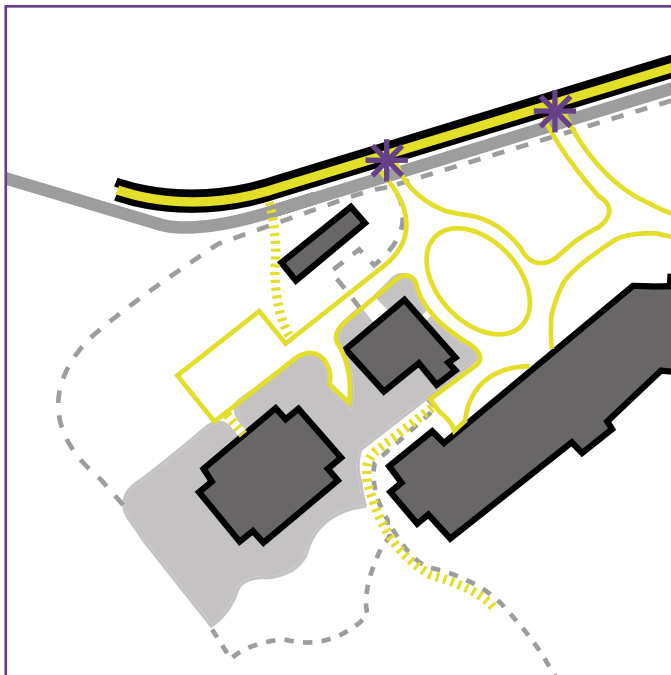

Afb. infrastructuur subpaden landgoed

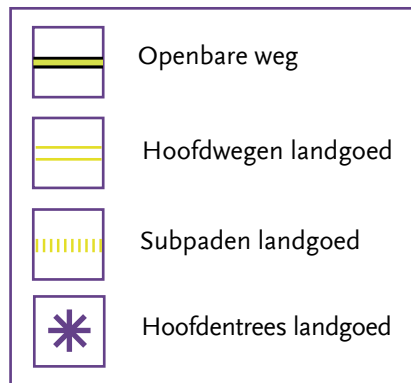

Afb. infrastructuur hoofdwegen landgoed

Ligging infrastructuur t.o.v. bebouwing

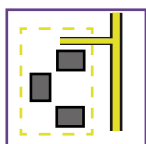
Afb. Ligging infrastructuur t.o.v. bebouwing

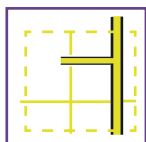
Infrastructuur

De openbare weg waaraan de infrastructuur van de gebouwen is aangesloten is verhard met asfalt. De hoofdwegen binnen het domein van de bestaande bebouwing (2) is verhard met asfalt en een dikke afdeklaag van steenslag. De hoofdwegen van het domein van het nieuwe gebouw (1) zijn met klinkers verhard. De subpaden zijn in beide domeinen verhard met gralux en eigenlijk alleen bedoelt voor voetgangers.

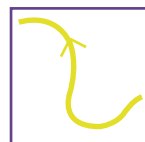
Principemodellen “routing”

Positie hoofdentree t.o.v. meerdere gebouwen:
• langs het gebouw

Hierarchie in route domein en tuin
• hiërarchisch netwerk met hoofd- en zijpaden

Enscenering route domein
• geënceneerd

Overgang landgoed-tuin:

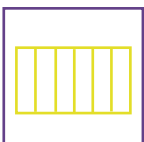
Hekwerk

Afb. Overgang landgoed-tuin d.m.v. hekwerk

Landgoed-tuin

Het nieuwe gebouw ligt op kleine afstand van de overgang landgoed-tuin. Het gazon van de tuin loopt hier over in de bosgrond bedekt met bladeren van het landgoed. De grens is hier gemarkeert met een eenvoudig hekwerk.

Principemodellen overgang “landgoed-tuin”

Hekwerk

4.4.4 Overgangen

Overgang landgoed-domein:

Bos/Bomen

Afb. Overgang landgoed-domein d.m.v. bos/bomen

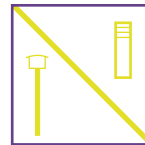
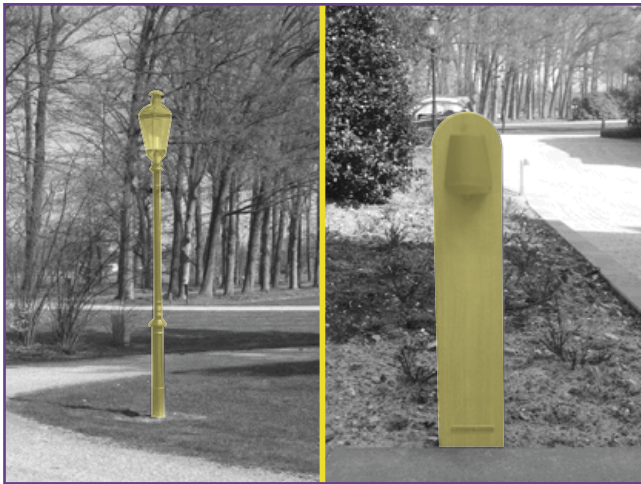
Landgoed-domein

Deze overgang wordt gevormd door de overgang naar het bos. Deze overgang verloopt geleidelijk omdat er ook bomen in het domein en de tuin staan. Hierdoor heeft het gebouw een sterke relatie met het bos van het landgoed.

Principemodellen overgang “landgoed-domein”

Bos/Bomen

Verschillende verlichtingselementen

Afb. Overgang domein-domein d.m.v. verschillende verlichtingselementen

Domein 1 - domein 2

De overgang tussen de twee domeinen wordt gecreëerd door verschil in materialisatie van verhardingen en verlichting. De invloed van het gebouw op het domein is niet alleen ruimtelijk maar ook functioneel. In principe komen alleen bewoners

van het nieuwe gebouw in het domein. Verder heeft domein 1 een eigen sfeer ten opzichte van domein 2 deze wordt gevormt door het materiaalgebruik van o.a. verhardingen en beplantingen.

Overgang domein-domein:

Afb. Overgang domein-domein d.m.v. verschil verhardingsmateriaal

Verskillend verhardingsmateriaal

Afb. Overgang domein-domein d.m.v. een wandelpad

Wandelpad

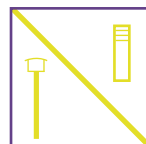
Principemodellen overgang "domein 1 - domein 2"

Verskillend verhardingsmateriaal

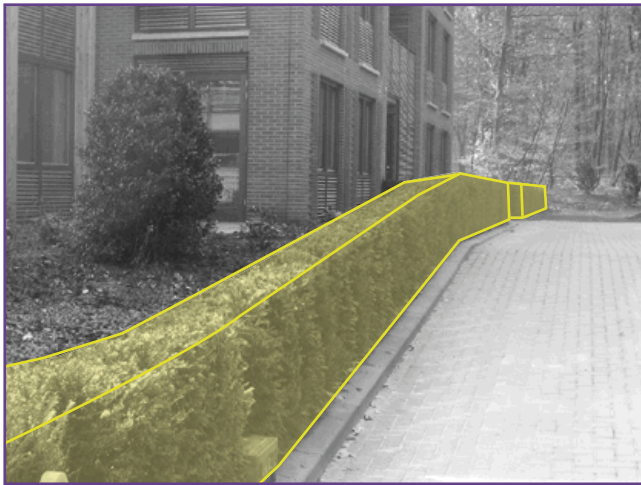
Wandelpad

Verskillende verlichtingselementen

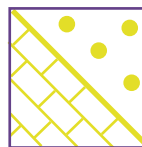
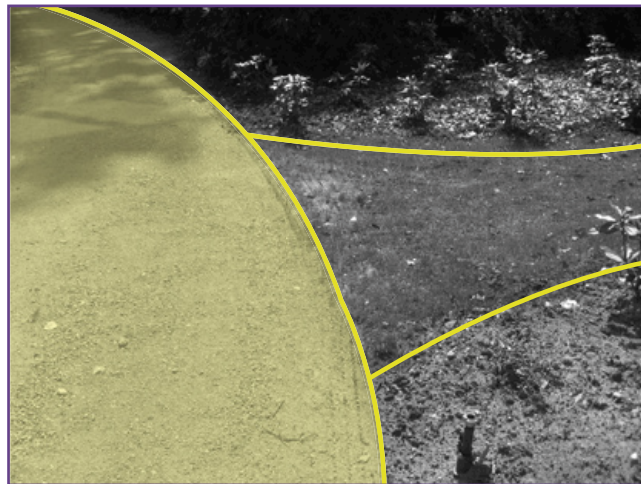

Overgang domein-tuin:

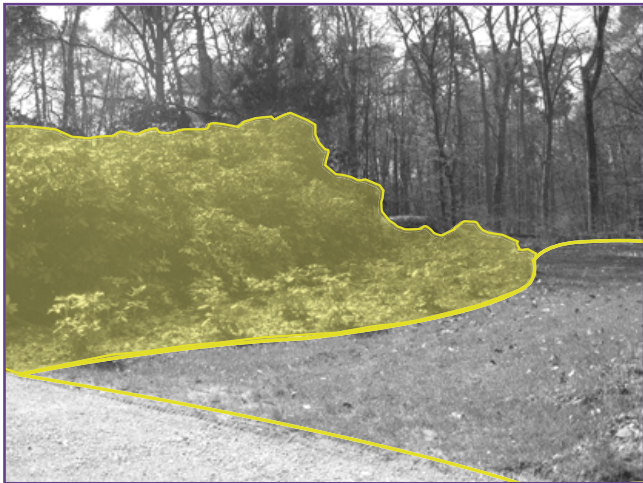
Hagen

Afb. Overgang domein-tuin d.m.v. een haag

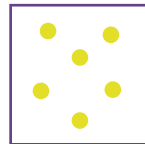

Verharding - gazon

Afb. Overgang domein-tuin d.m.v. verharding en gazon

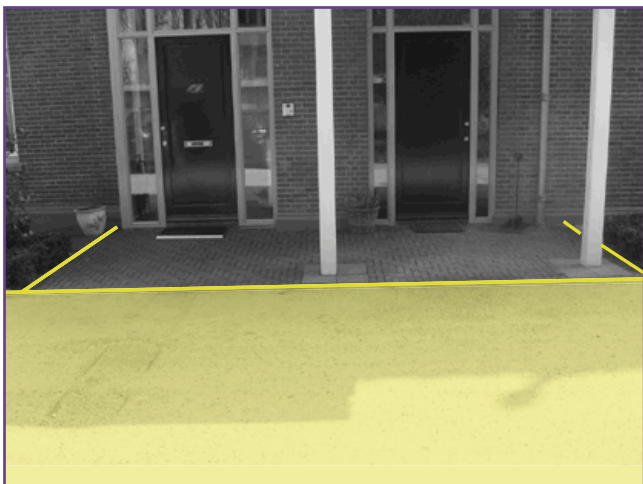

Heesters

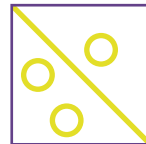
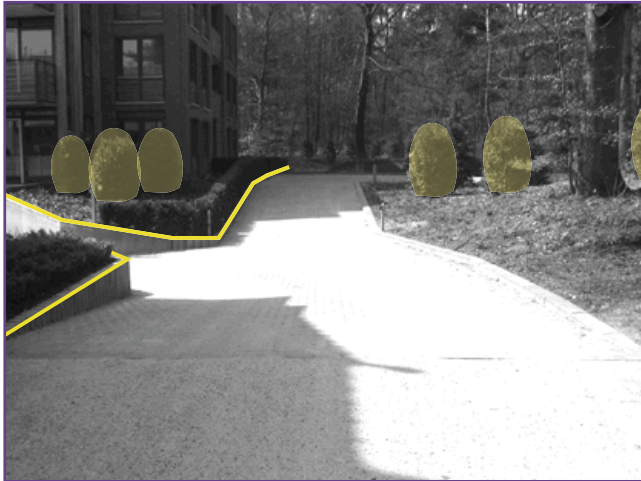
Gazon

Afb. Overgang domein-tuin d.m.v. heesters en gazon

Verschillend verhardingsmateriaal

Afb. Overgang domein-tuin d.m.v. verschil verhardingsmateriaal

Verbinding tussen overgang d.m.v. bomen/
heesters

Afb. Overgang domein-tuin d.m.v. verbinding door heesters

Domein-tuin

D.m.v. hagen en heesters wordt er een ruimtelijke overgang tussen tuin-domein gecreëerd. Door het gebruik van dezelfde beplantingen in zowel de tuin als het domein wordt de overgang verzacht. Daarnaast wordt er voor de overgang gebruikgemaakt van verschil in materialisatie.

Principemodellen overgang “domein-tuin”

Hagen

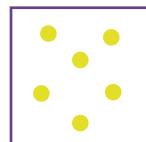
Heesters

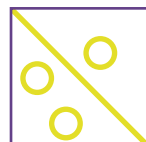
Verschillend verhardingsmateriaal

Verharding - gazon

Gazon

Verbinding tussen overgang d.m.v. bomen/
heesters

4.4.5 Conclusie

Doordat het bos tot in de tuin van het gebouw doorloopt heeft men een sterke relatie met de ecologische en landschappelijke waarden van het bos gelegd.

Om een relatie tussen het nieuwe gebouw en het bos te creëren, zijn er weinig ingrepen gedaan tussen het bos en de tuin.

Door het doorzetten van de aanwezige beplantingsstructuren zoals Rhododendron groepen en gazon heeft men een relatie met de bestaande parkaanleg in de Engelse landschapsstijl gecreëerd en daarmee met de cultuurhistorie van het terrein.

We kunnen concluderen dat men het gebouw heeft ingepast d.m.v. het doortrekken van bestaande structuren en terughoudend te zijn met toevoegingen tussen het bos en het gebouw.

4.5 Landgoed Twickel - Delden -

4.5.1 Inleiding landgoed Twickel

Functie gebouw: Landgoedwinkel

Realisatie inpassing gebouw: 2008

Locatie: In het park van landgoed Twickel bij het stadje Delden, gemeente Hof te Twente

Ecologische waarden: Een groot deel van landgoed Twickel maakt deel uit van de ecologische hoofdstructuur, het park waarin het gebouw staat niet

Landschappelijke waarden: Het landgoed en het park zijn van grote landschappelijke

waarden. Er bevinden zich karakteristieke gebouwen, lanen, essen, ontginnings-landschappen beekdalen en kleine kampjes.

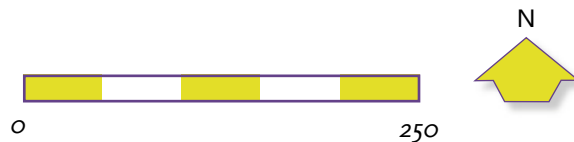
Cultuurhistorische waarden: Het landgoed heeft hoge cultuurhistorische waarden. Het park is een schepping van generaties maar draagt vooral het stempel van de tuinarchitecten J.D. Zocher en C.E.A. Petzold. Daarnaast bevinden er zich verschillende monumentale gebouwen. Het nieuwe gebouw is bij een karakteristieke oude schuur gebouwd.

4.5.2 Zonering

Binnen het landgoed zijn verschillende zoneringen te definiëren. Verdeling van de verschillende zones op landgoed Twickel.

Afb. zoneringen

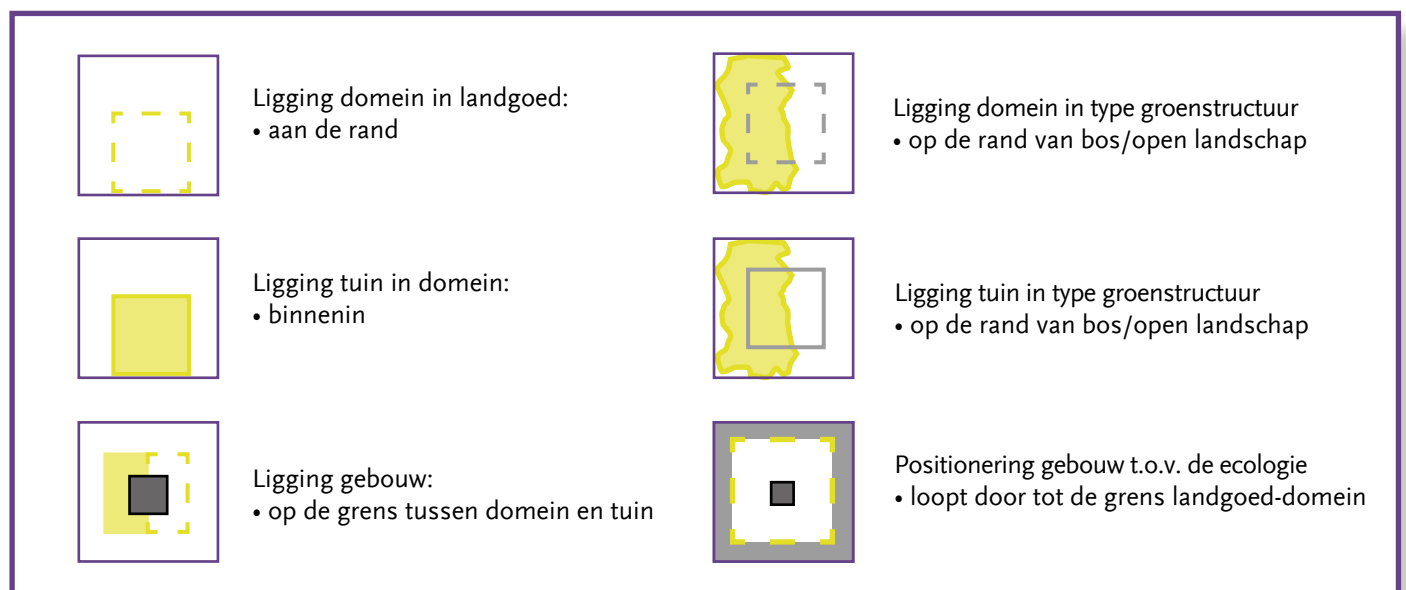

Zones

Het door ons geselecteerde landgoed is het park-deel van landgoed Twickel te Delden. Het nieuwe gebouw is een nieuwe landgoedwinkel dat tevens als ingang voor het opengestelde park dient. Het gebouw staat op de grens van de tuin- en domeinzone gesitueerd. De tuinzone grenst aan

het domein en het landgoed. De zonering van het domein wordt voornamelijk gevormd door groene massa's en deels door de hekwerken en paden. Aan de overzijde van de weg bevindt zich een parkeerplaats, een gebouwgerelateerde eenheid.

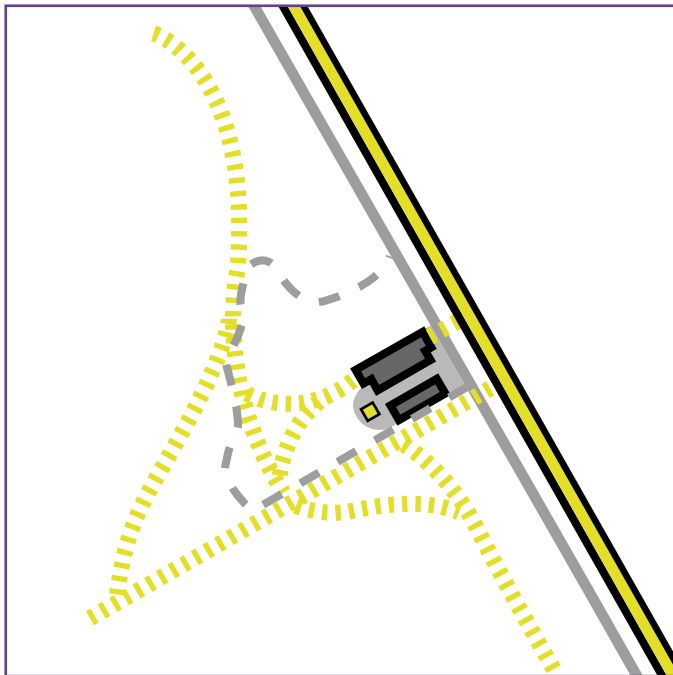
Principemodellen "context"

Afb. functie opslag

Binnen de zone domein, is er een functie te onderscheiden.

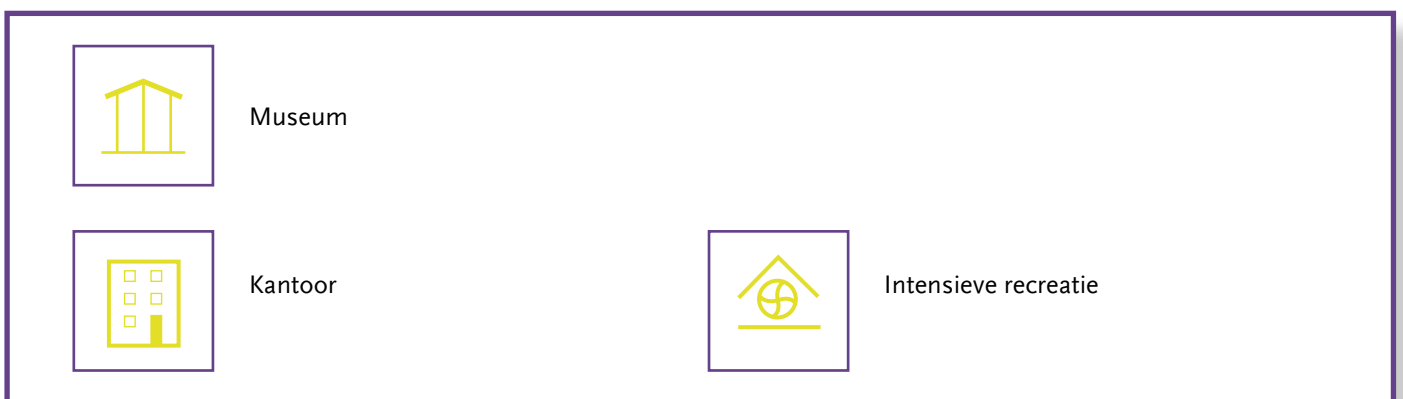
Afb. verschillende functies binnen de zone domein

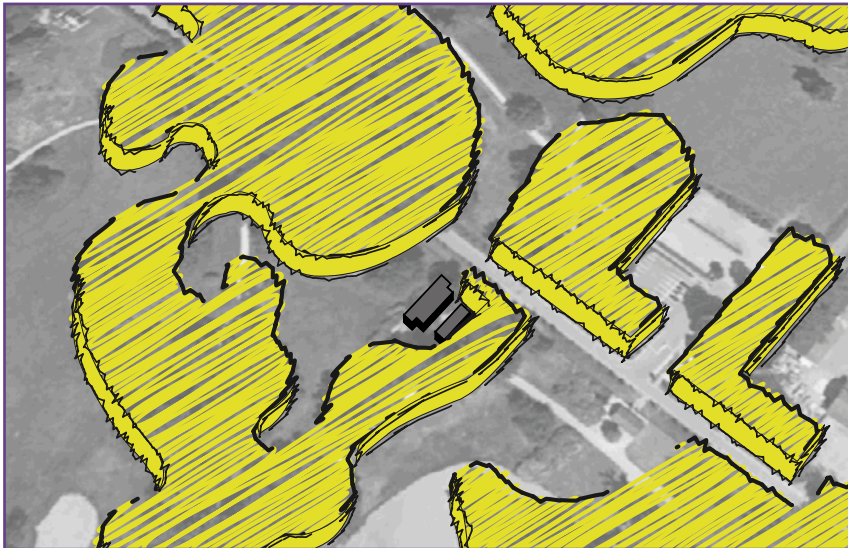
Functies

Het gebouw heeft de functie van winkel, kantoor en entree naar het opengestelde park. De Noordwest zijde van het gebouw is de voorzijde, de tuin aan de voorzijde heeft de functie als entreeruimte naar het gebouw en bestaat uit een verhard oppervlak

en sluit aan op de weg op het landgoed. De naastgelegen oude schuur dient als werkplaats, met eromheen een erf dat deels als opslag kan fungeren. De paden in de tuin, domein en het landgoedpark hebben uitsluitend een wandelfunctie.

Principemodellen “functies landgoed”

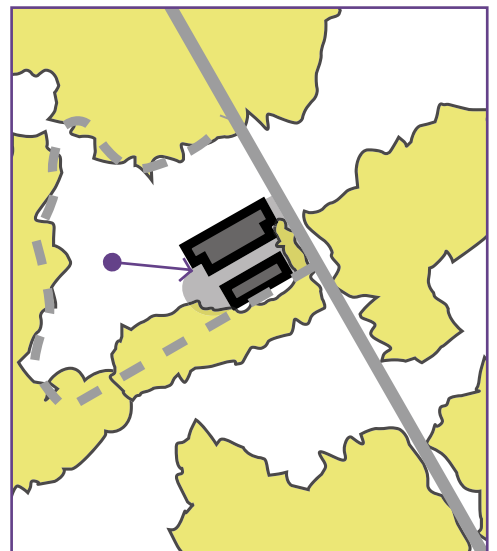

Afb. bebouwing 'omarmd' door groen

Afb. gebouw gesitueerd tegen een groene wand

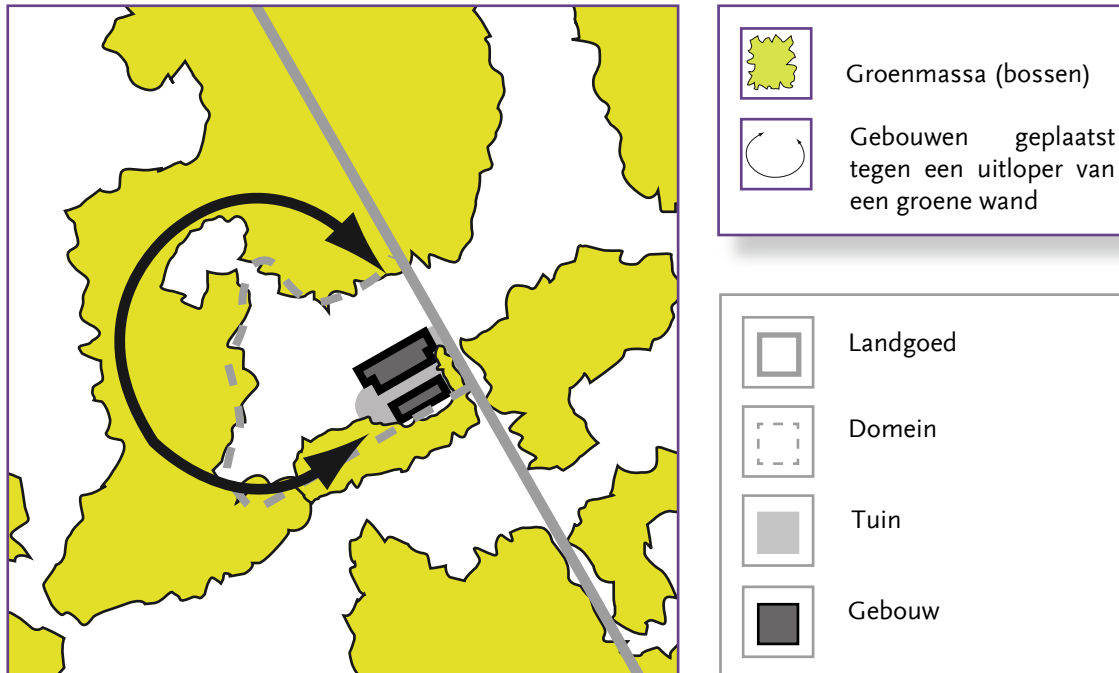

Afb. kijkrichting bewerkte foto

4.5.3 Bebouwing

In deze paragraaf wordt er gekeken hoe het gebouw is gesitueerd t.o.v. de groenmassa en infrastructuur.

Ligging groenmassa t.o.v. bebouwing

Afb. ligging groenmassa t.o.v. bebouwing

Bebouwing

Het nieuwe gebouw is naast de bestaande (oude) werkplaats van het beherend personeel gesitueerd. Hierdoor is er een kleine bebouwingscluster gevormd. De tuin- en landschapsarchitect Michael van Gessel heeft het programma van eisen voor de inpassing van het gebouw in het park opgesteld. Omdat het gebouw bij de oude schuur is gesitueerd is het onder hedendaagse architectuur vormgegeven gebouw geïnspireerd op de bouwstijl van de oude schuur. Het nieuwe gebouw is hoger dan de oude gebouwen, hierdoor voegt het gebouw zich meer tussen de massa van de boomlaag, de lagere oude bebouwing blijft onder de boomlaag en heeft hierdoor

minder relatie met de omliggende groene massa. Bij de inpassing van dit gebouw is er dus sprake van een bewuste ruimtelijke compositie.

Het nieuwe gebouw is gesitueerd op de rand van een open ruimte die omringd wordt door monumentale bomen en dichte heestergroepen. Door de aanplant van nieuwe bomen zal het gebouw in de toekomst sterker binnen de groene rand liggen. Door de groene massa op ooghoogte worden er zichtlijnen gevormd.

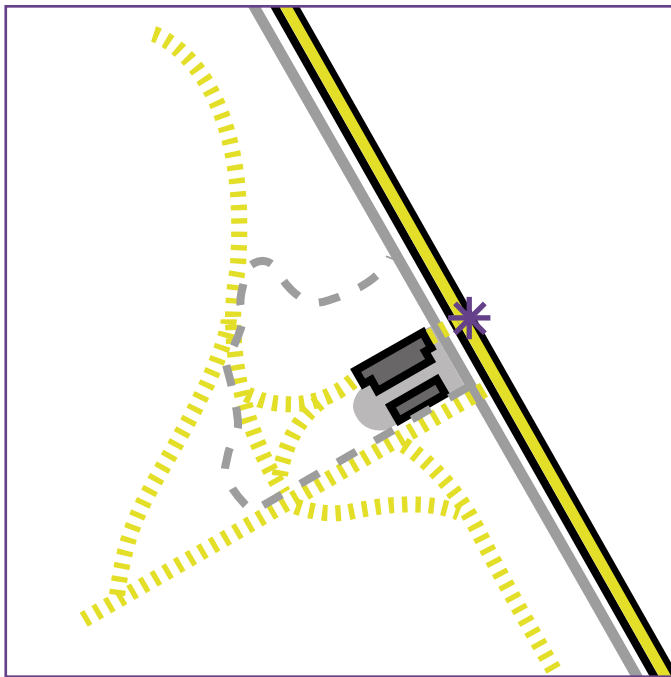

Afb. infrastructuur subpaden landgoed

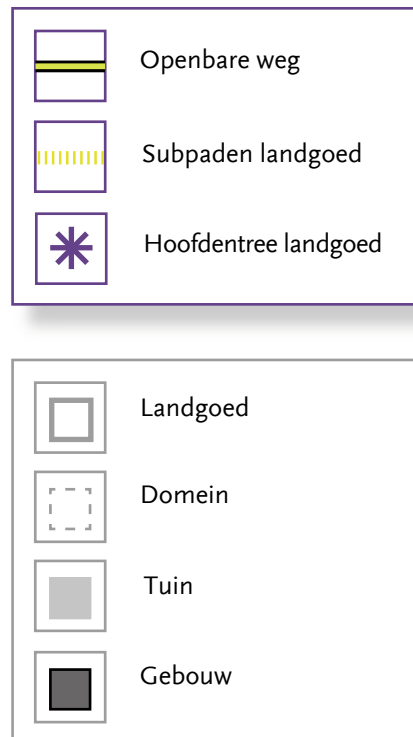

Afb. infrastructuur entree landgoed

Ligging infrastructuur t.o.v. bebouwing

Afb. Ligging infrastructuur t.o.v. bebouwing

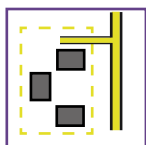
Infrastructuur

De openbare weg op het landgoed is verhard met klinkers, het entreepad naar de landgoedwinkel sluit daar op aan en heeft de breedte van het gebouw, waardoor het brede pad een uitnodigend gebaar maakt. Door de glazen voor- en achtergevel vormt de landgoedwinkel als het ware een gang naar het landgoedpark. Aan de achterzijde van het gebouw wordt er tussen de overstek van het gebouw een klein terras van klinkers gevormd, hetzelfde materiaal als aan de voorzijde, waardoor het pad van de

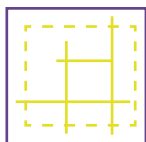
voorzijde naar de achterzijde van het pad lijkt door te lopen.

De subpaden in het landgoedpark zijn halfverhard met gralux en hebben overal ongeveer dezelfde breedte. De graluxverharding sluit aan op het klinkerterras aan de achterzijde van de landgoedwinkel. De subpaden van het landgoedpark verlopen geënceneerd in gebogen lijnen van de Engelse landschapstijl.

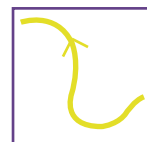
Principemodellen “routing”

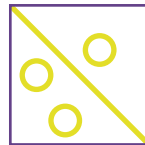
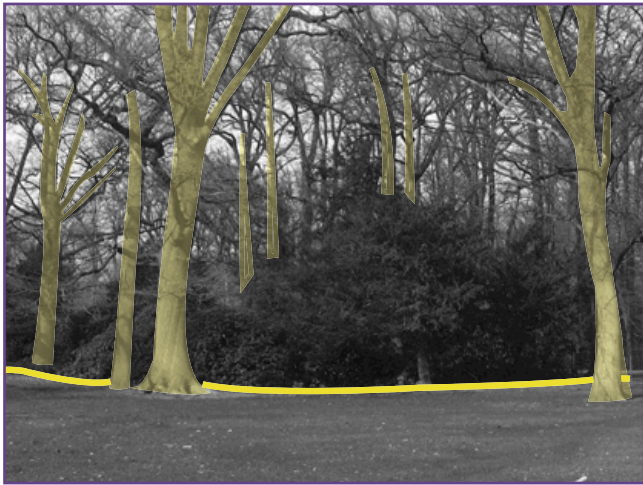
Positie hoofdentree t.o.v. meerdere gebouw:
• langs het gebouw

Hierarchie in route domein en tuin
• padenstelsel met gelijke hiërarchische status

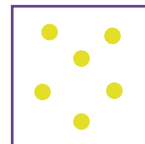

Enscenering route domein
• geënceneerd pad

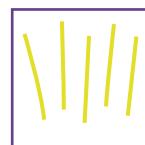
Verbinding tussen overgang d.m.v. bomen/
heesters

*Afb. Overgang landgoed-domein d.m.v. verbinding door
bomen*

Gazon

Afb. Overgang landgoed-domein d.m.v. gazon

Bos/Bomen

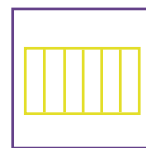
Heesters

Afb. Overgang landgoed-domein d.m.v. heesters en bomen

4.5.4 Overgangen

Overgang landgoed-domein:

Hekwerk

Afb. Overgang landgoed-domein d.m.v. hek

Landgoed-domein

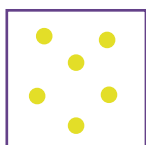
Het domein wordt min of meer gevormd door ruimtelijke elementen. Sterk ruimtelijke elementen zijn de heestergroepen die de ruimte met een massa op ooghoogte afbakenen. De boomlaag verzacht deze afbakening door de verspreide situering in zowel het domein als het landgoed. Op plaatsen waar de groene massa's van heestergroepen ontbreken zijn er open zichtvlakken naar het achterliggende parklandschap. Doordat de padenstructuur en het verhardingstype van het landgoedpark doorlopen in het domein wordt deze overgang verzacht.

In deze meer open ruimte wordt het domein afgebakend door transparante hekwerken en het padenverloop. De begrenzing is bij de open ruimten veel minder duidelijk en bestaat vaak uit denkbeeldig doorgetrokken lijnen, door deze onopvallende overgang heeft het gebouw veel relaties met het omliggende parklandschap.

Principemodellen overgang "landgoed-domein"

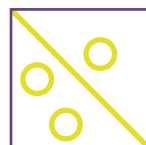
Hekwerk

Gazon

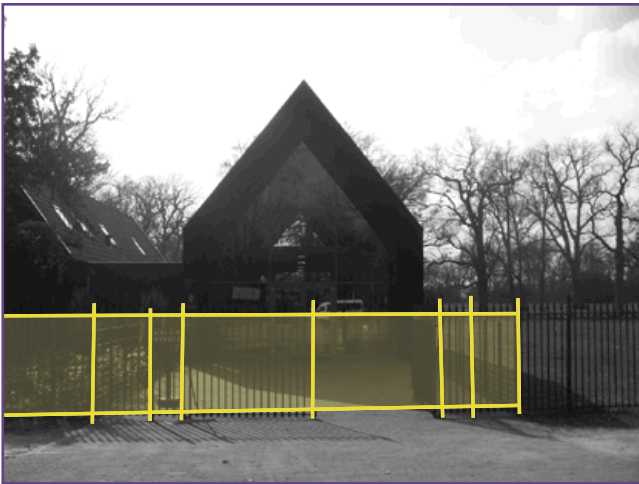
Bos/Bomen

Verbinding tussen overgang
d.m.v. bomen/heesters

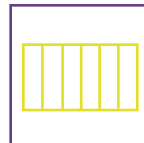
Heesters

Overgang landgoed-tuin:

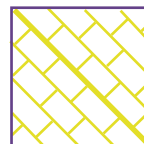
Afb. Overgang landgoed-tuin d.m.v. hek

Hekwerk

Afb. Overgang landgoed-tuin d.m.v. verbinding door dezelfde verharding

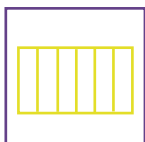
Verbinding tussen overgang d.m.v. dezelfde verharding

Landgoed-tuin

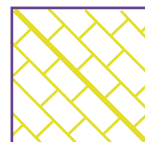
De voorzijde van het gebouw grenst aan de landgoedzone. Op de grens van het landgoedpark is een oud metalen hekwerk gesitueerd en vormt hier de overgang of begrenzing van de tuin en het landgoed. Deze harde begrenzing wordt verzacht door de doorgetrokken verharding van het gebouw

naar de weg. veel minder duidelijk en bestaat vaak uit denkbeeldig doorgetrokken lijnen, door deze onopvallende overgang heeft het gebouw veel relaties met het omliggende parklandschap.

Principemodellen overgang "landgoed-tuin"

Hekwerk

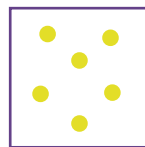

Verbinding tussen overgang d.m.v. dezelfde verharding

Verschillend verhardingsmateriaal

Afb. Overgang domein-tuin d.m.v. verschil verhardingsmateriaal

Gazon

Afb. Overgang domein-tuin d.m.v. gazon

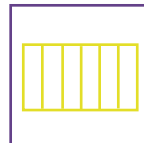
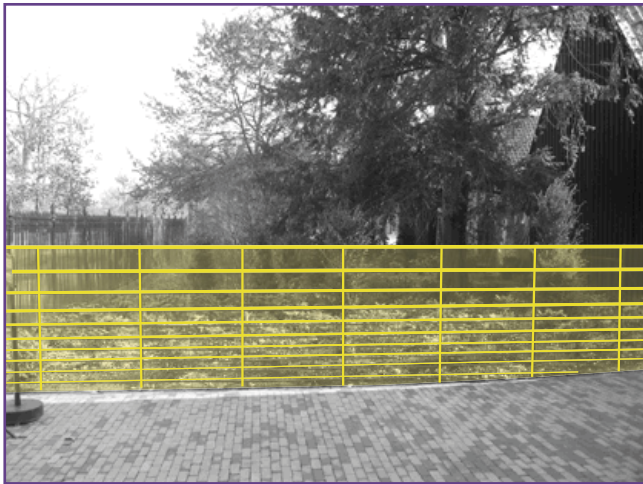

Heesters

Afb. Overgang domein-tuin d.m.v. heesters

Overgang domein-tuin:

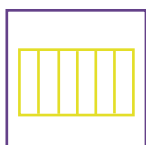
Hekwerk

Afb. Overgang domein-tuin d.m.v. hek

Domein-tuin

Deze overgang wordt zowel ruimtelijk als d.m.v. verschillend materiaalgebruik gevormd. Een heestergroep vormt een groen massa waardoor het erf tussen de gebouwen afgeschermd wordt. Deze groene massa wordt gevormd met het zelfde type groenstructuur als de in de omgeving is toegepast, hierdoor maakt deze begrenzing ook deel uit van de groenstructuur van het landgoed en het domein. De overgang van met verschillend materiaal wordt gevormd door de aansluiting van het graluxpad van het domein en landgoed op de klinkerverharding.

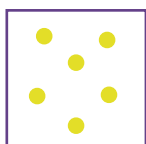
Principemodellen overgang “domein-tuin”

Hekwerk

Verschillend verhardingsmateriaal

Gazon

Heesters

4.5.5 Conclusie

Met de bouwstijl van het gebouw wordt er gerefereerd naar de cultuurhistorie van de oude bebouwing. Doordat er naast de oude bebouwing gebouwd is, is er nu een samenhangend bebouwingscluster gevormd.

Door de aanplant van nieuwe bomen zal het nieuwe gebouw evenals het oude gebouw meer in de groene rand komen te staan, het gebouw wordt in de bestaande groenstructuur opgenomen en daarmee in de bestaande landschappelijke structuur.

De boomlaag vormt een open plek met daar omheen een groene massa, boven ooghoogte. Hierdoor vormt de ruimte een eigen plek, op enkele plaatsen wordt deze versterkt door de begrenzing van het zicht door dichte massa van heestergroepen waardoor het zicht belemmerd wordt.

Door de zichtrelaties met de omgeving heeft het gebouw een sterke relatie met het omliggende landgoed

en is daardoor onopvallend in de omgeving ingepast waardoor de landschappelijke- en cultuurhistorische waarden van de context behouden zijn. Dit komt mede doordat de gebouwgerelateerde functies zoals fietsenstalling en parkeerplaats, afgeschermd aan de overzijde van de weg zijn gesitueerd. Hierdoor kan het omliggende landschap doorlopen tot aan het gebouw.

We kunnen concluderen dat het op afstand situeren van gebouwgerelateerde functies zoals een parkeerplaats en fietsenstalling de inpassing van het gebouw bevordert. De verschillende functies worden ieder afzonderlijk ingepast, dit vraagt wel de nodige ruimte.

Verder kunnen we concluderen dat het gebruik van de bestaande (ruimtelijke) ontwerpmethoden de samenhang van het ingepaste gebouw met de landschappelijke- en cultuurhistorische context bevordert.

4.6 Landgoed Larenstein - Velp (Gld.) -

4.6.1 Inleiding landgoed Larenstein

Functie gebouw: Hogeschool Van Hall Larenstein

Realisatie inpassing gebouw: 1993

Locatie: Landgoed Larenstein te Velp, gemeente Rheden

Ecologische waarden: Het landgoed maakt geen deel uit van de ecologische hoofdstructuur. Wel is er bos, nat grasland en stromende beekjes. Voor de stedelijke omgeving heeft het terrein hoge ecologische waarde.

Landschappelijke waarden: Op het landgoed staan verschillende monumentale bomen, ook vlakbij het nieuwe gebouw. Kwelwater stroomt d.m.v beekjes en vijvers over het terrein. Het terrein is erg divers, er is bos en er zijn natte graslanden.

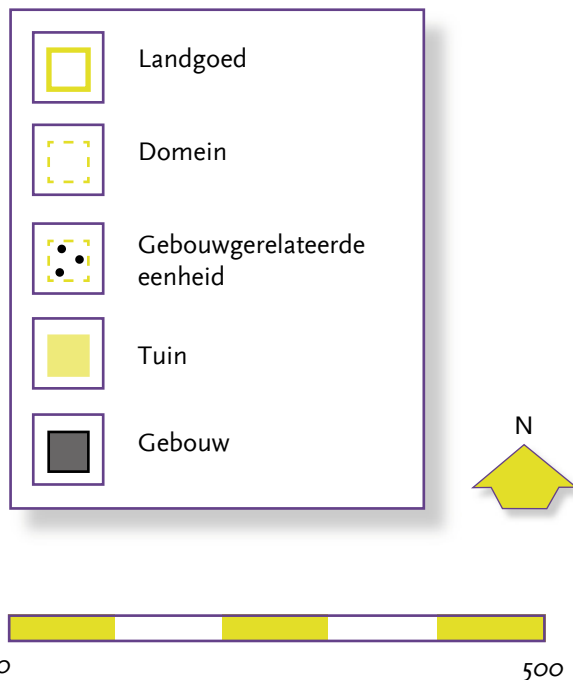
Cultuurhistorische waarden: Het landgoed heeft niet erg hoge cultuurhistorische waarden. Alleen de kapel van een voormalig klooster heeft enige cultuurhistorische waarde.

4.6.2 Zonering

Binnen het landgoed zijn verschillende zoneringen te definiëren. Verdeling van de verschillende zones op landgoed Larenstein.

Afb. zoneringen

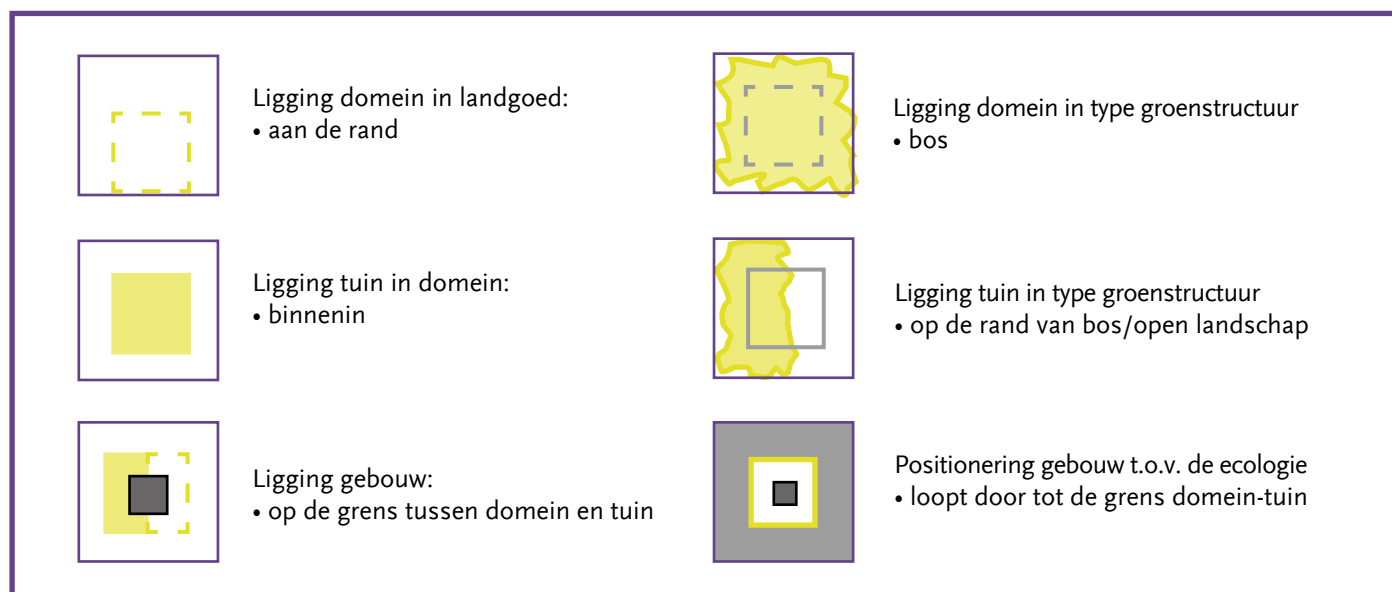

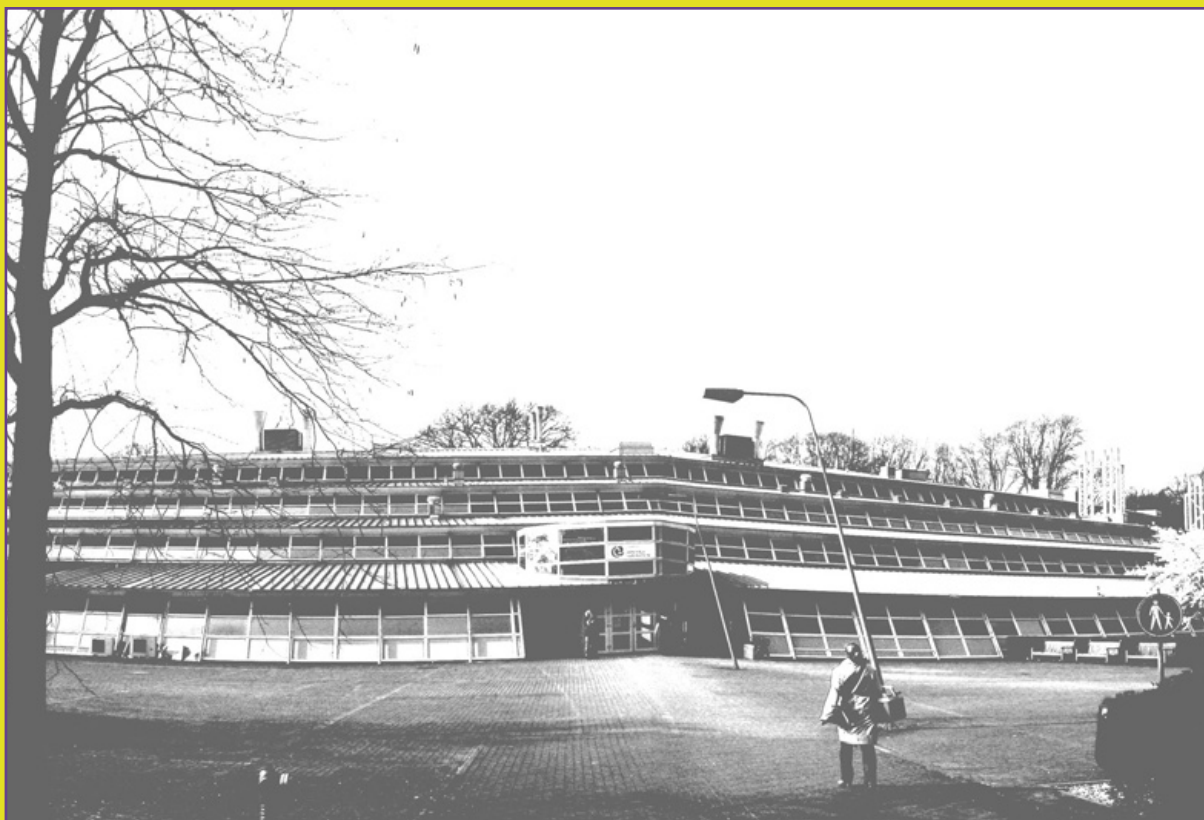
Zones

Landgoed Larenstein ligt ingeklemd tussen de A12 en de stedelijke bebouwing van Velp. De zonering van het domein wordt voornamelijk begrensd door groene massa's. Omdat het hoofdpad naar het gebouw functionele een duidelijke zichtrelatie met het

gebouw heeft hebben wij het binnen het domein ingedeeld. Het gebouw staat in het domein, daaraan vast of op een kleine afstand er vandaan liggen op verschillende plaatsen tuinzones.

Principemodellen "context"

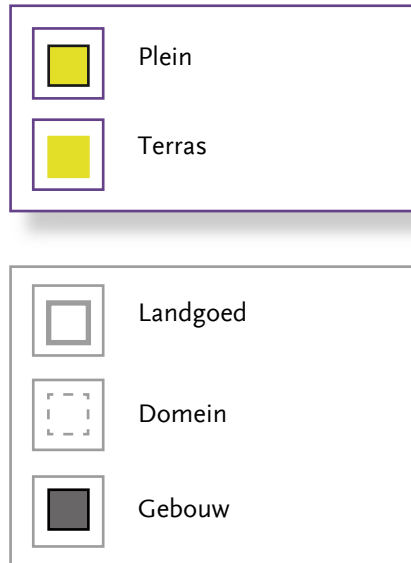
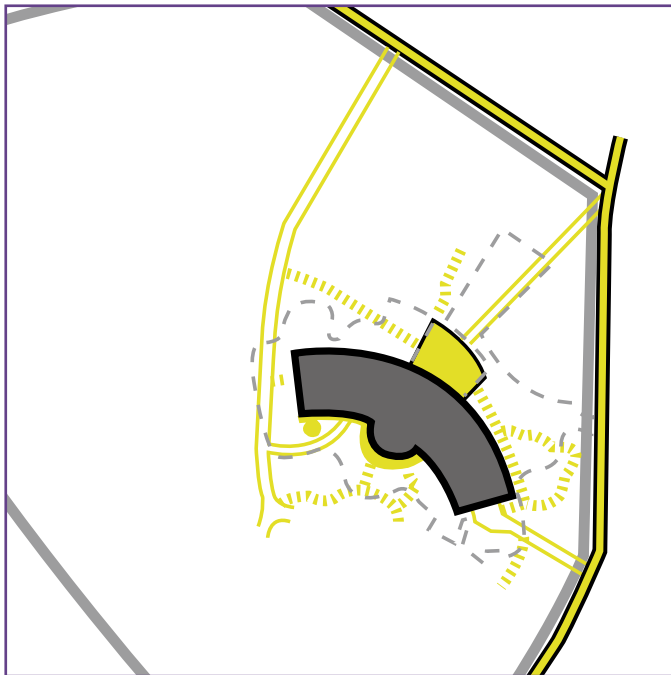

Afb. functie plein

Afb. functie terras

Binnen de zone domein, zijn er verschillende functies van elkaar te onderscheiden.

Afb. verschillende functies binnen de zone domein

Functies

In het gebouw zijn Hogeschool van Hall Larenstein en enkele bedrijven gevestigd. Voor onze onderzoeksanalyse valt dit onder de functie kantoor. Aan de Zuidzijde van het gebouw hebben de tuinzones de functie van terras en aan de Noordzijde, tevens de voorzijde van het gebouw heeft de tuinzone een functie als plein, meer multifunctioneel. Dit 'voorplein' wordt gebruikt voor beurzen, open dagen en om te pauzeren.

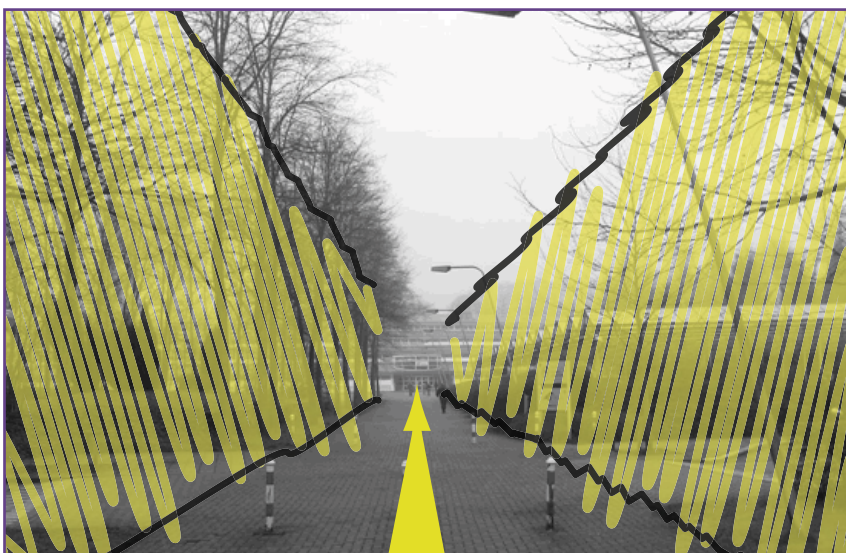
Binnen het domein bevinden zich twee gebouwgerelateerde functies namelijk een overkapping voor het laden en lossen van de catering en de fietsenstalling aan de voorzijde van het gebouw. Andere gebouwgerelateerde functies zoals de parkeerplaats liggen buiten het domein op het landgoed.

Principemodellen "functies landgoed"

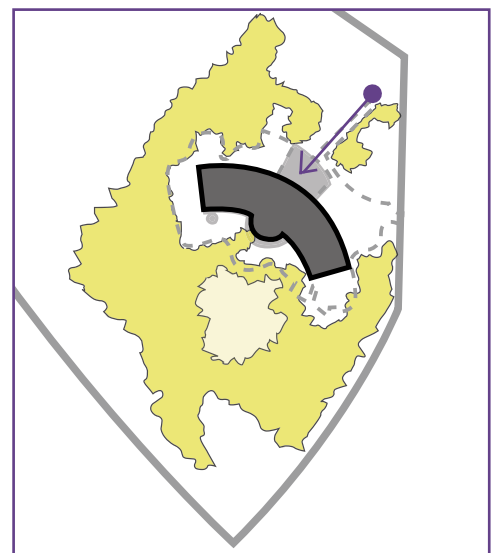

Afb. bebouwing 'omarmd' door groen

Afb. Zichtlijn richting gebouw

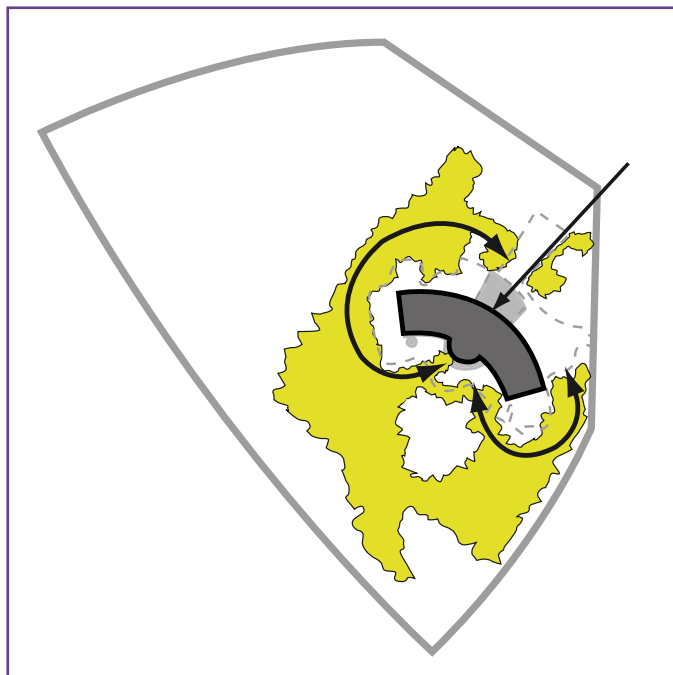

Afb. Kijkrichting zichtlijn

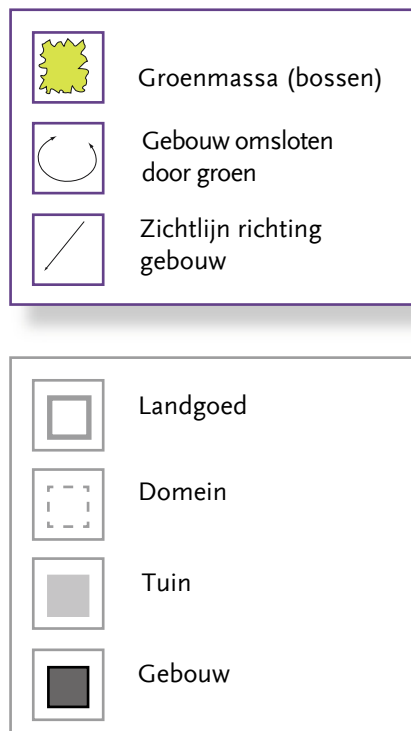
4.6.3 Bebouwing

In deze paragraaf wordt er gekeken hoe het gebouw is gesitueerd t.o.v. de groenmassa en infrastructuur.

Ligging groenmassa t.o.v. bebouwing

Afb. ligging groenmassa t.o.v. bebouwing

Bebouwing

Het gebouw is in een hedendaagse bouwstijl gebouwd op de plek waar eerst een klooster heeft gestaan. Een deel van het voormalige klooster is blijven staan en heeft een nieuwe functie gekregen. Het gebouw wordt omsloten door een groene massa van zowel nieuwe als al aanwezige beplantingen. Met nieuwe beplantingen is de omsluiting van het gebouw in beperkt mate versterkt. De massa van de nieuwe beplantingen is nog niet zo sterk als de oude, dit geeft samen met de open ruimten een gevarieerd ruimtelijk beeld.

In de open ruimte aan de voorzijde van het gebouw zijn meer nieuwe toevoegingen ingepast zoals een

vijver, natte graslanden en het voorplein bij de entree van het gebouw. De ruimte tussen het nieuwe gebouw en het voormalige klooster bestaat voor het grootste deel uit een oude parkaanleg met oude beplantingen en monumentale bomen, hier zijn alleen op kleine schaal ingrepen gedaan.

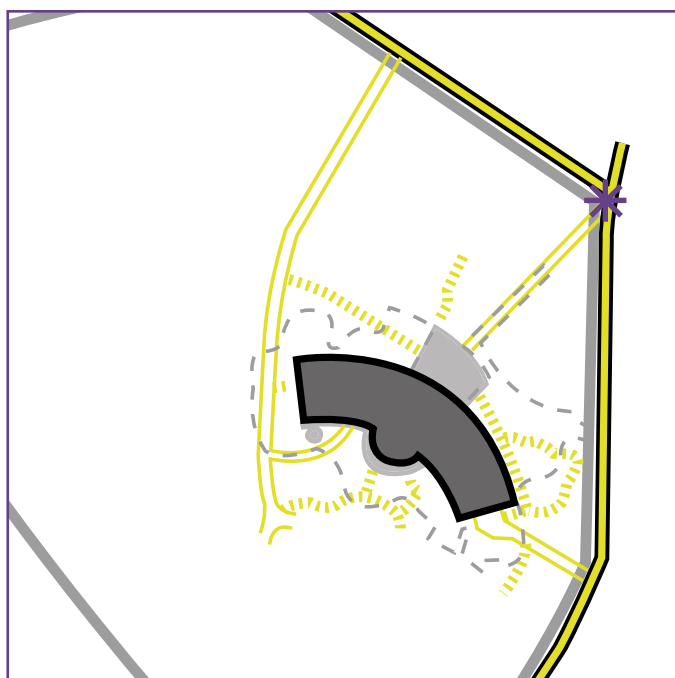

Afb. infrastructuur hoofdwegen landgoed

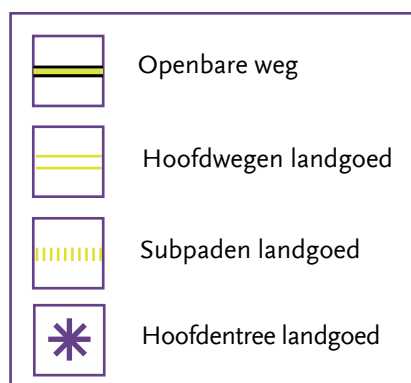

Afb. infrastructuur subpaden landgoed

Ligging infrastructuur t.o.v. bebouwing

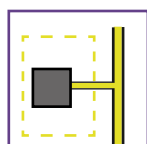
Afb. Ligging infrastructuur t.o.v. bebouwing

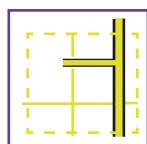
Infrastructuur

De openbare wegen rondom landgoed Larenstein zijn met asfalt verhard. Op het landgoed zijn er zowel hoofdpaden als subpaden. De hoofdpaden zijn zowel voor auto's als alleen voetgangers en fietsers. Het laatstgenoemde hoofdpad ligt aan de Noordzijde van het gebouw en verbindt het voorplein met de openbare weg en is verhard met klinkers. Door de groenmassa's aan beide zijden vormt het tevens een zichtlijn. De paden voor auto's zijn verhard met klinkerverharding en asfalt.

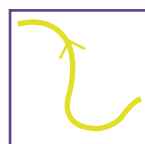
Principemodellen "routing"

Positie hoofdentree t.o.v. één gebouw:
• gericht op gebouw

Hierarchie in route domein en tuin
• hiërarchisch netwerk met hoofd- en zijpaden

Enscenering route domein
• geënceneerd pad

4.6.4 Overgangen

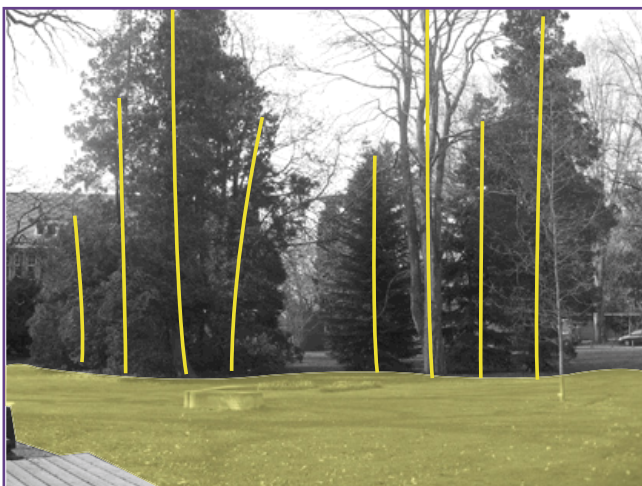
Overgang landgoed-domein:

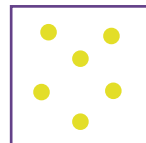
Afb. Overgang landgoed-domein d.m.v. paaltjes

(Houten) paaltjes

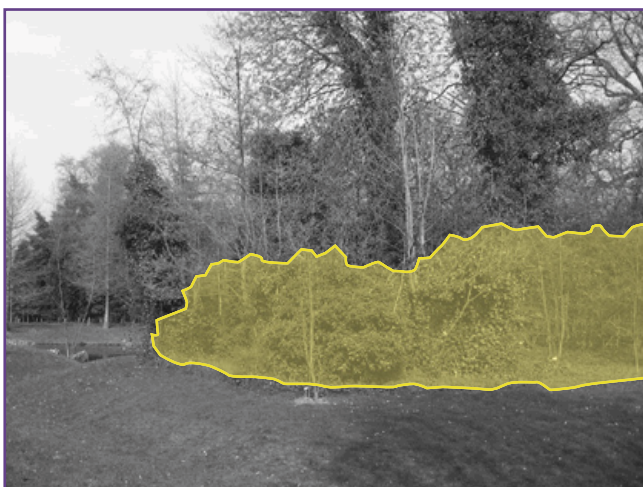
Afb. Overgang landgoed-domein d.m.v. bos/bomen en gazon

Gazon

Bos/Bomen

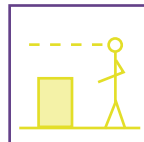
Afb. Overgang landgoed-domein d.m.v. heesters

Heesters

Afb. Overgang landgoed-domein d.m.v. paaltjes

Hagen

Afb. Overgang landgoed-domein d.m.v. een muur

Hoogteverschil d.m.v. een muur met
behoudt van zicht

Afb. Overgang landgoed-domein d.m.v. een grondlichaam

Hoogteverschil d.m.v. een grondlichaam dat zicht belemmerd

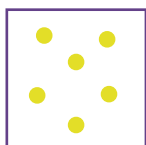
Landgoed-domein

De overgang wordt op veel plaatsen gevormd door dichte groene massa's gevormd door bomen, heesters of hagen. Op enkele plaatsen wordt de grens versterkt door een rij paaltjes die tevens een verkeersbegeleidende functie hebben. Daarnaast wordt de overgang gevormd door aarden wallen en lage muurtjes.

Principemodellen “overgang landgoed-domein”

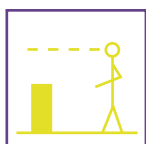
(Houten) paaltjes

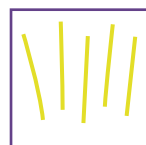
Gazon

Hagen

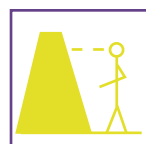
Hoogteverschil d.m.v. een muur met behoudt van zicht

Bos/Bomen

Heesters

Hoogteverschil d.m.v. een grondlichaam dat zicht belemmerd

Overgang domein-tuin:

Afb. Overgang domein-tuin d.m.v. een muur

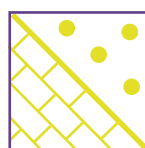
Hoogteverschil d.m.v. een muur met behoudt van zicht

Afb. Overgang domein-tuin d.m.v. verschil verhardingsmateriaal

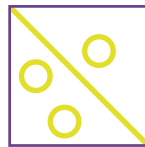
Verschillend verhardingsmateriaal

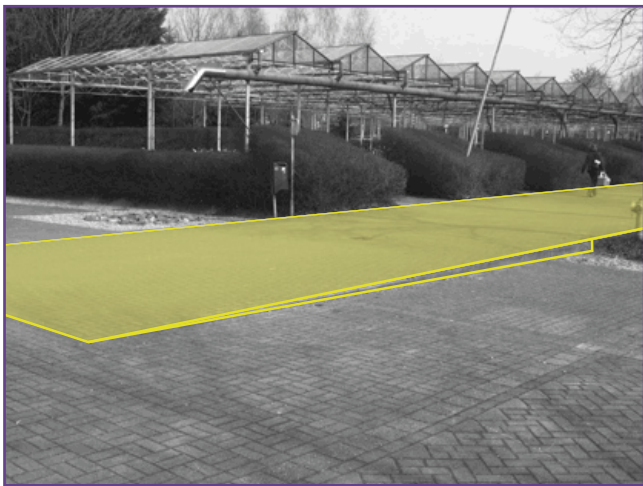
Verharding - gazon

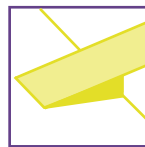
Afb. Overgang domein-tuin d.m.v. verbinding door bomen

Verbinding tussen overgang d.m.v. bomen/
heesters

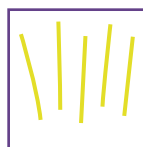
*Afb. Overgang domein-tuin d.m.v. verhoogde verhardings-
plateau dat over loopt in de tuin*

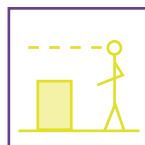
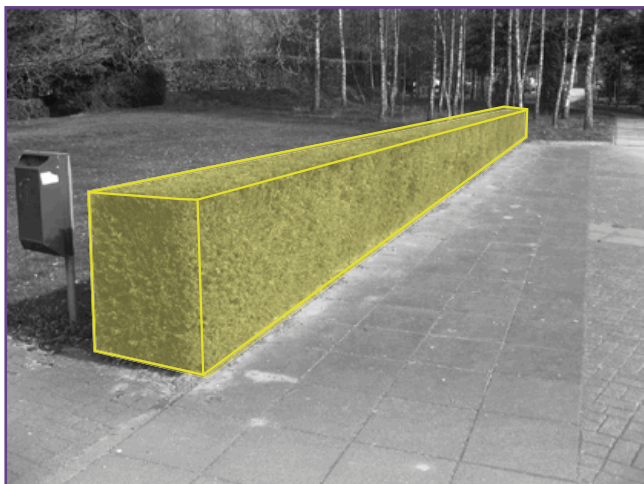
Verhoogde verhardingsplateau loopt over in
hetzelfde niveau als de tuin

Afb. Overgang domein-tuin d.m.v. bos/bomen

Bos/Bomen

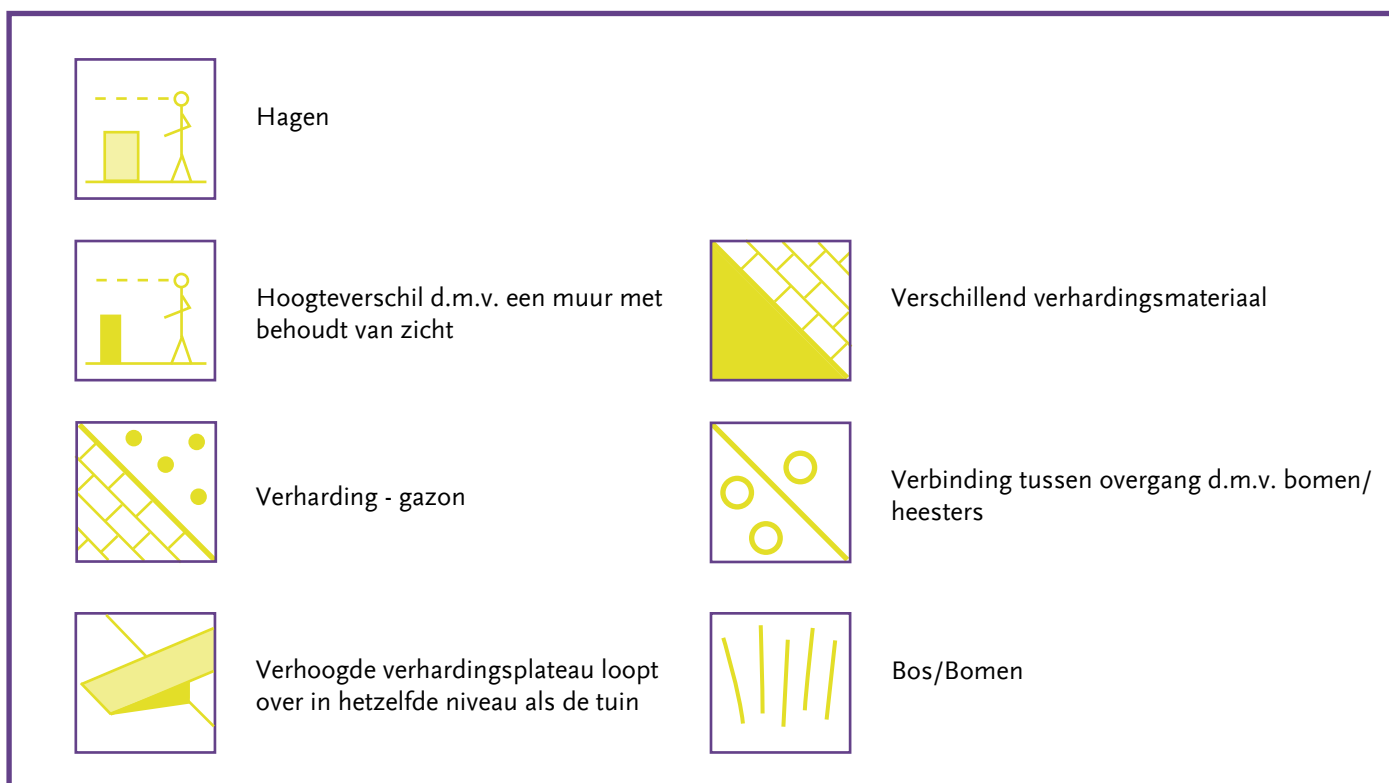
Hagen

Afb. Overgang domein-tuin d.m.v. een haag

Domein-tuin

Deze overgang wordt voornamelijk gecreëerd door lage muurtjes, hagen, een boomgroep, verschil in materialisatie en kleine hoogteverschillen.

Principemodellen overgang “domein-tuin”

4.6.5 Conclusie

Door de sloop van een deel van het klooster kwam de eerst omsloten parkaanleg met verschillende monumentale bomen, op de rand van een groot open terrein te liggen. Door het nieuwe gebouw tegen het oude park deel te situeren, bleef in de omsloten ruimte de sfeer van het oude park behouden. Door de massa van het nieuwe gebouw ontstond er aan de andere zijde van het gebouw een open ruimte die nauwelijks een relatie met het oude park had, waardoor er bij de invulling van deze ruimte geen rekening met de historische waarden van het oude park gehouden hoefde te worden. De ruimten aan de voor- en achterzijde van het gebouw hebben beide een eigen identiteit.

Op landgoed Larenstein wordt de overgang landgoed-domein met name door ruimtelijke middelen gevormd. De overgang is door dichte massa's vormgegeven waardoor er geen zicht is op het achterliggende landgoed. Daar waar deze vaak groene massa's ontbreken heeft men een harde overgang gecreëerd d.m.v. een haag. Hierdoor ontstaat er zicht op het landgoed, maar is er op een lager niveau (onder ooghoogte) een harde overgang toegepast d.m.v. een haag. Opvallend hierbij is, dat de dichte groene massa's al aanwezig waren en dat de haag met het gebouw is ingepast. Het toepassen van een haag heeft veel minder invloed op de ruimte dan de dichte groene massa's, waardoor het bestaande ontwerp of de bestaande ruimtelijke effecten behouden blijven.

Hiermee kunnen we concluderen dat bij de inpassing van een gebouw en de daaraan gerelateerde

functies niet dezelfde ruimtelijke middelen toegepast hoeven te worden om een overgang te creëren, maar dat een ander ontwerpmiddel met minder ruimtelijke effecten, of op een lager niveau zoals de haag, juist de aanwezige ruimtelijke effecten in hun waarde laat.

Bij de overgang landgoed-domein bestaan de ruimtelijke ontwerpmiddelen vaak uit ruimtelijk begrenzend groene massa's. Bij de overgang domein-tuin zijn de ruimtelijke ontwerpmiddelen veelal onder ooghoogte toegepast, waardoor er meer zichtrelaties zijn tussen domein en tuin.

De overgang domein-tuin is minder ruimtelijk en meer met verschil in materiaalgebruik gecreëerd, meer met details, subtieler. We kunnen concluderen dat bij landgoed Larenstein de overgang domein-landgoed meer met ruimtelijke ontwerpmiddelen is gevormd dan binnen het domein (domein-tuin).

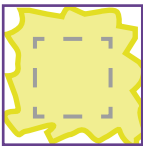
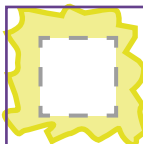
Bij de inpassing van het gebouw is ook rekening gehouden met de aanwezige ecologische waarde. (oude) beplantingen heeft men behouden en in het nieuwe ontwerp opgenomen. Daarnaast is er door de aanleg van een nieuwe vijver en omliggende beplantingen, nieuwe ecologie gecreëerd.

Met het behoud van (oude) beplantingen (met name de monumentale bomen) en beken, heeft met veel landschappelijke waarde van het landgoed behouden.

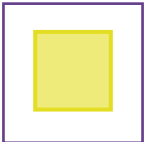
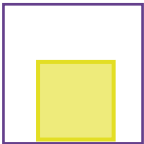
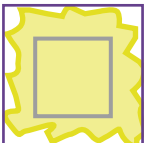
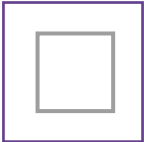
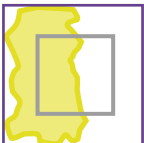
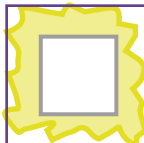
5. Conclusie principemodellen

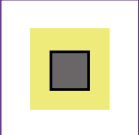
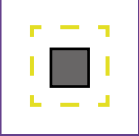
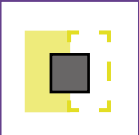
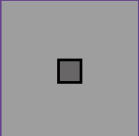
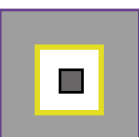
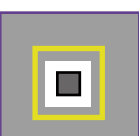
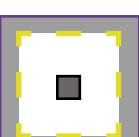
De gegevens die verzameld zijn in de tabellen met principemodellen zijn gebruikt om te zien of wij door het uitvoeren van morfologische analyses op de vijf referentielandgoederen tot algemeen toepasbare (ruimtelijke) ontwerpmiddelen kunnen komen.

De projecten zijn met elkaar vergeleken en er is gezocht naar overeenkomsten en verbanden tussen de uitkomsten in de tabellen. Naar aanleiding hiervan kunnen wij een aantal zaken concluderen.

	Totaal	Conclusies
Context Ligging domein in landgoed Binnenin Aan de rand	5	In alle gevallen is het domein aan de rand van het landgoed gelegen. Bij sommige referentielandgoederen heeft dit te maken met het feit dat de historische bebouwingsplekken al aan de rand van het landgoed gesitueerd waren. Bij de overige landgoederen veronderstellen we dat de nieuwe gebouwen op de rand van landgoederen worden gesitueerd om met het functionele gebruik van het gebouw de aanwezige ecologische-, landschappelijke- en cultuurhistorische waarden van het landgoed zo minmogelijk aan te tasten.
Ligging domein in type groenstructuur In het bos Open landschap Op de rand van bos/ open landschap Open plek in het bos	1 4	Bij alle referentielandgoederen is het domein (deels) omsloten door bos. Wij concluderen dat de massa van bos een belangrijk ruimtelijk element is om gebouwen ruimtelijk in te passen en hiermee een eigen plek te creëren, waar de invloed van het gebouw duidelijk zichtbaar is. De keuze om in of op de rand van het bos te bouwen, zou te maken kunnen hebben met de hoge mate van natuurbeleving.

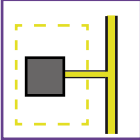
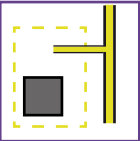
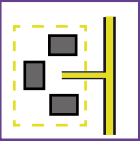
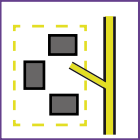
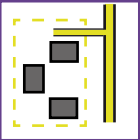

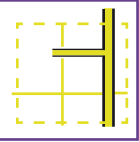
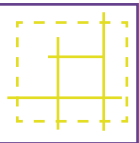
	Totaal	Conclusies
Ligging tuin in domein Binnenin Aan de rand	3 2	De ligging van de tuin in het domein is niet volgens een vast principe. De ligging van de tuin in het domein is afhankelijk van de bebouwingslocatie in het domein, hierbij is de tuin meer gekoppeld aan het gebouw dan aan het domein. Dit heeft te maken met de functie van de tuin ten opzichte van het gebouw.
Ligging tuin in type groenstructuur In het bos Open landschap Op de rand van bos/ open landschap Open plek in het bos	 3 2	De tuin ligt samen met het domein in een halfopen ruimte die (deels) omsloten wordt door groene massa van het landgoed. Doordat de tuin en het domein in dezelfde halfopen ruimte zijn gesitueerd vormen deze samen een ruimtelijke eenheid binnen het landgoed waarop de invloed van het gebouw zichtbaar aanwezig is.

	Totaal	Conclusies
Ligging gebouw In de tuin In het domein Op de grens tussen domein en tuin	1 4	De ligging van het gebouw is niet gebonden aan een situering omsloten door de tuin. Aan de hand van onze referenties concluderen wij dat het gebouw - met de tuin daaraan gekoppeld - in het domein is gesitueerd, hierdoor vormt het gebouw voor een deel de overgang domein-tuin.
Positionering gebouw t.o.v. de ecologie Loopt door tot aan het gebouw Loopt door tot de grens domein-tuin Loopt deels door in de tuin Loopt door tot de grens landgoed-domein	 3 2	N.a.v. de referentielandgoederen kunnen we concluderen dat bij de ingepaste gebouwen de tuin geen relaties met de ecologie van de omgeving heeft. Omdat de tuin meer gericht is op de functies van het gebouw met daarbij cultureelrijke beplantingen.

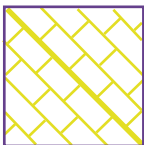

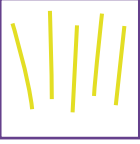
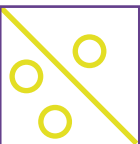
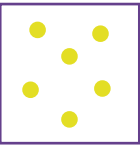
	Totaal	Conclusies
Functies landgoed		
 Wonen	1	Wij kunnen geen conclusies aan de functie van het gebouw en de wijze waarop het in het landgoed ingepast is verbinden. Wij veronderstellen echter, dat er wel mogelijke relaties zijn, tussen de functie van het nieuwe gebouw en de wijze waarop het is ingepast.
 Kantoor	4	
 Museum	1	
 Restaurant/cafe	1	
 Zorg	1	
 Extensieve recreatie	3	
 Intensieve recreatie	1	

	Totaal	Conclusies
Routing Positie hoofdentree t.o.v. één gebouw Gericht op gebouw Langs het gebouw N.V.T.	1 1 3	De hoofdentree naar het gebouw is meestal niet op het gebouw gericht. Waardoor de aandacht niet naar het gebouw getrokken wordt en meer van de omgeving ervaren wordt. We concluderen hieruit dat men de nieuwe gebouwen ondergeschikt wil laten zijn aan de omgeving waarin het is ingepast.
Positie hoofdentree t.o.v. meerdere gebouwen In ruimtelijk verband met gebouwen Zonder ruimtelijk verband met gebouwen Langs de gebouwen N.V.T.	 3 2	Evenals bij de inpassing van één gebouw is bij de inpassing van meerdere gebouwen de hoofdentree naar gebouwen meestal niet op de gebouwen gericht. Waardoor de aandacht niet naar de gebouwen getrokken wordt en meer van de omgeving ervaren wordt. We concluderen hieruit dat men de nieuwe gebouwen ondergeschikt wil laten zijn aan de omgeving waarin ze zijn ingepast.

	Totaal	Conclusies
Hiërarchie in route domein en tuin Hiërarchisch netwerk met hoofd- en zijpaden Padenstelsel met gelijke hiërarchische status	4 1	In het park van landgoed Twickel is geen hiërarchie in de padenstructuur aanwezig en zijn de paden gelijkwaardig, de landgoedwinkler en de tuin hebben een museumfunctie, waarbij de paden alleen bestemd zijn voor wandelaars. De andere landgoederen hebben een woon/ werk functie, waardoor er verkeerstromen zijn met verschillende vervoersmiddelen en functies. hier is de padenstructuur wel hiërarchisch en zijn er hoofd- en zijpaden. Wij concluderen dat er afhankelijk van de functies van de paden en of er verschillende vervoersmiddelen gebruik maken van de paden, er wel of geen hiërarchie in de padenstructuur is.
Enscenering route in domein Doelgericht Geënsceerd pad	1 4	In ons onderzoek kunnen we geen conclusies aan het padenverloop in het domein verbinden. Wij veronderstellen echter, dat het padenverloop afhankelijk is van de aanwezige tuinstijl van het landgoed.
Enscenering route in tuin Doelgericht Geënsceerd pad N.V.T.	1 1 3	In ons onderzoek kunnen we geen conclusies aan het padenverloop in de tuin verbinden. Wij veronderstellen echter, dat het padenverloop afhankelijk is van de aanwezige tuinstijl van het landgoed.

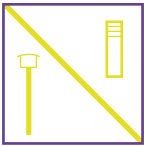
	Totaal	Conclusies
 Verskillend verhardingsmateriaal	2	
 (Houten) paaltjes	2	
 Hekwerk	2	
Overgangen Landgoed-tuin Hekwerk Verbinding tussen overgang d.m.v. dezelfde verharding	2 1	Dit overgangstype is tijdens het onderzoek twee keer voorgekomen en daarom toegevoegd aan onze eerder geformuleerde overgangstypen in hoofdstuk 3.2. Deze overgang wordt voornamelijk gebruikt om privézones en openbare zones af te scheiden. De hekwerken zijn zo vormgegeven dat ze zich schikken naar de omgeving. Het hekwerk is nadrukkelijk aanwezig op plaatsen waar dit aansluit op de omgeving, waar men ongestoord het zicht wil behouden vanuit de tuin naar het landgoed worden onopvallende hekwerken toegepast. We kunnen concluderen dat een hekwerk een goed middel is op plaatsen waar men openbaar – privé of landgoed – tuin wil scheiden met behoud van zicht. Hierbij kan het hekwerk het ruimtelijk ontwerp en de materialisatie ervan ondersteunen.
Overgangen Domein-domein Verskillend verhardingsmateriaal	1	Dit overgangstype is tijdens het onderzoek één keer voorgekomen en daarom toegevoegd aan onze eerder geformuleerde overgangstypen in hoofdstuk 3.2. Ondanks dat wij hier geen conclusie aan kunnen verbinden veronderstellen wij dat dit type overgang vaker voorkomt naarmate er meer gebouwen op een landgoed zijn ingepast. Duidelijk is, dat de overgang minder ruimtelijk is en meer met overgangen in materiaalgebruik

	Totaal	Conclusies
 Wandelpad	1	
 Verschillende verlichtingselementen	1	
Overgangen Domein-tuin Bos/bomen Heesters Hagen Verbinding tussen overgang d.m.v. bomen/heesters Gazon	2 3 3 2 3	Bij de overgang landgoed-domein bestaan de ruimtelijke ontwerpmiddelen vaak uit ruimtelijk begrenzend groene massa's. Voorbeelden hiervan zijn: bos/bomen, heesters en aarden wallen. De ruimtelijke ontwerpmiddelen die bij de overgang domein-tuin toegepast worden zijn van een lager 'niveau' dan bij de overgang landgoed-domein. Bij de overgang domein-tuin zijn de ruimtelijke ontwerpmiddelen veelal onder ooghoogte toegepast, waardoor er meer zichtrelaties zijn tussen domein en tuin. De ruimtelijke ontwerpmiddelen die wel het zicht op ooghoogte belemmeren zijn vaak transparanter. Hierdoor blijft de ruimte van het domein, tuin en de overgang hiertussen meer open. Naast de ruimtelijke ontwerpmiddelen wordt er bij deze overgang veel gebruik gemaakt van verschil in materialisatie. Voorbeelden hiervan zijn: hekwerken, verschillend verhardingsmateriaal en verlichting en verschil in breedte van paden.

	Totaal	Conclusies
 Verharding-gazon	2	
 Hoogteverschil d.m.v. een grondlichaam met behoudt van zicht	1	
 Hoogteverschil d.m.v. een muur met behoudt van zicht	2	
 Verschillend verhardingsmateriaal	5	
 Verschil in breedte paden	2	
 Verhoogde verhardingsplateau loopt over in hetzelfde niveau als de tuin	1	

	Totaal	Conclusies
 Verschillende verlichtingselementen	5	
 Hekwerk	2	

6.1 Eindconclusie

Doel van dit onderzoek is de volgende onderzoeksvraag te beantwoorden:

Welke ruimtelijke effecten doen zich voor bij de inpassing van meer of minder gebiedsgerelateerde gebouwen op een kwetsbaar landschappelijk (semi-)openbaar landgoed met hoge ecologische-, landschappelijke- en cultuurhistorische waarden?

Deelvragen die we tevens willen beantwoorden zijn:

- Hoe komen ecologische, landschappelijke en cultuurhistorische waarden van landgoederen tot uitdrukking in de verschillende overgangszones landgoed - domein - tuin?
- Welke ruimtelijke effecten worden gebruikt om een relatie tussen het landschap en gebouwen te bewerkstelligen?
- Zijn er algemeen geldende ruimtelijke ontwerp-middelen te onderscheiden bij de overgang tussen de verschillende overgangszones landgoed - domein - tuin?

Bevindingen en conclusies

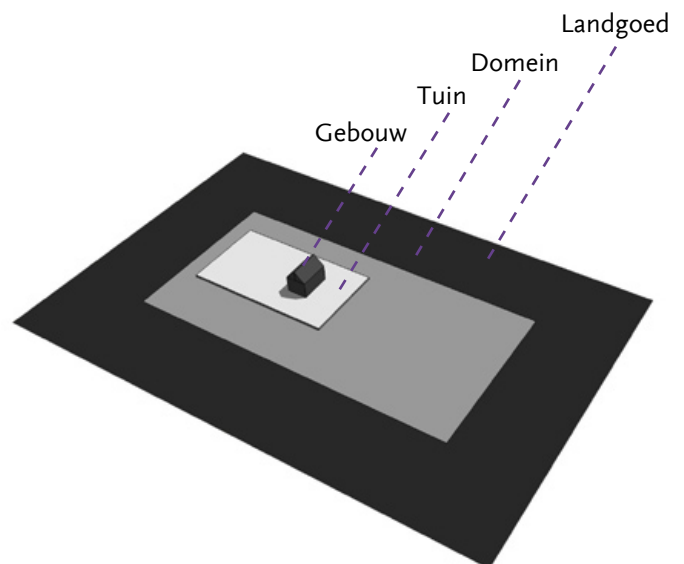
Landgoederen komen voor vanaf de middeleeuwen, toen hadden ze echter een heel andere functie dan die ze nu vervullen. De relatie die landgoederen met hun omgeving vertonen is afhankelijk van de maatschappelijk/economische betekenis die ze vervullen. We kunnen concluderen dat de maatschappelijke rol die landgoederen vervullen, en de bijbehorende functies, zich aanpassen aan de behoeften van de tijdperiode waarin ze bestaan. Dit betekent dat landgoederen dynamisch en duurzaam zijn.

Aansluitend op de behoeften en ontwikkelingen van de huidige maatschappij is het beleid van de overheid gericht op het behoud en versterking van ecologische-, landschappelijke- en cultuurhistorische waarden in het Nederlandse landschap. Tevens zien landgoedeigenaren deze schaarse kwaliteiten als basis voor mogelijke groene diensten (het bieden van een mooie omgeving voor wonen, werken, zorgen, recreëren). Geconcludeerd kan worden dat in situaties waar zich ecologische-, landschappelijke-

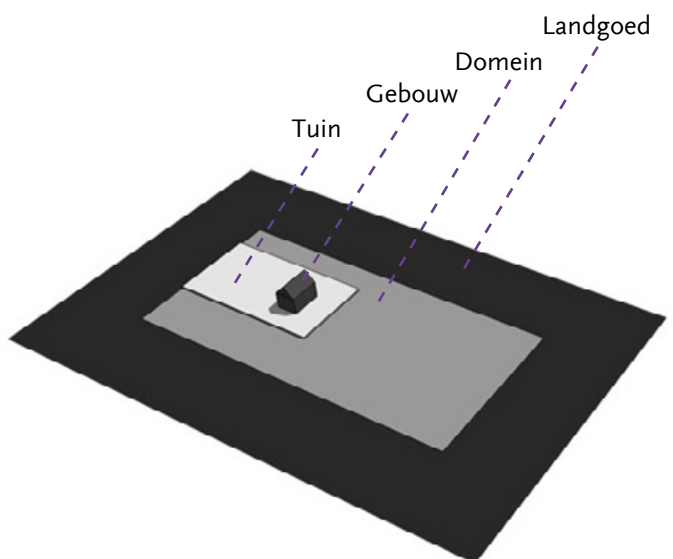
en cultuurhistorische waarden in meer of mindere mate op een landgoed voordoen, deze van invloed zijn op de ruimtelijke inpassing van gebouwen op het betreffende landgoed.

Algemeen

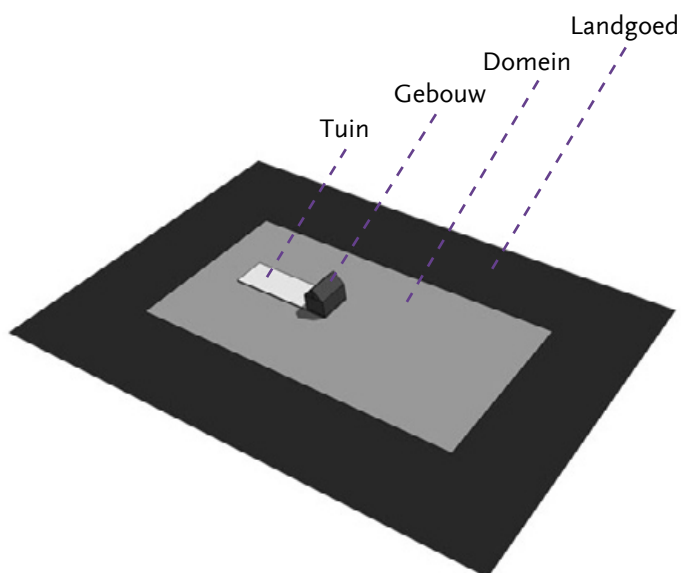
De zonering landgoed – domein – tuin – gebouw is niet gebonden aan een vast principe zoals de afbeelding in paragraaf 3.2 misschien suggereert. Uit ons onderzoek blijkt dat in veel gevallen het gebouw in het domein staat. De ligging van de tuin in het domein is afhankelijk van de situering van het gebouw in het domein, hierbij is de tuin meer gekoppeld aan het gebouw dan aan het domein. Dit heeft te maken met de functie van de tuin ten opzichte van het gebouw. Aan de hand van onze bevindingen zijn er twee andere principes m.b.t. de zoneringen te definiëren.

Afb. Zonering zoals deze is weergegeven in paragraaf 3.2

Afb. Extra model 1, nieuw principe zonering

Afb. Extra model 2, nieuw principe zonering

In het algemeen is het gebouw in of aan de rand van een (half)open ruimte gesitueerd, omsloten door groene massa van het landgoed. Doordat de tuin en het domein in dezelfde halfopen ruimte zijn gesitueerd vormen deze samen een ruimtelijke eenheid binnen het landgoed waarop de invloed van het gebouw zichtbaar aanwezig is.

De tuinzone heeft meer (functionele) relaties met het gebouw dan met de ecologie van het landgoed. In de tuinzone bevinden zich veel gebouwgerelateerde functies, hierdoor is de tuinzone meer cultureel ingericht en is er weinig ruimte voor de ecologie van het landgoed. Hierdoor komt de invloed van de ecologie nooit verder dan de overgang domein-tuin. Dit betekent niet dat er helemaal geen ecologie aanwezig is in de tuinzone, maar het vormt geen leefomgeving voor de aanwezige ecologie van het landgoed.

De infrastructuur wordt als ontwerpmiddel toegepast om nieuwe gebouwen in te passen in de bestaande context. Wanneer er sprake is van een hoofdgebouw, wordt de hoofdentree gericht op het gebouw gesitueerd. Wanneer er echter sprake is van nieuwe gebouwen die ondergeschikt zijn aan het landgoed, wordt de hoofdentree niet gericht op het gebouw gesitueerd. Waardoor de aandacht niet naar het gebouw getrokken wordt en de omgeving meer ervaren wordt.

Er wordt een hiërarchie in de padenstructuur toegepast wanneer er verschillende verkeersstromen binnen het landgoed zijn. Door toepassing van hoofd- en subpaden worden de verschillende verkeersstromen (deels) van elkaar gescheiden. In de tuinzone is er nauwelijks sprake van hiërarchie in de padenstructuur omdat het uitsluitend gebruikt wordt door niet gemotoriseerd verkeer.

De mate van concentratie van gebouwgerelateerde functies is een sturend middel bij de inpassing van gebouwen. Door de gebouwgerelateerde functies geconcentreerd te situeren is er meer ruimte om andere delen, (bijvoorbeeld het gebouw) geleidelijker in de context in te passen.

Door gebouwgerelateerde functies op afstand van het gebouw te situeren, zijn er meer mogelijkheden om het gebouw met de aanwezige ruimtelijke ontwerpmiddelen in te passen. Waardoor het gebouw zich schikt in de aanwezige context. Hoe meer de verschillende gebouwgerelateerde functies afzonderlijk ingepast worden, hoe groter de ruimteclaim en invloed op de ecologische-, landschappelijke- en cultuurhistorische waarden van het landgoed. Bij de inpassing van nieuwe gebouwen en de daaraan gerelateerde functies zal de ontwerper voortdurend afwegingen moeten maken.

Door het toepassen van de bestaande (ruimtelijke) ontwerpmiddelen wordt de samenhang van het ingepaste gebouw en gebouwgerelateerde functies met de ecologische-, landschappelijke- en cultuurhistorische context versterkt.

Overgangen

De begrenzingen van de verschillende overgangen is in iedere situatie anders en op andere wijze vormgegeven. Door de toegepaste ruimtelijke ontwerpmiddelen van de verschillende referentielandgoederen met elkaar te vergelijken hebben we een aantal algemeen toepasbare ruimtelijke ontwerpmiddelen kunnen definiëren.

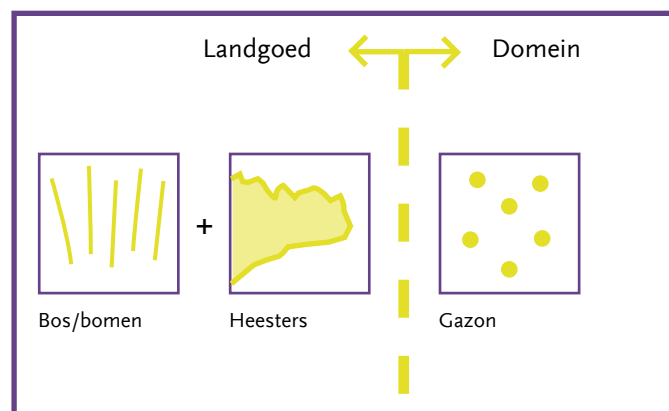
Landgoed-domein:

Bij de overgang landgoed-domein bestaan de ruimtelijke ontwerpmiddelen vaak uit ruimtelijk begrenzende groene massa's. Voorbeelden hiervan zijn: bos/bomen, heesters en aarden wallen.

De overgang tussen landgoed-domein, wordt voornamelijk gevormd door ruimtelijk begrenzend groene massa's. Aan de hand van ons onderzoek kunnen we de volgende overgangsprincipes definiëren:

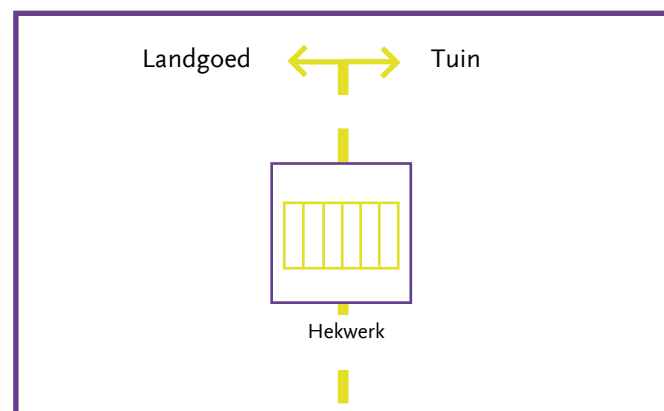
- Bos/heester - gazon
- Bos/grondlichaam (aarden wal) - gazon

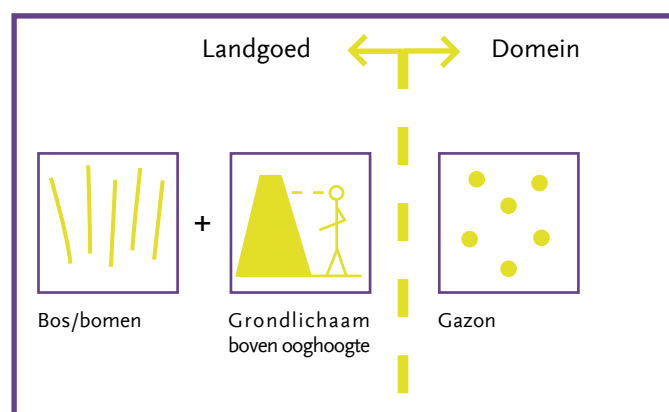
Afb. overgangsprincipe landgoed-domein d.m.v. bos/bomen + heesters - gazon

moeten zijn. Een hekwerk is een geschikt ontwerpmiddel hiervoor, dat zo ontworpen kan worden dat het zich schikt naar de vormgeving van de context. Aan de hand hiervan kunnen we de volgende overgangsprincipe definiëren voor de overgang landgoed - tuin:

- D.m.v. een hekwerk

Afb. overgangsprincipe landgoed-tuin d.m.v. hekwerk

Afb. overgangsprincipe landgoed-domein d.m.v. bos/bomen + grondlichaam boven ooghoogte - gazon

Domein-tuin:

De tuin en het domein is meestal in een halfopen ruimte gesitueerd. Hierdoor worden de ruimtelijke ontwerpmiddelen bij de overgang domein-tuin veelal onder ooghoogte toegepast, waardoor er meer zichtrelaties tussen domein en tuin zijn. De ruimtelijke ontwerpmiddelen die het zicht op ooghoogte belemmeren zijn vaak transparanter. Hierdoor blijft de ruimte van het domein, tuin en de overgang hiertussen meer open. Naast de ruimtelijke ontwerpmiddelen speelt het toepassen van verschil in materialisatie een grotere rol bij de overgang domein tuin t.o.v. de overgang landgoed-domein.

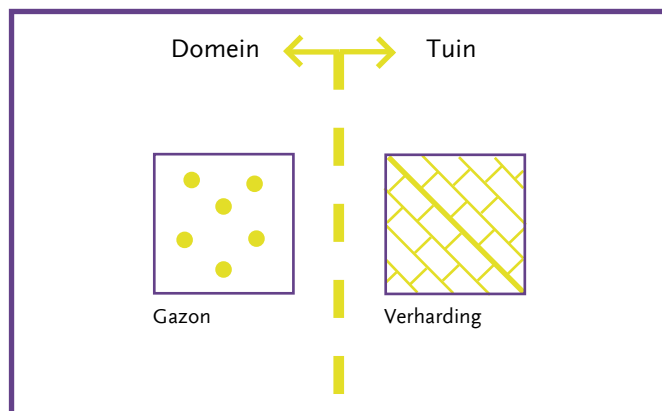
In sommige gevallen wordt de ruimtelijke overgang ondersteund door verschil in materialisatie. De in ons onderzoek voorkomende ondersteunende ontwerpmiddelen die de overgang vormgeven zijn: hekwerken en verschil in verhardingsmaterialen.

Landgoed-tuin:

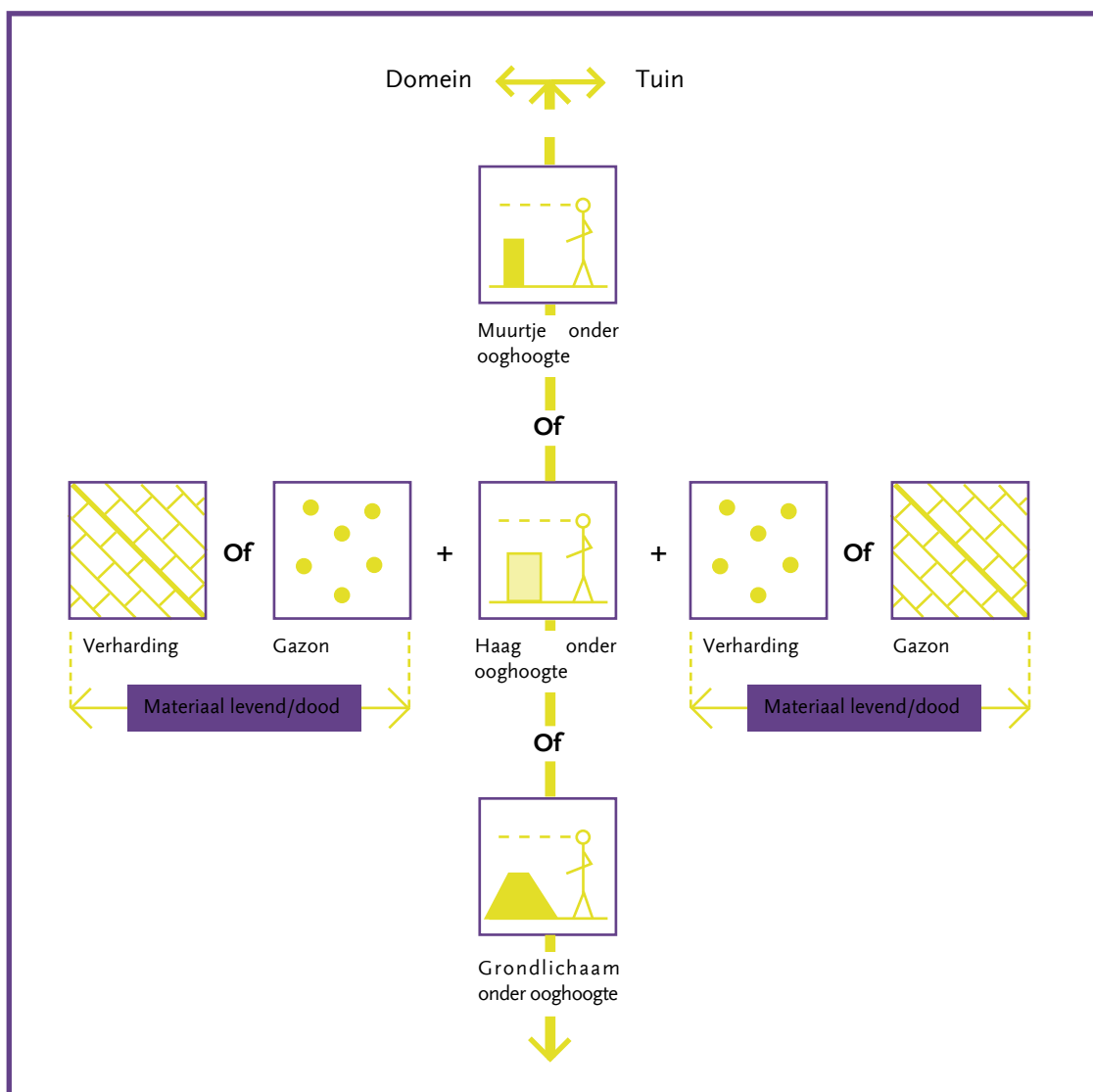
Deze overgang vormt een directe overgang van de privésfeer van de tuin naar de openbare ruimte van het landgoed. Hierbij wil men een zichtrelatie tussen de tuin en het landgoed behouden. De afscheiding tussen de tuin en het landgoed zal transparant

Aan de hand van ons onderzoek kunnen we de volgende overgangsprincipes definiëren:

- Gazon - verharding
- Gazon/verharding - muurtje/haag/grondlichaam (aarden wal) - gazon/verharding

Afb. overgangsprincipe domein-tuin d.m.v. gazon - verharding

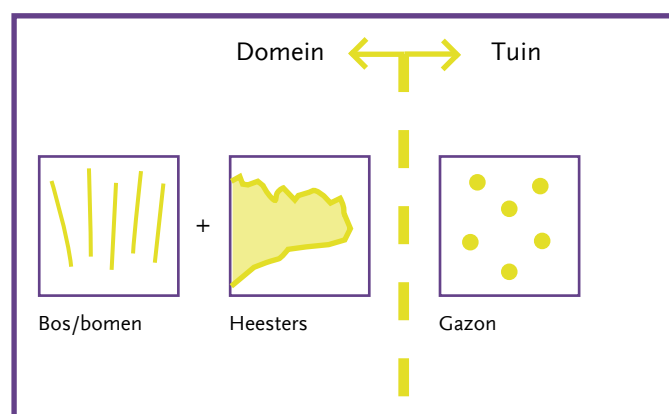
Afb. overgangsprincipe domein-tuin d.m.v. gazon/verharding - muurtje/haag/grondlichaam (aarden wal) - gazon/verharding

In sommige situaties (de Reehorst) valt het

omliggende bos binnen het domein, hier vormt de infrastructuur een duidelijke begrenzing van het domein. Hierdoor kan het voorkomen dat de overgang domein-tuin door een groene massa wordt gevormd die zicht belemmerend is. Dit type overgang kan geassocieerd worden met de overgang landgoed-domein, dat als volgt gedefinieerd kan worden:

- Bos/heester - gazon

Afb. overgangsprincipe domein-tuin d.m.v. bos/bomen + heesters - gazon

Hypothese

De hypothese die wij gesteld hebben blijkt gedeeltelijk correct te zijn, maar kunnen we op een aantal punten aanpassen en aanvullen.

Wij veronderstellen dat de ecologische-, landschappelijke- en cultuurhistorische waarden die door de huidige maatschappij aan landgoederen worden toegekend samen met de functies van het nieuwe gebouw lijdend zijn voor de ruimtelijke effecten die zich voordoen bij de inpassing van gebouwen in de context.

De functies van het gebouw zijn lijdend voor de ruimtelijke effecten die zich voordoen bij de inrichting van de tuinzone. Vanaf de overgang domein-tuin neemt de invloed van de ecologische-, landschappelijke- en cultuurhistorische waarden toe en is in combinatie met de functies van het gebouw lijdend voor de ruimtelijke effecten die zich voordoen bij de inpassing van het gebouw.

In tegenstelling tot onze hypothese kunnen we na

ons onderzoek stellen dat de invloed van de ecologische-, landschappelijke- en cultuurhistorische waarden en de functie van het gebouw niet altijd even sterk of in dezelfde verhouding lijdend zijn voor de ruimtelijke effecten die zich voordoen bij de inpassing van gebouwen in de context. De mate waarin de eerder genoemde waarden lijdend zijn, is per situatie verschillend en hangt mede af van de mate waarin de waarden op het bestaande landgoed aanwezig zijn.

6.2 Aanbevelingen

De onderzoeksmethodiek voor dit onderzoek hebben we overgenomen uit 'Stadslandgoederen'. Voor ons onderzoek hebben wij de methode op een aantal punten aangescherpt zoals beschreven in paragraaf 3.2 (analysemethodiek).

De toegepaste methode resulteerde naar ons inziens in ca. 95% toepassen van een objectieve tekenmethodiek waaruit 'meetbare' conclusies getrokken kunnen worden, aangevuld door ca. 5% subjectieve, beoordelende interpretatie door de onderzoekers. Onze mening na afloop van het analyseren van de selectie referentielandgoederen is dat deze methode zich goed leent om inzicht te krijgen in de opbouw van een bestaande ruimte. Het gebruik van principemodellen bleek een goede methode om inzicht te krijgen in onderlinge verbanden tussen de verschillende referentielandgoederen.

Onvolledigheden en suggesties voor vervolgonderzoek:

Door middel van morfologisch onderzoek van referentielandgoederen hebben wij een aantal algemeen toepasbare ruimtelijke ontwerpmiddelen kunnen definiëren. Wij vermoeden dat de door ons gedefinieerde ruimtelijke ontwerpmiddelen algemeen toepasbaar zijn bij de inpassing van gebouwen in een bestaand landgoed. Dit kunnen we niet zonder twijfel als bewezen stellen vanwege het geringe aantal referentielandgoederen. Door middel van een uitgebreider vervolgonderzoek zou men conclusies kunnen trekken die meer representatieve waarde hebben.

Hierbij zou specifiek onderzocht kunnen worden

of, en welke relaties er zijn, tussen specifieke functies van het nieuwe gebouw en de wijze waarop deze zijn ingepast.

Vervolgonderzoek naar de door ons gedefinieerde ruimtelijke ontwerpmiddelen die zich bij de overgangszones landgoed-domein en domein-tuin voordoen zou uit kunnen wijzen of deze ruimtelijke ontwerpmiddelen ook toegepast kunnen worden om de overgangen openbaar-semi openbaar (landgoed – domein) en semi openbaar-privé (domein – tuin) vorm te geven.

Een ander vervolgonderzoek zou uit kunnen wijzen op welke wijze en in welke mate de aanwezige tuinstijl van het landgoed van invloed is op de vormgeving van de tuin en het domein van een in te passen gebouw in een bestaand landgoed.

Conclusie

Het uitgevoerde onderzoek heeft ons een aantal ruimtelijke ontwerpmiddelen opgeleverd die een bruikbaar instrument kunnen zijn bij de verdere uitwerking en detaillering van het masterplan voor het Wilhelminapark. Toepassing van de gedefinieerde ruimtelijke ontwerpmiddelen zal aantonen of het onderzoek zich kan bewijzen.

Hoofdstuk 1:

Hooft, W., Horsten. M. en Gruyters, H., Stadslandgoederen, [S.l.] : [s.n.], juni 2008

www.encyclo.nl
www.eco.sience.ru.nl
www.joostdevree.nl
www.natuurinformatie.nl
www.res-nova.nl

Hoofdstuk 2:

Nuus, D. en Zark, E., *Landgoederen ... de oplossing*, [S.l.] : [s.n.], juni 2007

Federatie Particulier Grondbezit, *Landbouw en landgoed: Toekomst voor landbouw op landgoederen in de context van veelzijdig grondgebruik - de kracht en traditie van landgoederen*, [S.l.] : Federatie Particulier Grondbezit, 2001

www.belvedere.nu
www.kastelen.nl
www.minlnv.nl
www.natuurbeheer.nu

Hoofdstuk 3:

Hooft, W., Horsten. M. en Gruyters, H., Stadslandgoederen, [S.l.] : [s.n.], juni 2008

Hoofdstuk 4:

www.antropia.nl
<http://maps.google.nl>
www.gelderland.nl
<http://maps.live.nl>
www.natuurlijkzeist-west.nl
www.provincie-utrecht.nl
<http://provincie.overijssel.nl>
www.rheden.nl
www.twickel.nl

Hoofdstuk 5:

www.antropia.nl
www.gelderland.nl
www.natuurlijkzeist-west.nl
www.provincie-utrecht.nl
<http://provincie.overijssel.nl>
www.rheden.nl
www.twickel.nl

Bijlage 1, Overzicht principemodellen

Op basis van de analyses van de referentielandgoederen zijn principemodellen gemaakt om hieruit algemeen geldende (ruimtelijke) ontwerpmiddelen te kunnen destilleren. Bij de principemodellen zal de nadruk gelegd worden op de overgangen tussen de verschillende zoneringen.

In het hierna volgende overzicht zijn alle referentielandgoederen naast elkaar gezet en wordt er aangegeven welke principes relevant zijn voor het desbetreffende landgoed.

De principemodellen doen uitspraken over de volgende aspecten:

Context:

Binnen de context wordt er gekeken wat de ligging is van het domein binnen het landgoed en in welk type groenstructuur het domein ligt. Dit principe zal nogmaals gedaan worden, alleen dan geldend voor de zone tuin. Vervolgens wordt er gekeken naar de ligging van het gebouw en de positionering t.o.v. de ecologie.

Functies:

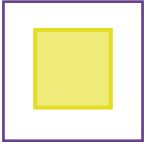
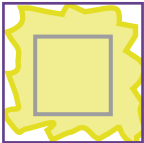
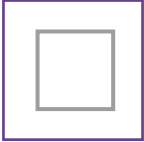
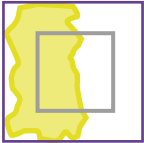
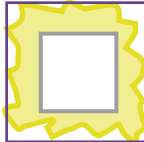
Hier zal gekeken worden welke functies er zijn toegekend aan de gebouwen en in welke mate er wordt gerecreëerd op het landgoed. Tot de functies behoren, wonen, kantoor, museum, restaurant/café, zorg, extensieve recreatie en intensieve recreatie.

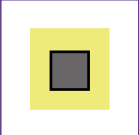
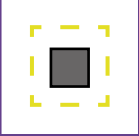
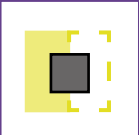
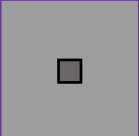
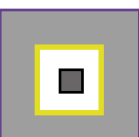
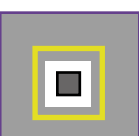
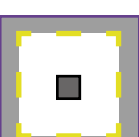
Routing:

De positie van de hoofdentree t.o.v. een of meerdere gebouwen, de hiërarchie in route domein en tuin en tot slot de inscenering van de routes voor zowel het domein als de tuin zijn beoordeeld. Met dit laatste wordt bedoeld of de route zodanig is ingericht dat de beleving tijdens het volgen van een pad steeds varieert.

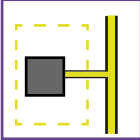
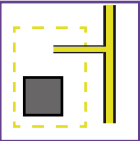
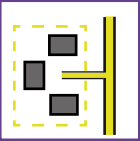
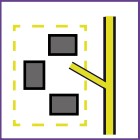
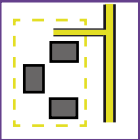
Overgangen:

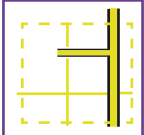
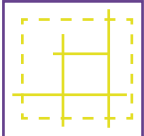
Hier gaat het om op welke manieren de overgangen tussen de verschillende zoneringen zijn vormgegeven. Het kan hier zowel gaan over de overgangen die worden gevormd door groene elementen of door verschil in materialisatie. Enkele voorbeelden van soorten overgangen d.m.v. groene elementen zijn, bos/bomen, heester, hagen, gazon. Enkele voorbeelden voor soorten overgangen d.m.v. materialisatie zijn, hekwerk, verschillend verhardingsmateriaal, verschil in breedte paden. Bovenstaande is bekeken voor de volgende overgangen: landgoed-domein, landgoed-tuin, domein-domein en domein-tuin.

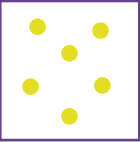
	Landgoed de Reehorst - Driebergen -	Landgoed Schoonoord - Zeist -	Landgoed Laag-Soeren - Rheden -	Landgoed Twickel - Delden -	Landgoed Larenstein - Velp (Gld.) -	Totaal
Ligging tuin in domein Binnenin Aan de rand						3
						2
Ligging tuin in type groenstructuur In het bos Open landschap Op de rand van bos/ open landschap Open plek in het bos						
						3
						2

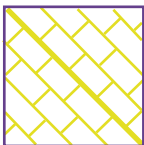
	Landgoed de Reehorst - Driebergen -	Landgoed Schoonoord - Zeist -	Landgoed Laag-Soeren - Rheden -	Landgoed Twickel - Delden -	Landgoed Larenstein - Velp (Gld.) -	Totaal
Ligging gebouw In de tuin In het domein Op de grens tussen domein en tuin						1
						4
Positionering gebouw t.o.v. de ecologie Loopt door tot aan het gebouw Loopt door tot de grens domein-tuin Loopt deels door in de tuin Loopt door tot de grens landgoed-domein						
						3
						2

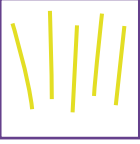
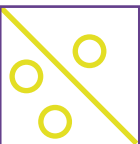
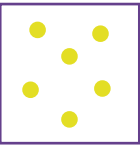
	Landgoed de Reehorst - Driebergen -	Landgoed Schoonoord - Zeist -	Landgoed Laag-Soeren - Rheden -	Landgoed Twickel - Delden -	Landgoed Larenstein - Velp (Gld.) -	Totaal
Functies landgoed						
 Wonen						1
 Kantoor						4
 Museum						1
 Restaurant/cafe						1
 Zorg						1
 Extensieve recreatie						3
 Intensieve recreatie						1

	Landgoed de Reehorst - Driebergen -	Landgoed Schoonoord - Zeist -	Landgoed Laag-Soeren - Rheden -	Landgoed Twickel - Delden -	Landgoed Larenstein - Velp (Gld.) -	Totaal
Routing Positie hoofdentree t.o.v. één gebouw 						1
Gericht op gebouw 						1
Langs het gebouw N.V.T.						3
Positie hoofdentree t.o.v. meerdere gebouwen 						
In ruimtelijk verband met gebouwen 						
Zonder ruimtelijk verband met gebouwen 						
Langs de gebouwen N.V.T.						3 2

	Landgoed de Reehorst - Driebergen -	Landgoed Schoonoord - Zeist -	Landgoed Laag-Soeren - Rheden -	Landgoed Twickel - Delden -	Landgoed Larenstein - Velp (Gld.) -	Totaal
Hiërarchie in route domein en tuin Hiërarchisch netwerk met hoofd- en zijpaden Padenstelsel met gelijke hiërarchische status						4
						1
Enscenering route in domein Doelgericht Geënsceneerd pad						1
						4
Enscenering route in tuin Doelgericht Geënsceneerd pad N.V.T.						1
						1
						3

	Landgoed de Reehorst - Driebergen -	Landgoed Schoonoord - Zeist -	Landgoed Laag-Soeren - Rheden -	Landgoed Twickel - Delden -	Landgoed Larenstein - Velp (Gld.) -	Totaal
Overgangen						
Landgoed-domein						
 Bos/bomen		■	■	■	■	4
 Heesters				■	■	2
 Hagen					■	1
 Verbinding tussen overgang d.m.v. bomen/heesters				■		1
 Gazon		■	■		■	3
 Hoogteverschil d.m.v. een grondlichaam dat zicht belemmerd		■			■	2
 Hoogteverschil d.m.v. een muur met be- houdt van zicht					■	1

	Landgoed de Reehorst - Driebergen -	Landgoed Schoonoord - Zeist -	Landgoed Laag-Soeren - Rheden -	Landgoed Twickel - Delden -	Landgoed Larenstein - Velp (Gld.) -	Totaal
 Verschillend verhardingsmateriaal						2
 (Houten) paaltjes						2
 Hekwerk						2
Overgangen Landgoed-tuin						
 Hekwerk						2
 Verbinding tussen overgang d.m.v. dezelfde verharding						1
Overgangen Domein-domein						
 Verschillend verhardingsmateriaal						1

	Landgoed de Reehorst - Driebergen -	Landgoed Schoonoord - Zeist -	Landgoed Laag-Soeren - Rheden -	Landgoed Twickel - Delden -	Landgoed Larenstein - Velp (Gld.) -	Totaal
 Wandelpad			■			1
 Verschillende verlichtingselementen			■			1
Overgangen Domein-tuin Bos/bomen	■				■	2
 Heesters	■		■	■		3
 Hagen	■		■		■	3
 Verbinding tussen overgang d.m.v. bomen/heesters			■		■	2
 Gazon	■		■	■		3

	Landgoed de Reehorst - Driebergen -	Landgoed Schoonoord - Zeist -	Landgoed Laag-Soeren - Rheden -	Landgoed Twickel - Delden -	Landgoed Larenstein - Velp (Gld.) -	Totaal
 Verharding-gazon			■		■	2
 Hoogteverschil d.m.v. een grondlichaam met behoudt van zicht		■				1
 Hoogteverschil d.m.v. een muur met behoudt van zicht		■			■	2
 Verschillend verhardingsmateriaal	■	■	■	■	■	5
 Verschil in breedte paden	■	■				2
 Verhoogde verhardingsplateau loopt over in hetzelfde niveau als de tuin					■	1

	Landgoed de Reehorst - Driebergen -	Landgoed Schoonoord - Zeist -	Landgoed Laag-Soeren - Rheden -	Landgoed Twickel - Delden -	Landgoed Larenstein - Velp (Gld.) -	Totaal
 Verschillende verlichtingselementen						5
 Hekwerk						2